

23

VYDAVATELSTVÍ ČASOPISŮ MNO
VLADISLAVOVA 26
PRAHA 1 - NOVÉ MĚSTO

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

vojenská mysl

OSMNÁCTÝ ROČNÍK

1

Vojenská mysl je teoretický časopis
diskusní povahy.

Uvádí osobní názory autorů,
které nelze považovat za oficiální
názory ministerstva národní obrany

DO NOVÉHO ROKU 1968

Vojenská mysl, jako vojenský odborný časopis, má již mezi čtenáři dostatečnou tradici. Stala se vyhledávanou, potřebnou a myslím, že i dostatečně plně slouží svému předurčení. Se zájmem ji čtou a vyhledávají autoři jak zkušení, tak i začínající, kteří se chtějí podělit se svými názory s ostatními. Tak to má i být.

Má-li Vojenská mysl těmto cílům sloužit i v budoucnu, pak je nezbytné, aby její úroveň byla co nejvyšší, aby si udržovala svoji popularitu a aby se stala skutečně nezbytným předmětem stálého zájmu velitelů, štábních pracovníků, pracovníků vědy i ostatních.

Co tedy dát Vojenské mysl do vínku na prahu nového roku a jaké jsou možnosti jejího zkvalitnění? Na některé z nich ukáži.

Jsem si vědom toho, že odpovědět na otázku „jak dál?“ není ani jednoduché, ani si nemyslím, že je to možné odpovědět tak, že s tím budou všichni čtenáři beze zbytku souhlasit. Vojenskou mysl totiž otevírá každý čtenář z různých důvodů.

Někdo má zájem o to, co nového se ve vojenství objevilo, co nového se řeší. Jde o skupinu lidí, kteří systematicky sledují rozvoj vojenství, aby jednak ne-

zaostali za vývojem a na druhé straně, protože tento styl práce jim — jak se říká — vešel do krve. Druzí pročitají Vojenskou mysl velmi cílevědomě a účelově, aby myšlenky tam obsažené dále využili ve své služební činnosti, nebo aby se opřeli o některé myšlenky jako o argumenty ve své vlastní práci. Nemyslím, že by bylo něco špatného i na tomto způsobu práce s Vojenskou myslí. Nakonec je ovšem mnoho těch, kteří ve Vojenské myslí vidí natolik autoritativní pramen znalostí, že bez váhání myšlenky v ní obsažené vydávají div ne za oficiální a opírají se jednoznačně o ně. To již není tak zcela správné.

Vojenská mysl je totiž odborný teoretický časopis, který zveřejňuje teoretické práce různých autorů, aby jim dal možnost vyjádřit názory na současnou etapu rozvoje vojenství, aby jim dal možnost přispět k řešení složitých problémů soudobého vojenství. Proto jistě ne náhodou je v úvodu časopisu napsáno, že zveřejněné názory jsou osobními názory autorů a v žádném případě si nečiní nárok na to, být názory oficiálními. To se týče všech autorů bez výjimky a záleží jen a jen na čtenáři, jakou důvěru k těmto názorům má a jak ho argumentace dokázala přesvědčit o jejich správnosti. Nebylo by tedy správné, kdyby naši čtenáři přistupovali k uveřejněným názorům zcela nekriticky a kdyby brali všechno zveřejněné za „bernou minci“. Naopak, redakční rada a redakce jsou vedeny snahou uveřejňovat především články polemické, články, které se snaží řešit nové otázky a které se snaží řešit známé problémy novými způsoby. Myslím, že je to správné.

Až dosud byly ve Vojenské myslí zveřejňovány články různého druhu. Vedle teoretických statí byly zveřejňovány zkušenosti z různých cvičení, zkušenosti z praxe apod. Přitom rámec, ve kterém byly problémy řešeny, byl velice široký a prakticky zahrnoval vedle problémů strategie i problémy taktiky. Jistě to nebylo na škodu. Je ovšem otázka, zda je správné takto pokračovat i nadále. Myslím, že ne zcela.

Vojenská mysl je náš jediný teoretický časopis, který by se měl zabývat teoretickými otázkami vojenské doktríny, strategie, operačního umění i taktiky. Jde ovšem o to, aby se stala časopisem skutečně teoretickým. Ukazuje se, že teorie je zapotřebí stále více. Teoretický fond nikdy nemůže stačit k plnění těch úkolů, které v budoucnu čekají. Právě proto by bylo správné, aby Vojenská mysl se stala především časopisem, který bude řešit teoretické problémy vojenství.

Co to znamená?

Znamená to, nedávat tolik místa v časopise článkům, které přinášejí „zkušenosti ze cvičení a praxe“, protože takové články podle dosavadních zkušeností jsou velmi popisné a nepředstavují žádnou teoretickou cenu. Abych byl zcela spravedlivý — nepředstavují velkou teoretickou cenu. Naopak, zkušenosti z praxe — zvláště z různých cvičení, kde nadřazení vyslovují pochvalu — vedou velice snadno k napodobení za každou cenu, to znamená často ne k nejlepšímu stereotypu. Jde ovšem o to, aby přístup k řešení jakéhokoli problému byl co neobjektivnější a vědecký. Takovýto přístup vyžaduje člověka teoreticky vzdělaného, schopného vědecky pracovat a takového člověka má pomáhat vychovávat i Vojenská mysl.

O čem tedy psát?

Profil časopisu by měl citlivě reagovat na všechny potřeby praxe a snažit se pomáhat v předstihu tuto praxi optimálně řešit. Jistě bude nutné dále rozvíjet vojenskou vědu. Mnoho teoretických dluhů je i v oblasti vojenské doktríny

ČSSR. V současné době se v armádě velmi usilovně pracuje na realizaci opatření obranného systému ČSSR a na rozvoji velení a řízení. Půjde o to, aby všechna opatření, která budou v praxi realizována, byla opřena o dostatečně bohatý fond. Jsem si vědom toho, že snaha vytvořit z Vojenské mysli časopis skutečně teoretický není jednoduché a nebude to ani jednorázovou akcí. Myslím ovšem, že k takovému přetvoření časopisu je potřebné přistoupit okamžitě a cílevědomě.

Nemám samozřejmě na mysli, že by se v budoucnu v časopise neměly vůbec objevit zkušenosti z praxe. Měly by však být ilustrací a potvrzením teoretických úvah a závěrů, měly by být argumentací, zda ten či onen teoretický závěr se praxí potvrzuje, nebo jej praxe vyvrací.

Je možné, že podaří-li se časopis postupně takto přetvořit, budou mnozí čtenáři vytýkat, že v něm nenalézají různé návody pro svoji činnost, jako tomu bylo dříve. Mám za to, že to ale nevadí. Hlavní bude, aby časopis čtenáře učil logicky teoreticky myslet a věřím, že tímto způsobem výrazně přispěje k výchově velitelů, štábních pracovníků a ostatních. Tím budou postupně vytvořeny podmínky, aby každý z nich byl schopen řešit jakýkoliv problém a řešit jej správně.

Tolik jsem chtěl říci do vínku našeho časopisu v tomto roce. Jsem přesvědčen, že i redakční rada a redakce vyvinou veškeré úsilí k tomu, aby tyto cíle Vojenská mysl v budoucnu plnila.

BUDOVÁNÍ SYSTÉMU statistických informací v armádě

Z přehodnocení statistiky v celém systému řízení a z dřívějšího velmi omezeného využívání statistických metod v armádě vyplývá současný neuspokojivý stav využití statistiky jako nástroje řízení, poznání a kontroly a prostředku uplatnění progresivních vědních oborů v armádě. Proto se stále diskutuje o tom, zda existuje či neexistuje vojenská statistika.

Z hlediska praktické statistiky jako takové existuje, např. v ekonomické činnosti armády. Není však vybudována v celé operačně taktické oblasti. Také využívání statistických metod v dosavadní vojenskovědecké práci bylo dosti opomíjeno, což se zpětně odráželo ve velmi malých požadavcích na praktickou statistiku.

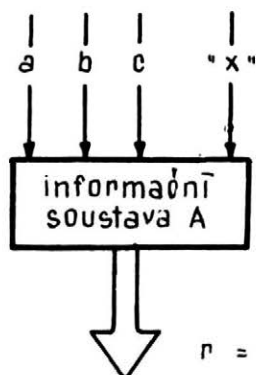
Statistika, jako samostatná společenská věda, zkoumá kvantitativní stránky hromadných společenských jevů v nerozlučné spojitosti s jejich kvalitativní stránkou a má za úkol kvantitativně vyjadřovat zákonitosti společenského vývoje v konkrétních podmínkách místa a času. Statistika je založena na marxistické dialektické metodě vzájemné závislosti a vzájemné podmíněnosti jevů, na jejich nepřetržitém vývoji a na přechodu kvantitativních změn v kvalitativní. V současné etapě vývoje statistiky je ji třeba chápat jako společenskou vědu, která zkoumá společenské hromadné jevy, jako metodickou vědu zkoumání hromadných jevů, dále jako praktickou činnost a jako výsledky různých statistických zjišťování (jednotlivé číselné údaje). Přednost kterémukoliv chápání statistiky není

možné dávat; bylo by to na škodu statistiky samé. Považovat ji jen za praktickou činnost vede ke škodlivému empirismu a považovat ji jen za vědu o metodě má často za následek násilné a přehnané matematizování, spojené s nebezpečným formalismem.

Vojenská statistika zkoumá kvantitativní a kvalitativní ukazatele vojenskoekonomických možností státu, ukazatele zabezpečení a přípravy ozbrojených sil a studuje kvantitativní stránku konkrétních vojenských jevů, zjišťuje jejich rozměry, rozšíření a tempo vývoje. Při zkoumání vojenských jevů se používá i jiných statistik, např. statistiky obyvatelstva atd. Hotové údaje ekonomické, průmyslové a zemědělské statistiky dovolují posoudit vojenskoekonomický potenciál, možnosti zavedení nových vzorů výzbroje a bojové techniky do výzbroje armády, možnosti zabezpečení armády proviantem apod. Údaje o železniční a jiné dopravě mohou dát podklady pro určení nutné doby k soustředění záloh k frontě, k přísunu materiálu, k zabezpečení operace apod.

Vybudování systému vojenské statistiky úzce souvisí s vybudováním jednotného, vnitřně skloubeného a racionálně uspořádaného informačního systému v armádě. Informace pro statistické účely (dále statistické informace - I_s) je součástí vojenské informace (obr. 1). Její vymezení je možné vyvodit z toho, že:

- vojenská informace (I_v) jednoznačně zobrazuje vojenskou realitu (R_v); z toho vyplývá, že

c ... statistická informace (I_s)
 a, b, ..., "x" ... další informace
 potřebné pro informační
 soustavu A

$$r = f(a, b, c, \dots, "x")$$

Obr. 1.

známe-li vojenskou informaci, známe i vojenskou realitu

- soustava statistiky představuje informace o nastalých, minulých jevech, o dosaženém stavu reality (R_{vn}).

Tento vztah lze formálně popsat:

existuje-li $I = f(R)$ a $I_v = f(R_v)$, potom

$$I_s = f(R_{vn})$$

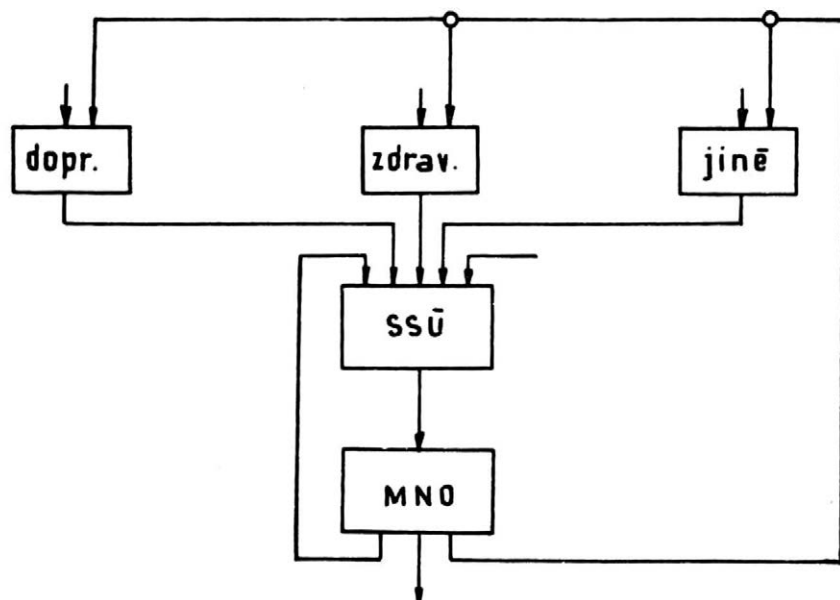
Statistická informace (I_s) představuje informace kvantitativního charakteru o dříve nastalých jevech, o dosaženém stavu reality

(R), potřebné k poznání tohoto jevu (reality), nebo k řízení soustavy, do které jev (realita) patří.

Resortní systém vojenské statistické informace musí navazovat na centrální systém a na dílčí systémy informací (obr. 2).

Úkolem při budování resortního systému statistických informací nového modelu velení je:

- zajištění reálných potřeb statistické informace,
- posouzení dnešního systému statistické informace,

Obr. 2. Perspektivní model návaznosti vojenské statistické informace na centrální a dílčí systémy statistických informací

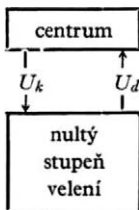
– vytvoření nového systému statistické informace.

Zjištění reálných potřeb umožní určit a rozdělit okruh zjišťovaných ukazatelů a informací na:

– **ukazatele stabilní** a dlouhodobě neměnné (necitlivé), tj. ukazatele obsahově a metodicky v podstatě stálé, u nichž je rozhodující požadavek na maximální srovnatelnost v čase, stálost a určovanost, nezbytnost k systematickému hodnocení vývoje na jednotlivých stupních činnosti armády a které ve své podstatě nejsou závislé na konkrétních formách řízení;

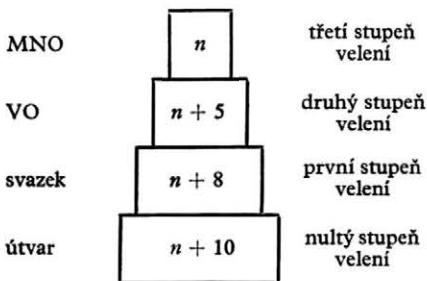
– **ukazatele ostatní**, jejichž potřeba je v čase proměnlivá, nepravidelná, občasná a jejichž zavedení do systému statistických zjišťování je vyvoláno okamžitou potřebou, popřípadě jejich trvalé systematické sledování není praxí dosud ověřeno.

Vybudování systému stálých ukazatelů je nemalý úkol. Ukazatelé musí být tvořeny tam, kde jich bude třeba k řízení nebo k poznání vojenských jevů. Vybudování ukazatelů (U_k) bude mít sestupný směr, kdežto jejich naplnění, tj. statistické údaje (U_d) vzestupný směr:

Pro tvorbu systému stabilních ukazatelů platí určitá pravidla, která nelze bez závažných důsledků opominout. V pyramidě stabilních ukazatelů (obr. 3) se jen nejzávažnější z nich tvoří v malém počtu na nejvyšší úrovni velení. Větší počet tvoří střední stupeň, největší počet pak nejnižší (nulový) stupeň velení.

Pyramidální uspořádání systému stabilních ukazatelů

Obr. 3. Pyramidální uspořádání systému stabilních ukazatelů

Rozdílné bude statistické sledování ukazatelů stabilních a ostatních. U ukazatelů stabilních bude převážně používána forma výkaznictví, u ukazatelů ostatních forma výběrového šetření a pomocné formy, např. anketa, monografie a jiné.

Reálné potřeby statistické informace k velení musí být zjišťovány se znalostí příslušných oblastí sledovaných vojenských jevů. Z aplikace této obecné poučky statistiky vyplývá, že reálné potřeby vojenské statistické informace může zjišťovat jen odborník z dané oblasti a z daného stupně velení, který dostatečně zná obecné metody, organizaci a techniku statistické práce. K plnění tohoto úkolu je tedy objektivně nutné připravit předem dostatečný počet odborníků – statistiků. Jejich výškolení umožní základní vysokoškolské vzdělání důstojníků, kde po přestavbě vysoké vojenské školy je plánováno např. pro studijní obor organizátorský-ekonomický, vševojskový týl celkem 80 hodin statistiky (dosud 10 hodin). V postgraduálním studiu v kursu analýzy a projektování je plánováno 70 hodin statistiky. K okamžité potřebě výškolení odborníků – statistiků organizuje Výzkumný ústav 401 v Praze na podzim 1967 a na jaře 1968 dva běhy kursu statistiky. Vzhledem k potřebě odborníků – statistiků to jistě nebudou poslední kursy.

Příprava odborníků – statistiků je tedy prvořadý úkol. Po jejich výškolení budou vytvořeny odborné předpoklady k plnění dalších úkolů budování resortního systému statistické informace. To ovšem neznámá čeká s plněním těchto úkolů až na ně. Dnes se může postupně pracovat na tom **co zkoumat**. Úkolem odborníků – statistiků potom bude **jak zkoumat**.

Účelem **posouzení dnešního systému statistického zjišťování a předávání informací** na jednotlivých úsecích a ve svém celku je řádné poznat jednotlivé toky informací, jejich rozsah a charakter, obsahovou náplň, periodicitu, druh nositelů a cesty informací (místo vzniku, mezistupně a změny v přenosu na jednotlivých stupních velení – postupná sumarizace apod., konečné využití informací, rozsah a formu zpracování dat z hlediska použití techniky). Tím podstatně prohloubit poznatky o stavu a slabých místech dnešního systému zjišťování a souvisejících činností. Vytvořit tak na základě porovnání s rozsahem zjištěných potřeb v rámci nového modelu velení nezbytný podklad ke zkvalitnění celého systému statistických zjišťování pokrytím potřeb na statistické informace, které dnešní systém nezabezpečuje, jakož i souběžným uplatněním všech prvků, které zabezpečí efektivní chod celého systému statistických zjišťování.

Rozhodující fází, která navazuje na obě předchozí etapy, je důkladné propracování celého systému statistických zjišťování z hlediska uplat-

nění všech vhodných racionalizačních opatření v oblasti zjišťování, sběru, přenosu a zpracování informací, výpočetní a reprodukční techniky, základní evidence, progresivních metod zjišťování a zpracování, věrohodnost údajů, publikace konečných výsledků apod., s cílem vytvořit ze systému statistických zjišťování jednotný, racionálně fungující a organický celek vojenské statistické informace. Půjde zejména o zdárné vyřešení otázek efektivnosti toku z hlediska struktury nositelů (výkazů, šetření), účelného uplatnění progresivních metod (výběrová šetření apod.), rychlosti a forem zpracování a publikace, které ve svých konečných výsledcích rozhodují o efektu a přínosu celého systému zjišťování pro armádu i pro centrální sféru řízení. Dále půjde o zvýšení věrohodnosti předkládaných údajů organizováním a prováděním systematických prověrek věrohodnosti na základních vykazujících jednotkách, o systematické, skloubené a koncepční nasazení výpočetní a zpracovatelské techniky, efektivní volbu jejich druhů a časový postup s přihlédnutím k předpokládaným možnostem.

* * *

Vytvoření nového systému statistické informace je součástí informačního systému nového modelu velení. Proto jsou i podobné problémy při jeho řešení, např. klasifikace statistických informací, vytvoření jednotného jazyka, zavedení jednotných dokumentů, sladění s tendencemi mechanizace a automatizace zpracovávání informací a další. Při řešení nosičů statistických informací je koncepčním záměrem do pěti až deseti let přejít na děrnou pásku či magnetofonovou pásku; tj. výkaznictví neopírat o evidenci, která je velmi pracná, ale zavést bezvýkazové zpracování statistických údajů bez doteku lidské ruky, přímo z dokladu.

Zavedení výpočetní techniky umožní rozsáhlejší využití matematicko-statistických metod (výpočet variability, korelační počet, statistické odhady, statistické hypotézy a jejich testování), zvláště při analýzách vojenských procesů, kde statistika plní funkci nástroje poznání úrovně, vývoje, vývojových tendencí a vzájemných souvislostí vojenských hromadných jevů.

Technickou otázkou je propojení systému statistických informací a vytvoření komunikační soustavy.

Jednotný tok statistických informací je podmiňován informační návazností, jednotnou meto-

dikou a jednotným dokladem. Ve vojenském systému musí postihnout:

- vojenskoeconomické možnosti státu,
- zabezpečení a přípravu ozbrojených sil,
- studium kvantitativních stránek konkrétních vojenských jevů.

Rozdílné bude zjišťovat statistické informace v míru a za války. V míru budeme tok statistické informace maximalizovat

$$R \longrightarrow I_s \dots \text{max.}$$

za války minimalizovat

$$R \longrightarrow I_s \dots \text{min.}$$

a budeme jej chtít vyloučit z operativního řízení.

Tato optimalizace toku statistické informace vyplývá z rozdílných možností použití pojítek, v metodice, v kádrech apod. Minimalizaci požadavků na statistické informace není možné brát jako úplné vyloučení statistiky za války. Např. do minimálního požadavku na statistické informace bude patřit statistika ztrát, statistika komunikací a jiné. Jako veškeré orgány a prostředky budou ve válce sloužit potřebám války, bude i statistika sloužit válečným účelům.

* * *

Z hlediska dnešních potřeb rozvoje velení musí statistika v novém modelu velení plnit tyto úkoly:

- Vypracovat program šetřených ukazatelů, které vyjadřují skutečnou potřebu statistických informací v jednotlivých oblastech velení a na různých stupních velení.

- Racionalizovat systém toku statistické informace a dosáhnout, aby jednotlivé stupně velení měly k dispozici nezbytné statistické informace k přijetí rozhodnutí přesně v potřebný čas.

- Analýzami základních vojenských problémů musí statistika napomáhat procesu zvyšování vědeckosti velení.

Splněním těchto úkolů se dostane statistika v armádě na místo, které jí patří. Statistika není jediným prostředkem získávání informací. Může v toku informací obsadit jen takový prostor, aby plnila svůj úkol a současně, aby nepřekážela toku dalších informací do systému. Není to požadavek jednoduchý a jeho realizace je spojena s celkovým řešením toku informací v nové soustavě velení.

KLASIFIKACE VOJENSKÝCH INFORMACÍ

Neustále pokračující technizace armády a předpokládaný způsob vedení operací ve válce vyžadují vytvoření automatizovaného velení.

Vytvoření takového systému je však rozsáhlý komplexní úkol, jehož řešení mimo jiné závisí na důkladném a vědeckém rozboru současných a předpokládaných způsobů zpracování vojenských informací.

Současný stav vojenské informační soustavy neodpovídá požadavkům rozvoje velení. Metodou řešení nedostatků ve vojenské informační soustavě je vytvoření vojenského informačního modelu, který má být jedním z podkladů k realizaci automatizovaného integrovaného systému informací (AISI).

Obecné vlastnosti AISI lze formulovat takto:

- systém je budován na základě optimální časové a organizační struktury,
- v systému se používá automatizovaného systému sběru, uchování a zpracování informací,
- informace se v systému uchovávají a zpracovávají centrálně, přičemž výsledky zpracování jsou rozdělovány organizačním místům velení.

Formulace vojenského informačního modelu a konečně potom realizace AISI nejsou možné bez důkladné obsahové analýzy vojenských informací. Ta úzce souvisí s klasifikací vojenských informací, která je prostředkem obsahové analýzy.

Cílem článku je ukázat jeden z možných přístupů k tomuto problému.

DEFINICE POJMŮ

Ke snazší orientaci a pochopení problému je nutné definovat a vysvětlit některé pojmy používané v článku. Pokud u pojmu informace vycházám adjektivum „vojenská“, je to jen z formálních stylistických důvodů a také z důvodů obecné platnosti definic.

- **Informace** je poznatek daného systému o stavu objektivní reality, který mění chování systému nebo odstraňuje neurčitost jeho znalostí o stavu reality.

- **Základní informace** je smluvená posloupnost znaků (číselných, abecedních), které jsou přiřazeny předmětu nebo prvku jevu. Je to pojem, který nemá smysl dále dělit. Je to např. vojenská hodnota, tankový svazek, taktické cvičení, bojová pohotovost atd.

- **Sdružená informace** vzniká uspořádáním základních informací, které jsou seřazeny tak, aby vyjadřovaly výpověď o určitém jevu. Např. sdruženou informací „Výplatní listina vojáků z povolání“ tvoří tyto základní informace: hodnota, jméno, příjmení, funkční plat, hodnostní plat, daň ze mzdy atd.

- **Informační soubor** sestává ze sdružených informací, které pojednávají o stejných jevech. Např. sdružené informace, ze kterých je zpracován přehled o hospodaření pohonnými hmotami u jednotky, tvoří soubor.

- **Informační zpráva** popisuje různé jevy, které spolu určitým způsobem souvisejí. „Zápis o kontrole bojové pohotovosti“ je příkladem

informační zprávy. Jevy v tomto případě jsou: stav bojové techniky, připravenost osob k plnění úkolu atd. Souvislost mezi těmito jevy je zřejmá z názvu informačního souboru.

VYMEZENÍ CÍLŮ KLASIFIKACE

Informace je ústřední pojem teoretické kybernetiky a také samozřejmě ústřední pojem vojenské kybernetiky. Každý proces řízení se uskutečňuje během informace mezi řídící a řízenou soustavou. Z toho je patrná důležitost pojmu informace.

V současné etapě vývoje velení má pojem informace takovou úlohu, že může být považován za stejně fundamentální jako energie v technice. Informace existuje v každém procesu řízení výcviku a výchovy.

Přes její důležitost neodpovídá „hospodaření“ s její hodnotou jejímu postavení v procesu velení. Tato skutečnost je zřejmá z uchovávání a zpracovávání informace.

Např. sledováním informací o osobách se zjistí, že řada stejných základních informací se uchovává a zpracovává na těch organizačních místech, která řídí finanční, zdravotnické, výrobní zabezpečení osob nebo vedou kádrovou evidenci. Je samozřejmé, že těchto orgánů je celá řada a úsilí vynakládané na uchování a zpracování informací nesmírné, ale přitom neefektivní.

Duplicitu uchovávání a zpracovávání informací odstraňuje integrovaný systém zpracování informací. Je však třeba, aby informace zpracováváné tímto způsobem strojově byly správně rozříděny, klasifikovány.

Zkoumání vojenské informace, jejíž elementárním prvkem je základní informace, **vede k chápání jevu, který má tyto stránky:**

a) **Materiální stránku** – tzn. nositele (medium). V mluvené podobě řeči je tímto nositelem posloupností smysluplných zvukových signálů – mluvený jazykový projev či promluva. V psané podobě řeči je to smysluplná posloupnost písmen a mezer – psaný jazykový projev čili text. Obojí posloupnost přirozených znaků (zvukových i grafických) lze vyjádřit různými smluvnými znaky. V armádě je to mapa s operačními a taktickými značkami, optické signály kódované a šifrované řeč apod.

b) **Syntaktickou stránku** – tj. souhrn pravidel k uspořádávání základních informací, která buď respektuje syntax přirozeného jazyka, nebo se řídí zvláštními pravidly danými např. formalizovaným způsobem zápisu základních informací do formuláře.

c) **Sémantickou stránku** – tj. vyjádření obsahu (významu) řeči, textu, značky, signálu.

d) **Pragmatickou stránku** – tj. přiřazení významu informace k jistému praktickému účelu, tzn. osoby použijí informace k jisté operaci, úkonu, reakci.

Cílem klasifikace vojenských informací je rozdělit, rozřadit informace tak, aby bylo možné třídění využít k těmto operacím:

- k obsahové analýze,
- k analýze informačních toků,
- ke stanovení podkladů pro formulaci vojenského informačního modelu.

Samozřejmě samotná klasifikace tyto problémy neřeší, ale je předpokladem řešení.

METODIKA KLASIFIKACE

Závěry shannonovské teorie informace a sémantické teorie informace nedávají podklady pro exaktní přístup ke klasifikaci informací. Přes bouřlivý rozvoj obou vědních disciplín nelze předpokládat, že v dohledné době bude možné problém klasifikace formalizovat. Je možné jediné řešení experimentální, a to již z toho důvodu, že sémantické vztahy mezi informacemi (základními, sdruženými atd.) jsou tak rozvinuté a spleťové, že je nelze jednoznačně deterministicky vyjádřit.

Z praktického hlediska je výhodné klasifikovat informace podle uvedených stránek jevu, tj. podle stránky materiální, syntaktické, sémantické a pragmatické.

Materiální stránka informace se může různým způsobem měnit, avšak význam informace zůstává nezměněn. Stejně sdělení může být proneseno, napsáno, zatelefonovalo, posláno dálkopisem, předáno světelnými signály atd. Přitom zůstává týmž sdělením, mění se pouze materiální stránka informace, nikoliv její význam. Např. povel k odpálení raket může být vydán ústně, pojitkem nebo smluvným optickým signálem.

Podle materiální stránky je možné informace rozdělit do těchto skupin:

- informace předávané – mluvenou řečí,
- psanou řečí,
- smluvními signály a modely.

Materiální stránku informace lze dále posuzovat z hlediska způsobu přenosu (použitého pojítka), sémantického šumu – tj. z hlediska toho kritéria, které stanoví jak věrně materiální stránka zobrazuje objektivní realitu; přitom se vylučuje vliv jiných okolností a posuzuje se vliv samotné materiální stránky. Např. terén je možné zobrazit leteckým snímkem, mapou, plastickým stolem, náčrtem nebo slovně popsat. Každá z těchto forem má různý stupeň nepřesnosti zobrazení reality, který je obvykle nazýván sémantickým šumem. Dále je vhodné klasifikovat obsah materiální stránky informace, tzn. ohodnotit, kolik nositelů informace je třeba k přenosu su. Počet nositelů informace je: počet mluvených slov, počet napsaných slov (stránek), počet děrných štítků apod.

Ke klasifikaci je vhodné použít maticového zápisu, který vznikne tak, že do řádků se píše

		Způsob přenosu				Sémantický šum			Objem		Znaky			Kódování		
		linkové pojitko	rádiové pojitko	pošta	televize	přesnost neovlivněna	v přípustných mezích	nevýhovující odchyly	počet slov	počet nositelů	abecední	číselné	grafické	bez kódování	šifry	strojový kód
Mluvená řeč		m11	m12	—	m13	m14	m15	m16	m17	—	—	—	—	m18	m19	—
Zápis psané řeči do	bez formuláře	—	—	m20	m21	m22	m23	m24	m25	m26	m27	m28	m29	m30	m31	m32
	formuláře	—	—	m33	m34	m35	m36	m37	m38	m39	m40	m41	m42	m43	m44	m45
	děrného štítku	—	—	m46	—	m47	m48	m49	m50	m51	m52	m53	m54	m55	m56	m57
	děrné pásky	—	—	m58	—	m59	m60	m61	m62	m63	m64	m65	m66	m67	m68	m69
	magnetické pásky	—	—	m70	—	m80	m81	m82	m83	m84	m85	m86	m87	m88	m89	m90
Model	grafický náčrt	—	—	n11	n12	n13	n14	n15	—	n16	n17	n18	n19	n20	—	—
	graf	—	—	n21	n22	n23	n24	n25	—	n26	n27	n28	n29	n30	—	—
	snímek	—	—	n31	n32	n33	n34	n35	—	n36	n37	n38	n39	n40	—	—
	letecký snímek	—	—	n41	n42	n43	n44	n45	—	n46	n47	n48	n49	n50	—	—
	mapa	—	—	n51	n52	n53	n54	n55	—	n56	n57	n58	n59	n60	—	—
Signál	optický	—	—	—	n61	n62	n63	n64	—	—	—	—	—	n65	—	—
	zvukový	n66	n67	—	—	n68	n69	n70	n71	—	—	—	—	n72	—	—

předměty, které klasifikujeme a do sloupců jevy související se způsobem přenosu, sémantickým šumem a objemem informace. Pojmy v každém řádku a v každém sloupci určují klasifikační kritérium, průsečíky sloupců a řádků (klasifikační kritéria) se označí symboly m_{ij} , n_{ij} . Matice klasifikující materiální stránku informace je na **tab. 1**. V matici není podrobné rozdělení všech předmětů a jevů do skupin. V praxi se vyskytuje daleko více signálů, znaků a modelů, způsobů přenosu informace apod.

Tím, že jednotlivá kritéria materiální stránky informace jsou označena symboly m_{ij} , n_{ij} , je umožněn zkrácený zápis klasifikačního popisu.

Popíše-li se těmito symboly určitý soubor informací ke strojové analýze a uložíme-li tyto informace do paměti počítače s příslušným popisem klasifikačními symboly, potom vhodně sestaveným programem je možné určit, kolik informací přenáší příslušné pojitko, jaký je objem nositelů přenášených informací (za předpokladu, že vedle symbolu pro klasifikaci objemu přiřadíme k příslušnému symbolu číslo, které udává počet slov, počet nositelů) kolik informací je zašifrováno apod.

Vedle kvantifikačních údajů je možné vyhodnotit korelace mezi jednotlivými jevy souvisejícími s materiální stránkou informace, čímž spolu s kvantifikačními údaji se získají podklady pro analýzu informačních toků.

Syntetickou stránku informace udávají buď syntaktická pravidla přirozeného jazyka, nebo zvláštní pravidla, která vyplývají buď z obsahu formuláře (používá-li se formalizovaného zápisu do formuláře), nebo z technologických postupů zpracování děrných štítků, děrných pásek, magnetických pásek zpracovávají-li se informace strojově. Syntaktická pravidla mohou dále vyplývat z odborných předpisů nebo jsou předem dohodnuta, např. u smluvených signálů.

Pragmatickou stránku, která posuzuje informaci vzhledem k interpretům, je vhodné – stejně jako u materiální stránky – klasifikovat matice-*ov*ým zápisem, a to zvlášť z hlediska organizačního stupně vzniku informace a zvlášť podle stupně, na kterém se informace využívá. Příklad matice je na **tab. 2**.

Stejně jako klasifikace materiální stránky, tak také klasifikace pragmatické stránky informace je možné využít k rozboru informačních toků za

Tabulka 2

			Organizační stupeň												
			jednotka	sklad	opravna	základna	vojenská škola	vojenský ústav	útvár	svazek	svaz	MNO	spojené velení	civilní sektor	cizí stát
Vznik	Způsob zjištění	ze záznamu	p11	p12	p13	p14	p15	p16	p17	p18	p19	p20	p21	p22	p23
		přístrojem	p41	p42	p43	p44	p45	p46	p47	p48	p49	p50	p51	p52	p53
		výpočtem	p61	p62	p63	p64	p65	p66	p67	p68	p69	p70	p71	p72	p73
		ústním sdělením	p81	p82	p83	p84	p85	p86	p87	p88	p89	p90	p91	p92	p93
		odhadem	q11	q12	q13	q14	q15	q16	q17	q18	q19	q20	q21	q22	q23
	Prostředek zpracování	ručně	q41	q42	q43	q44	q45	q46	q47	q48	q49	q50	q51	q52	q53
		malé mechanizace	q61	q62	q63	q64	q65	q66	q67	q68	q69	q70	q71	q72	q73
		střední mechanizace	q81	q82	q83	q84	q85	q86	q87	q88	q89	q90	q91	q92	q93
		velké mechanizace	r11	r12	r13	r14	r15	r16	r17	r18	r19	r20	r21	r22	r23
		SAPO	r41	r42	r43	r44	r45	r46	r47	r48	r49	r50	r51	r52	r53
Použití informace	evidence	r61	r62	r63	r64	r65	r66	r67	r68	r69	r70	r71	r72	r73	
	plánování	r81	r82	r83	r84	r85	r86	r87	r88	r89	r90	r91	r92	r93	
	rozběr	s11	s12	s13	s14	s15	s16	s17	s18	s19	s20	s21	s22	s23	
	statistika	s41	s42	s43	s44	s45	s46	s47	s48	s49	s50	s51	s52	s53	
	operativní rozhodování	s61	s62	s63	s64	s65	s66	s67	s68	s69	s70	s71	s72	s73	
Interval výskytu	denně	s81	s82	s83	s84	s85	s86	s87	s88	s89	s90	s91	s92	s93	
	týdně	v11	v12	v13	v14	v15	v16	v17	v18	v19	v20	v21	v22	v23	
	měsíčně	v41	v42	v43	v44	v45	v46	v47	v48	v49	v50	v51	v52	v53	
	pololetně	v61	v62	v63	v64	v65	v66	v67	v68	v69	v70	v71	v72	v73	
	ročně	v81	v82	v83	v84	v85	v86	v87	v88	v89	v90	v91	v92	v93	

předpokladu, že byl sestaven vhodný program a informace určené k rozboru byly oklasifikovány a k rozboru použity počítač. Výstupními údaji z počítače by byly v tomto případě číselné údaje o množství informací používaných ke statistice k operativnímu rozhodování apod. Vedle kvantifikačních údajů je stejně možné zjistit korelace mezi klasifikačními kritérii pragmatické stránky informace.

Z hlediska řízení a velení je nejdůležitější stránkou informace její obsahová stránka. Při integrovaném způsobu zpracování informací je

nadřazena materiální stránce a spolu s pragmatickou stránkou (u té je to jen místo vzniku a příjmu a použití) stává se kritériem existence určité formy materiální stránky a základem formulace syntaktických pravidel.

Ke klasifikaci sémantické stránky informace se přistupuje z možnosti strojového zpracování. Již jsem uvedl, že v současném informačním systému dochází k nadbytečnému uchování stejných základních informací na různých místech. Je proto nutné základní informace rozdělit do několika tříd, které postihují celou informační

oblast a přitom je podle těchto tříd centrálně uchovávat.

Pojmy základní informace, sdružená informace, informační soubor, informační zpráva jsem definoval.

Jako základní prvek klasifikační třídy sémantické stránky definuji výpověď o vztahu k předmětům a jevům, o vlastnosti a činnosti objektů: osob, materiálu, techniky, prostředí, ekonomických zdrojů.

V souladu s definicí sdružené informace, sdružená informace se stává prvkem (individuem) třídy sdružené informace – označím ji symbolem s .

Třída O – množina sdružených informací o osobách; prvek této množiny označím so .

Třída M – množina sdružených informací o materiálu; prvek této množiny označím sm .

Třída T – množina sdružených informací o technice; prvek této množiny označím st .

Třída P – množina sdružených informací o prostředí a prvek této množiny označím sp .

Třída E – množina sdružených informací o ekonomických zdrojích; prvek této množiny označím se .

Vlastnosti prvků, podtříd a tříd:

– základní informace je chápána jako symbol

– podtřída třídy O, M, T, P, E , je dána sémantickou maticí pro příslušnou třídu

(I) – s třídami a podtřídami lze provádět tyto operace:

sjednocení (+), průnik (.), doplněk ($\sim$), rozdíl (–)

(II) – sdružené informace (prvky s_j, s_k pro $j \neq k$ jsou disjunktní $s_j \cdot s_k = V$

V je označení pro prázdnou třídu, neobsahující žádný prvek (sdružené informace)

(III) – výpovědi tříd O, M, T, P, E vyčerpávajíci oblast všech informací ($\wedge$) nutných k řízení armády

$$O + M + T + P + E = \wedge$$

– jedna nebo více podtříd téže třídy tvoří informační soubor (o)

$$s_j + s_k = o, \quad s_j + s_{j+1} + \dots + s_{j+n} + s_k + s_{k+1} + \dots + s_{k+n} = o$$

K hodnocení sémantické stránky informace zavedu pojem míry informací. Je to reálné číslo, které ukazuje, jak dalece přispívá sdružená informace, informační soubor, informační zpráva k informovanosti systému. Označení:

míra sdružené informace $s(i)$,

míra informačního souboru $o(i)$,

míra informační zprávy $z(i)$.

Pro míru informace sdružené informace, informačního souboru, zprávy platí:

– míra informace každé sdružené informace je vždy reálné číslo větší jak O

$$(IV) \quad s(i) > O$$

Tabulka 3

		Zabezpečení						Výcvik		
		výstroji	výzbroji	proviantem	finanční	zdravotní	ubytování	základní	cvičení	bojová pohotovost
Základní služby	vojíní a poddůstojníci	011	012	013	014	015	016	017	018	019
	aspiranti a důstojníci	021	022	023	024	025	026	027	028	029
Vojáci z povolání	praporčíci	031	032	033	034	035	036	037	038	039
	důstojníci generálové	041	042	043	044	045	046	047	048	049
Zálohy	vojíní a poddůstojníci	051	052	053	054	055	056	057	058	059
	praporčíci	061	062	063	064	065	066	067	068	069
	důstojníci a generálové	071	072	073	074	075	076	077	078	079
Nevojaři	občanští pracovníci	081	082	083	084	085	086	087	088	089
	ostatní	091	092	093	094	095	096	097	098	099

– míra informace množiny všech sdružených informací nabývá hodnoty blíží se nekonečnu

$$(V) \quad V(s) \rightarrow \infty$$

– sjednocení dvou a více sdružených informací má větší míru informace, než kterákoliv sdružená informace, ze které sjednocení vzniklo

$$(VI) \quad s_j(i) + s_k(i) > s_j(i), s_k(i)$$

Z těchto vlastností plynou praktické závěry. Přiřadí-li základní informaci význam symbolu, je možné snadněji uchovávat základní informace ve stroji, a to podle tříd O , M , T , P , E .

Zavedení tříd nemá formální význam, ale má dát zásady správné výstavby vojenského infor-

mačního modelu a zároveň usnadnit obsahovou analýzu současného stavu informačního systému.

Z vlastností I–VI je třeba zdůraznit vlastnost II, která požaduje vzájemnou nezávislost, tzn., že žádné dvě sdružené informace nevyjadřují stejnou výpověď, což současný systém neplní.

Pojem míry informace ukazuje na metrické množství informace, které nese sdružená informace, informačního souboru, informační zprávy. Ke klasifikaci sémantické stránky informace se používají sémantické matice.

Sémantická matice příslušné třídy vznikne tak, že do řádků se píše rozdělení objektů (osob, materiálu atd.) podle běžných praktických zvyklostí a do sloupců vlastností a vztahy objektů. Průsečík každého řádku s každým sloupem určuje podtřídu dané třídy. Příklad matice třídy

Tabulka 4

		Rozkazy	Natizení	Kontroly	Plánování činnosti	Rozbory operačně taktické	Rozbory ekonomické	Hodnocení morálně politické	Výzkum	Zpravodajské hodnocení	Statistika
Osoby	základní služby	R11	R12	R13	R14	R15	R16	R17	R18	R19	R20
	z povolání	R21	R22	R23	R24	R25	R26	R27	R28	R29	R30
	zálohy	R31	R32	R33	R34	R35	R36	R37	R38	R39	R40
	civilní obyvatelstvo	R41	R42	R43	R44	R45	R46	R47	R48	R49	R50
Materiál	běžné potřeby	R51	R52	R53	R54	R55	R56	R57	58R	R59	R60
	nedotknutelných zásob	R61	R62	R63	R64	R65	R66	R67	R68	R69	R70
	mobilizovaných záloh	R71	R72	R73	R74	R75	R76	R77	R78	R79	R80
	zvláštních zásob	R81	R82	R83	R84	R85	R86	R87	R88	R89	R90
Technika	výcviková	Q11	Q12	Q13	Q14	Q15	Q16	Q17	Q18	Q19	Q20
	bojová	Q21	Q22	Q23	Q24	Q25	Q26	Q27	Q28	Q29	Q30
	dopravní	Q31	Q32	Q33	Q34	Q35	Q36	Q37	Q38	Q39	Q40
Prostředí	výcvikové prostory	Q41	Q42	Q43	Q44	Q45	Q46	Q47	Q48	Q49	Q50
	kommunikace	Q51	Q52	Q53	Q54	Q55	Q56	Q57	Q58	Q59	Q60
	obraně objekty	Q61	Q62	Q63	Q64	Q65	Q66	Q67	Q68	Q69	Q70
Ekonomické zdroje	výživy	Q71	Q72	Q73	Q74	Q75	Q76	Q77	Q78	Q79	Q80
	techniky	Q81	Q82	Q83	Q84	Q85	Q86	Q87	Q88	Q89	Q90
	materiálu	H11	H12	H13	H14	H15	H16	H17	H18	H19	H20

O je na **tab. 3**. Matice není úplná. Nejde však o její úplnost, ale o ukázku, jak se sestavuje. Obdobným způsobem se získají matice dalších tříd, tj. materiálu, techniky, prostředí, ekonomických zdrojů.

Informační zpráva vzniká vhodnými operacemi (+, -, ·, ∞) s podtřídami, které byly sestaveny v informační soubory. O její míře informace platí, že má největší míru informace ze všech druhů informací

$$(VII) \quad z(i) > o(i) > s(i)$$

Sémantická matice klasifikující informační soubor se sestaví tak, že do řádků se píšou objekty řízení a do sloupců procesy řízení. Příklad je na **tab. 4**.

Klasifikační kritéria jednotlivých stránek informace tvoří soubor pojmů, které jsou vhodným prostředkem analýzy vojenského informačního systému.

Je samozřejmé, že analýza není možná bez programu pro samočinný počítač. To je ale druhá stránka řešení. Algoritmus programu vyplývá z cílů analýzy, tzn. z těch skutečností, které chceme o informacích znát. Tento problém je dost široký a není cílem článku.

Jak je možné s klasifikačními kritérii pracovat, ukázal jsem ve stati o klasifikaci materiální prag-

matické stránky informace. Nemělo by smysl provádět analýzu bez přihlédnutí ke klasifikaci sémantické stránky. Dále je nutné pro analýzu popsat vazby mezi základními sdruženými informacemi, mezi sdruženými informacemi a informačními soubory atd. K popsání uvedených jevů jsou vhodné jiné prostředky, než je klasifikace.

Pro názornost uvedu příklad využití klasifikačních kritérií. Předpokládáme, že v paměti počítače jsou uloženy všechny informace, které přicházejí na svaz a jsou popsány všemi klasifikačními kritérii. Tzn., že o každé informaci víme, jaký je její nositel, zda je to formulář nebo grafický náčrt, kterým pojtkem je informace dopravována, jaký je její obsah, na kterém organizačním stupni a jakým způsobem vzniká, jak je využívána, jaký je její obsah. Potom je možné sestavit program, který pomocí klasifikačních kritérií vybere všechny informace o zabezpečení výstrojí vojáků základní služby (nebo jiné informace). Zároveň program vyhodnotí, které informace to jsou, jaká je jejich četnost, kolik informací je zpracováno ručně nebo mechanizačními prostředky. Je možné vyhodnotit celkový objem informací, určit základní informace atd. Získané údaje dávají dostatečné podklady k analýze současného stavu informací příslušného oboru.

Cílem článku bylo ukázat možnosti klasifikace vojenských informací. Řešení celého problému vyžaduje další teoretické rozborů a další praktickou činnost směřující hlavně k sestavení úplných sémantických matic jako prostředku klasifikace sémantické stránky informace. To je možné jen za plné účasti odborníků všech vojenských specializací.

ARMÁDA A ÚNOR

Únorového vítězství v roce 1948, které definitivně rozhodlo o socialistickém vývoji lidově demokratického Československa, dosáhl český a slovenský lid pokojným způsobem, bez ozbrojeného střetnutí s domácí či zahraniční reakcí. Komunistická strana Československa, která se orientovala na pokojné dovršení přechodu k socialismu, prosadila v únorových dnech ústavní a demokratické řešení vládní krize a rekonstrukci vlády podle svých představ a návrhů. Buržoazie, usilující o likvidaci lidové demokracie a o kontrarevoluční zvrát zpět ke kapitalismu, nebyla schopna tomuto řešení čelit a neodvážila se proti němu násilným způsobem vystoupit. Rovněž imperialistické síly v zahraničí, v jejichž politické praxi je vývoz ozbrojené kontrarevoluce jinak běžným prostředkem, neodvážily se proti Československu násilně intervenovat, třebaže měly na jeho vnitřním vývoji eminentní zájem a třebaže Československo na své západní hranici bezprostředně sousedilo s oblastí vlivu imperialistických velmocí, v níž byla i ozbrojená moc imperialismu — s americkou okupační zónou v západním Německu.

Udržení pokojného vývoje k socialismu a ústavní řešení vládní krize, jež představovaly obrovský úspěch Komunistické strany Československa, byly umožněny vedle jiných činitelů i příznivou mezinárodní vojenskopolitickou situací a příznivými výsledky, kterých revoluční síly v Česko-

slovensku dosáhly v branné a bezpečnostní politice, ve výstavbě ozbrojených složek lidově demokratického státního aparátu. Československý lid měl i v ozbrojených silách dostatečnou převahu nad reakcí, která nemohla proti němu legálně použít ozbrojeného násilí a jejíž možnosti rozpoutat občanskou válku, nebo jiným způsobem násilně zasáhnout do vývoje událostí, byly velmi malé.

Zásadní změny státního aparátu, které uskutečnila národní a demokratická revoluce, zbavily buržoazii rozhodujícího vlivu na hlavní ozbrojené složky — československou armádu a bezpečnost. To se projevilo nejen v tom, že podléhaly jako celek mocenským státním orgánům, v nichž měly převahu pokrokové síly. Z velení československých ozbrojených sil a z klíčových funkcí v jejich řadách odešla valná část reakčních stoupenců předmnichovského režimu, namnoze zkompromitovaných v době okupace. Na jejich místa nastupovali noví lidé, kteří se stávali spolehlivou oporou lidové demokracie. Lidový charakter ozbrojených sil dále prohlubovala většina organizačních a politických změn, které se v nich uskutečnily v době národně osvobozeneckého boje, národní a demokratické revoluce a výstavby lidové demokracie.

Výstavba československé armády v letech 1945–1948 byla značně složitý problém a poválečná situace, která vyžadovala věnovat pozornost především obnově

národního hospodářství, nedovolovala soustředit k ní takové materiální i politické síly a prostředky, jaké by byly zapotřebí. Komunistům a ostatním pokrokovým činitelům se však přes všechny obtíže podařilo prosadit a uvést do života základní principy výstavby lidové armády, stanovené Košickým vládním programem a Budovatelským programem Gottwaldovy vlády.

Zásadní ideje lidové demokracie — skoncovat důsledně se všemi pozůstatky fašismu a se vším, co vedlo k mnichovské katastrofě a okupaci, budovat osvobozené Československo tak, aby zájmy pracujícího lidu měst a venkova měly přednost před kořistnickým zájmem příživnických jednotlivců a skupin, jednoznačná orientace zahraniční politiky na spojenectví a spolupráci se Sovětským svazem — byly i zásadními idejemi nové československé armády. Řídila se jimi její výstavba a v jejích duchu byli vedeni a vychováni její příslušníci. Velký úspěch, který měl ve výstavbě lidové armády prvotný význam, bylo to, že se podařilo pro lidovou demokracii získat většinu příslušníků armády, především masy vojáků základní služby. Určitou slabinou zůstával velitelský sbor, který se skládal ve své většině z důstojníků předmnichovské armády se všemi jejich pozitivními i zápornými rysy. Očista a demokratizace velitelského sboru však odstranila z jeho středu a z klíčových míst v armádě nejen zrádce a kolaboranty a zjevné fašisty, ale i nejzarytější stoupence obnovy předmnichovské buržoazní armády, především vedoucí funkcionáře ministerstva národní obrany londýnské emigrační vlády. Mezi důstojníky se také vytvořilo pevné a poměrně početné jádro uvědomělých a aktivních stoupenců lidové demokracie a československo-sovětského spojení, které představovalo asi jednu třetinu důstojnického sboru. Vliv pokrokových důstojníků byl zvýšen tím, že v jejich rukou byly vedoucí funkce v armádě a že byli častěji zastoupeni přímo na velitelských místech. Komunisté, kteří tvořili asi 25 % důstojníků, měli v armádě významné pozice a ovládali zejména tak důležité složky, jakými byly politicko-osvětový aparát (osvětoví důstojníci), obranné a částečně i ofenzivní zpravodajství. V podmínkách, kdy byla nutná nadstranická armáda a kdy nebylo možné v jejích řadách budovat veřejné organizace politických stran, komunistická strana našla způsob, jak organizované podchytnout své členy v armádě a politicky pracovat mezi vojáky. Většina důstojníků neměla vyhraněný postoj k politice komunistické strany, reakční protilidové živly v jejích řa-

dách však tvořily jen malou část velitelského sboru.

Přes vážné obtíže v materiálním vybavení armáda prováděla soustavný a poměrně kvalitní výcvik a byla s to splnit bojové úkoly, jaké v dané situaci připadaly v úvahu. Její bojové a politické kvality se od roku 1945 pozitivně projevily v řadě úkolů, při nichž hrála rozhodující úlohu — při obsazování pohraničí, při zajištění hranic, v akcích proti banderovcům atd. Velení armády také mělo zpracován plán zajištění hranic, který se postupně procičoval a zdokonaloval. 15. února, krátce před únorovými událostmi, byla prověřena bojová pohotovost celé armády.

Buržoazie, jejíž pozice a vliv v armádě byly omezeny, uslovala o ovládnutí armády a o změnu jejího lidového charakteru. Národně socialistická strana, jejíž vedení stálo v čele pravicových sil v Národní frontě, přímo označovala armádu za „oporu KSC“ a dožadovala se zásadních změn v její výstavbě a v jejím vedení, především odstranění příslušníků vojenské jednotky v SSSR, neboť hlavní příčinu „nevyhovujících“ poměrů v československé armádě viděla ve „spojení Prahy s Moskvou“. Zvlášť ve druhé polovině roku 1947, kdy se vnitřní situace v Československu neustále zotavovala a kdy pravice v Národní frontě stále častěji spolupracovala s reakcí mimo Národní frontu a zahájila konkrétní politické přípravy k protilidovému, kontrarevolucionárnímu zvratu, stupňovala své útoky proti armádě a zvyšovala politický tlak na její velení. Její úsilí se však setkalo se zcela opačnými výsledky. Neprosadila v armádě zamýšlené změny, ale naopak — některé organizační a kádrové změny právě na podzim 1947 zlepšily situaci v armádě, poněkud rozšířily pozice pokrokových sil v jejím velení a částečně zvýšily i její bojovou pohotovost a bojeschopnost. Zkrachovaly i pokusy reakce rozložit kázeň a morálku armády např. demagogickým požadavkem zkrácení délky prezenční služby. Vliv komunistů v armádě stoupl, zlepšila se i jejich vlastní organizační a politická práce mezi vojáky, nevyhranění důstojníci se poněkud vymaňovali z vlivu buržoazie, nejreaktější stoupenci pravice se dostávali do izolace. Buržoazie zůstala v rozhodující třídě srážce ozbrojená. Hlavní ozbrojená síla v Československu, československá armáda, byla — stejně jako ostatní ozbrojené složky státního aparátu — v rukou a pod kontrolou lidu.

Rovněž v mezinárodním měřítku neměla reakce dostatek možností a prostředků, aby v době únorových událostí násilně za-

sáhla proti československému lidu. Imperialismus byl v Evropě po porážce nacistické Německa a likvidaci nacistické wehrmacht vojensky slabý. Na tom nemohla nic změnit ani přítomnost amerických jednotek v západní Evropě. Americká vojska se stavem necelých 120 000 mužů s obtížemi plnila okupační poslání a většina jejich příslušníků se zabývala administrativními úkoly. Bojových částí měla málo — jednu pěší divizi a jednu policejní divizi o dvou brigádách po třech plucích. Jejich bojeschopnost a mobilnost byla nízká — prakticky téměř vůbec neměla tanky, dělostřelectvo a letectvo — a nevyrovnaly se ani československé armádě. Reakci se také nijak nepodařilo narušit spojenectví se Sovětským svazem, jehož vojska stála ve střední Evropě — ve východních částech Německa a Rakouska; sílu těchto vojsk tehdy odhadovali západní vojenští experti asi na třicet divizí.

Pravice si byla své vojenské slabosti vědoma. Její snahou bylo dosáhnout změn v poměru sil ve státě především politickými prostředky, jimiž by si vynutila zejména rozhodující změny ve vládě. Pokud se na její straně objevily v průběhu vládní krize nebo po ní úvahy o výzvě „k všeobecnému odporu proti komunistům“ či pokusy o násilný zásah do událostí, byla to buď snaha vyvolat násilné střetnutí, které by především dokázalo, že se komunisté nezmocnili vlády legálně a bez odporu, nebo předem beznadějně snahy některých zcela dobrodružných skupin a jednotlivců v buržoazním táboře, jakým byl např. generální tajemník národně socialistické strany dr. Vladimír Krajina. Buržoazie se nakonec nepokusila o násilný odpor, ani když jmenování nové vlády podle požadavků komunistů 25. února 1948 zpečetilo její porážku a úplně ji zbavilo podílu na moci.

Zostřená a někdy i ne zcela přehledná situace v době vládní krize, některé nepřátelské pokusy o diverzi a sabotáže (například přípravy národně socialistické branné komise na Vinohradech k vyřazení pražského rozhlasu) a sousedství s imperialistickým světem na západní hranici ovšem požadovaly, aby revoluční síly věnovaly zvýšenou pozornost především vnitřní, ale i vnější bezpečnosti státu.

Zajištění vnitřní bezpečnosti bylo úkolem zejména ministerstva vnitra. Bezpečnostní opatření jeho aparátu doplnily Lidové milice, jejichž podstatná část byla ovšem vyzbrojena teprve v posledních chvílích vládní krize. Stranou událostí nestála ani československá armáda, jejíž velení i zdrcující většina příslušníků stála na straně lidu a podporovala pozitivní ře-

šení krize a upevnění lidové demokracie. Vedoucí představitelé armády zdůraznili toto stanovisko při různých příležitostech ještě před otevřeným propuknutím vládní krize i v jejím průběhu. Potvrdily to pak zejména účast delegace armády a projev ministra národní obrany na předporadách Ústředního akčního výboru Národní fronty 23. února a zvláštní rozkaz ministra 24. února 1948. Uvnitř armády probíhaly únorové události v klidu, plně se projevila převaha pokrokových sil ve velitelském sboru a především mezi mužstvem základní služby, kde značně stoupla kázeň a zlepšil se výkon služby. Značná část velitelského sboru byla politickým vývojem zmatena, řídila se však pokyny a rozkazy armádního velení. Otevřeně nepřátelské živly zůstaly v menšině a zřejmě byly náhlou krizí a jejím řešením překvapeny a zaskočený. Neodvážily se otevřeně vystoupit proti lidu, ačkoli jejich část, která přetrvávala i první poúnorovou očistu armády, se podílela později poměrně aktivně na různých protistátní činnosti. V průběhu únorových událostí nedošlo však na půdě armády k žádnému významnějšímu pokusu o násilné vystoupení proti lidu a vládě ani o jeho přípravu. Naproti tomu uvnitř armády byla přijata některá opatření pro případ kontrarevolučního vystoupení reakce. Vedle opatření armádního velení to byla činnost komunistů-vojáků a mnohých pokrokových velitelů, kteří byli v soustavném styku se stranickými orgány všech stupňů, informovali je o situaci v kasárnách, pomáhali jim při organizaci a zajištění bezpečnostních opatření, při organizaci a vyzbrojování Lidových milic (na Slovensku též jednotek slovenských partyzánů), nebo zajišťovali pohotovost některých vojenských jednotek a posádek (například v Praze, Žatci, Milovicích, Olomouci, Liptovském Mikuláši, Šazíci ap.).

Armáda se významně podílela na zajištění vnější bezpečnosti státu. Její velení pečlivě sledovalo situaci v západním Německu, zvláště některé znepokojivé změny, k nimž tam docházelo do konce roku 1947 — budování zárodků nových ozbrojených německých sil, určité posilování amerických jednotek, jejich neustálá poplachová cvičení a posléze trvalá bojová pohotovost a soustředění všech bojeschopných částí v prostoru Schweinfurtu, Bayreuth, Regensburg proti nejschůdnější části českých pohraničních hor. Únorové události v Československu se nepokusili Američané vojensky nijak ovlivnit. Československá armáda však byla připravena na všechny eventuality. Na únor 1948 byla naplánována v západních a jižních Čechách řada bojových cvičení, jejich část probíhala

právě ve dnech vládní krize v prostoru některých důležitých přechodů do Českého lesa a Šumavy. V době krize hlavní štáb zaktivizoval plán zajištění pohraničního území a určené jednotky zabezpečily jižní a západní hranici Čech.

Mocenské prostředky, které měl československý lid v únoru 1948 k dispozici, a všechna opatření státních a stranických orgánů v dané situaci stačila ke zmaření spiknutí reakce, k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu. Československé ozbrojené síly, včetně československé armády, i při ne zcela uspokojivém stavu, byly na výši a byly oporou lidu proti vnitřní i zahraniční reakci. To také kon-

statoval Klement Gottwald při hodnocení Února na zasedání ÚV KSČ v listopadu 1948. Únorové vítězství pracujícího lidu a upevnění lidové demokracie jako diktatury proletariátu vytvořily i nové podmínky pro další výstavbu československých ozbrojených sil a pro budování obranného systému státu, současně na ně kladly i nové, daleko větší nároky. V souladu s těmito nároky řídila Komunistická strana Československa svou brannou a bezpečnostní politiku v období budování socialismu i vyspělé socialistické společnosti a přes všechny obtíže a omyly zajišťovala výstavbu moderních ozbrojených sil a vybudování účinného systému obrany státu.

Plukovník Ing. Ladislav Hrbek,

plukovník Ing. Jaromír Žitek

VOJENSKÁ OBLAST v obranném systému ČSSR

V článku chceme ukázat místo a uvést základní činnosti resortů ministerstva národní obrany v obranném systému ČSSR.

Obranná soustava musí být budována tak, aby umožňovala obecné zákonitosti války a ozbrojeného zápasu neustále poznávat a aplikovat na podmínky obrany země. Kromě toho je nutné přenášet tyto poznatky do celého obranného systému, aby všechny orgány a instituce mohly ve své činnosti vycházet z těchto poznatků při řešení otázek obrany.

Ministerstvu národní obrany přísluší plnění tohoto úkolu a podle usnesení předsednictva ÚV KSČ k zdokonalení obranného systému přestává úzce působit jen v rámci ozbrojených sil a stává se odborným orgánem ÚV KSČ a vlády, sloužícím potřebám celé obranné soustavy, aniž by přitom jednotlivé orgány a instituce nahrazovalo.

MNO bude odpovídat nejen za výstavbu a připravenost ozbrojených sil, ale i za včasné rozpracování a předpokládání příslušných návrhů orgánům ÚV KSČ a vládě ke zvyšování obranyschopnosti státu jako celku a plnit další úkoly ve prospěch celé obranné soustavy.

V článku nebudeme rozebírat plnění těch úkolů, které MNO plnilo doposud k zabezpečení úkolů ozbrojených sil, ale zaměříme se na nové úkoly, které MNO až dosud neplnilo, nebo které mají vztah k ostatním oblastem obranného systému.

Vycházíme-li z nové úlohy a místa MNO v obranném systému, mělo by v době ohrožení a za branné pohotovosti státu plnit zejména tyto úkoly:

Na základě znalosti vojenskopolitické situace v součinnosti s představiteli ostatních podsystémů navrhovat orgánům ÚV KSČ potřebná opatření ke zvýšení obranyschopnosti státu. Tato opatření mohou obsahovat návrhy na zvýšení připravenosti jednotlivých orgánů k plnění úkolů za války, na zaujetí válečných pracovišť řídicími orgány, návrhy na doplnění polních a teritoriálních vojsk, na evakuaci obyvatelstva z určených míst, vyhlášení situace ohrožení státu apod.

Současně by mělo MNO zajistit informování všech ostatních oblastí obranného systému o vzniklé situaci na teritoriu a předkládat KO ÚV KSČ návrhy na řešení situace vzniklé po úderech nepřítele.

Podle rozhodnutí KO ÚV KSČ bude MNO zajišťovat plnění uložených úkolů v rámci resortu národní obrany a koordinovat plnění přijatých opatření k zabezpečení potřeb polních vojsk a obrany i ochrany teritoria mezi jednotlivými oblastmi. Tato koordinace by se měla především projevit při doplňování polních vojsk technikou a materiálem z národního hospodářství, při zabezpečování přesunů a při likvidaci následků napadení ZHN. Rozhodnou-li řídicí orgány organizovat kontrolu přijatých opatření na úseku obrany země, mělo by MNO i na úseku kontroly usnesení sehrát rozhodující úlohu.

Velmi složitým a vážným úkolem MNO bude zajistit včasné vyrozumění a varování řídicích orgánů a všeho obyvatelstva před vzdušným nebezpečím, radioaktivním a chemickým zamořením. Je třeba otevřeně říci, že za splánování a zabezpečení proniknutí varovných signálů i do té nejmenší osady nesou příslušné orgány MNO plnou odpovědnost, i když přitom budou využívat orgánů národních výborů, spojů a dalších.

S tímto úkolem přímo souvisí další úkol — zajišťovat pro potřeby celého obranného systému radiační, chemický a povšechný biologický průzkum, vyhodnocovat získané zprávy a předávat potřebné informace stranickým a státním orgánům a institucím. Na základě získaných poznatků a zkušeností bude MNO upřesňovat činnost vojsk a obyvatelstva za jednotlivých situací.

Dalším úkolem resortu národní obrany bude zajišťovat provoz jednotných válečných pracovišť a nepřetržité spojení mezi nimi. Orgány MNO by však neměly odpovídat jen za provoz těchto válečných pracovišť, ale měly by na nich plnit funkci koordinujícího a svodného operačního orgánu komise obrany tak, aby tyto vrcholné řídicí orgány dostávaly k posouzení a rozhodnutí celkový návrh řešení vzniklé situace.

MNO bude řídit boj proti takticko-operačním výsadbám nepřítele, které budou vysazeny na rozhraní dvou vojenských okruhů. Při ničení ostatních výsadek MNO bude sledovat a usměrňovat činnost vojenských okruhů tak, aby byly zničeny organickými a součinnostními silami a prostředky VO nebo KVV. V pásmu činnosti polních vojsk na našem území bude se MNO podílet na likvidaci výsadek podle požadavků velitelů polních vojsk. MNO by mělo řešit i neplánované použití vojsk při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení na nevojenské cíle, především při záchranných pracích a obnově těch objektů, které mají rozhodující význam pro zabezpečení potřeb polních vojsk.

Na teritoriu bude MNO řešit zásobování nejen ozbrojených sil, ale i jednotek LM a všech nevojenských složek národních výborů a resortů vojenskou technikou a materiálem podle v míru zpracovaných plánů.

Úkoly MNO v míru mají vycházet z jeho činnosti za války a mají být zaměřeny na vědecky zdůvodněné přípravy a zpracování potřebných plánů.

MNO bude jako odborný orgán ÚV KSČ a vlády v oboru vojenství včas rozpracovávat otázky obranyschopnosti státu a vedení války a iniciativně v součinnosti s představiteli ostatních podsystemů zpracovávat návrhy ke zkvalitnění obrany země. Dále bude zpracovávat návrhy jednotné koncepce, obsahově náplně zásadních opatření v oblasti branné výchovy a přípravy obyvatelstva a mládeže, koordinovat činnost jednotlivých organizací a zajišťovat souhrnně informace pro potřeby ÚV KSČ a vlády o výsledcích branné výchovy a přípravy. K zajištění účinnějšího vlivu prostředků masového působení na obyvatelstvo na úseku branné výchovy a přípravy musí MNO pro ně zajišťovat dostatek potřebných vojenskoodborných podkladů a informací a aktivně se podílet na rozvíjení této činnosti.

Dalším rozsáhlým a novým úkolem MNO bude poskytovat odbornou a metodickou pomoc stranickým, státním a hospodářským orgánům a společenským organizacím. Toto by se mělo projevit zejména při zpracování plánů a při přípravě vedoucích funkcionářů a kádrů, pracujících na úseku obrany země a ochrany obyvatelstva. Odborná pomoc by se měla projevit také tím, že MNO zajistí pomoc při přípravě, průběhu a vyhodnocení resortních a součinnostních cvičení a předávání vědeckých a odborných informací v oblasti obrany a ochrany obyvatelstva komisím obrany a všem institucím, podílejícím se na obraně země.

Chceme zdůraznit, že při plnění úkolů odborného orgánu ÚV KSČ a vlády a při poskytování odborné a metodické pomoci není MNO orgánem nadresortním.

Pokud jde o ochranu obyvatelstva, tedy o úkoly, které na MNO přecházejí z dosavadního systému civilní obrany, považujeme za účelné především ukázat postavení MNO a Státní plánovací komise jako představitelů podsystemů, mezi něž byly delimitovány úkoly stávajícího systému civilní obrany.

Při delimitaci úkolu civilní obrany se vycházelo ze zásad, že MNO je orgánem, jemuž přísluší řešení všech koncepčních vojenskoodborných otázek spjatých s obranou a ochranou teritoria.

V důsledku toho bude MNO odpovídat za řešení koncepčních otázek, souvisejících s ochranou obyvatelstva, národního hospodářství a s opatřeními k odstraňování následků napadení. MNO bude dále plnit úlohu jediného vědeckovýzkumného centra v oblasti ochrany obyvatelstva a teritoria.

Koncepční činnost MNO v oblasti ochrany obyvatelstva a teritoria by měla spočívat především v řešení vojenskoodborných stránek jednotlivých opatření k ochraně obyvatelstva, ve stanovení zásad a rozsahu jednotlivých opatření, včetně stanovení příslušných finančních prostředků k realizaci navržených a schválených opatření.

Základní otázky koncepce ochrany obyvatelstva a ostatních opatření bude MNO předkládat ke schválení komisi obrany ÚV KSČ.

Součástí činnosti MNO by mělo být vydávání nezbytných operačních a jiných podkladů, určování vojenských hledisek a stanovisek, z nichž budou ostatní podsystemy vycházet při realizaci vlastních specifických opatření. MNO by mělo rovněž vydávat některé základní předpisy a podklady, týkající se ochrany obyvatelstva a národního hospodářství.

Druhý představitel, jenž se bude podílet na zabezpečení dosavadních úkolů systému CO — Státní plánovací komise bude jednotlivé úkoly podle stanovené koncepce a zásad rozpracovávat na podmínky resortů a NV a zabezpečovat

operativní řešení otázek souvisejících s ochranou obyvatelstva, likvidačními a obnovovacími pracemi při odstraňování následků napadení ZHN.

V souladu s tím bude Státní plánovací komise rozpracovávat základní linii jednotlivých opatření k ochraně obyvatelstva a národního hospodářství, určovat obsah a rozsah činnosti jednotlivých složek ekonomického podsystemu, stanovovat metodiku plnění úkolů a zabezpečovat jejich realizaci.

Státní plánovací komise bude dále spolu s příslušnými resorty a NV odpovídat za zpracování potřebných plánů k řešení jednotlivých opatření a k přípravě činností za branné pohotovosti státu a za organizování, přípravu a materiální vybavení nevojenských sil a prostředků, určených k plnění úkolů na úseku ochrany obyvatelstva a k záchranným, likvidačním a obnovovacím pracím.

Při realizaci všech opatření bude SPK zabezpečovat jednotu řešení úkolů hospodářské mobilizace, ochrany obyvatelstva a obnovy národního hospodářství.

To je stručná charakteristika postavení MNO a SPK po delimitaci úkolů dosavadního systému civilní obrany.

Vzhledem k tomu, že úkoly dosavadního systému CO jsou ve vojenských štábech vcelku málo známé, rozebereme v dalším podrobněji alespoň ty nej důležitější.

Kolektivní ochrana obyvatelstva a zaměstnanců závodů v sobě zahrnuje jedno z důležitých opatření ochrany obyvatelstva, zejména organizačními a technickými prostředky kolektivní ochrany (tj. evakuací a zabezpečným úkrytů všech typů).

V soudobé válce je třeba zabezpečovat všechno obyvatelstvo na státním území kolektivní ochrany, pochopitelně podle stupně ohroženosti prostoru, ve kterém je obyvatelstvo usídleno trvale, nebo rozmištěno po evakuaci k přechodnému pobytu. Kolektivní ochrana musí být tedy řešena s přihlédnutím k evakuačním opatřením, využívat všech možností a prostředků k řešení ochrany osob — tj. jak prostředků vybudovaných již v míru, tak i prostředků improvizovaných, budovaných až v období zvýšeného ohrožení státu a za branné pohotovosti. Řešení kolektivní ochrany obyvatelstva závisí dále i na možnostech vyčlenění finančních prostředků, materiálních zdrojů atd.

Problematika kolektivní ochrany představuje tedy řešení souhrnu operačních, organizačních, technických a materiálních otázek a jejich shrnutí a zpracování do směrnic, nařízení a pokynů.

V souladu s tím se předpokládá, že MNO bude zabezpečovat tyto úkoly:

— řešit operačně technickou stránku kolektivní ochrany (poměr evakuace a úkrytí v daném prostoru; stupeň a rozsah ochrany v souladu se stupněm ohroženosti prostoru; odolnosti a ochranné vlastnosti jednotlivých typů úkrytů před účinky ZHN);

— zpracovávat a vydávat normativy kolektivní ochrany obyvatelstva a osazenstva závodů, stanovujících rozsah ochrany a stupeň odolnosti úkrytí na území ČSSR;

— stanovovat zásady pro úkrytí obyvatelstva, žactva škol a osazenstva závodů;

— zpracovávat a vydávat technické směrnice pro výstavbu a přípravu úkrytů stálých a improvizovaných;

— řešit směry rozvoje, výzkum a vývoj prostředků kolektivní ochrany, včetně vnitřního vybavení a zařízení a zabezpečovat technickou přejímku vyráběných prostředků z výroby.

Další úkol, který přechází na MNO je stanovení zásad režimu života za vzdušného poplachu, v radioaktivní stopě, v prostorech chemického napadení a v prostorech po evakuaci. Při stanovení zásad režimu bude třeba řešit:

- přesuny a pohyb obyvatelstva a jednotek přes tyto prostory;
- zvláštní režimy práce na výrobních závodech a pracovištích s nepřetržitým provozem, v dopravě a spojích;
- individuální a kolektivní ochranu obyvatelstva v těchto prostorech;
- odborné druhy zabezpečení;
- problémy dlouhodobého pobytu v úkrytech, přípustnost a zásady pobytu a pohybu v zamořených prostorech a prostorech po evakuaci;
- zkoumání vlivu režimních opatření na obyvatelstvo, určování základních parametrů k délce pobytu v zamořených prostorech a úkrytech a další odborné technické problémy, nutné ke stanovení režimních opatření.

Při řešení koncepce ochrany obyvatelstva bude nutné zejména posoudit vzájemné vztahy evakuace a ukrytí, předpokládanou dynamiku těchto vztahů a jejich efektivnost. Na základě toho půjde o stanovení základních principů evakuace, ukrytí a individuální ochrany, které pak budou rozpracovány do směrnic a pokynů.

U evakuace by měla být vážena její účelnost a důsledky pro umístěné obyvatelstvo po napadení ZHN, důsledky pro mobilizaci, přesuny vojsk apod. Tyto důsledky kladné i záporné by měly být konfrontovány s důsledky pro obyvatelstvo při částečné evakuaci a v případě, že neproběhne evakuace vůbec.

Půjde tedy o hluboké posouzení, na jehož základě by měly být zpracovány potřebné návrhy k řešení ochrany obyvatelstva v souladu se soudobými požadavky vojenství.

V této problematice by MNO mělo plnit tyto úkoly:

- rozpracovávat a řešit základní principy ochrany obyvatelstva a evakuačních opatření;
- zpracovávat a vydávat souhrnné směrnice pro plánování, přípravu a zabezpečení ochrany obyvatelstva a evakuace;
- spolupracovat s SPK při zpracování prováděcích pokynů k ochraně obyvatelstva a evakuaci;
- zabezpečovat pomoc při zpracování plánů;
- v součinnosti s orgány státních podsystémů koordinovat přípravu, plánování a zabezpečení evakuace řídicích orgánů.

Obdobným způsobem můžeme rozvést i další úkoly civilní obrany, které přecházejí na MNO. Domníváme se, že pro orientaci postačí rozvedení u těchto tří úkolů z celého komplexu úkolů dosavadního systému civilní obrany, jež bude MNO nově řešit. Z dalších úkolů jsou to např. systém varování, vybavení obyvatelstva prostředky IPCHO, dozimetrická kontrola obyvatelstva, likvidace následků napadení ZHN včetně taktiky likvidace ohnisek zásahů, koncepce organizace přípravy a materiálního vybavení nevojenských sil národních výborů a resortů a řada dalších úkolů.

Přehled nových úkolů, které by mělo MNO plnit vzhledem ke svému posta-

vení v obranném systému, není v tomto článku úplný. Zaměřili jsme se jen na některé, podle našeho názoru na hlavní a mezi příslušníky velitelského sboru nejvíce diskutované.

Funkční náplň a organizační struktura místních vojenských správ zabezpečovala především plnění úkolů mobilizace, mírového doplňování vojsk a vedení evidence. Zvýraznění významu teritoria a výstavba teritoriálních vojsk vyžaduje, aby nová krajská vojenská velitelství se stala skutečně teritoriálním velitelským orgánem pro řízení činnosti vojenské oblasti k zajištění obrany a ochrany kraje. Stejně jako MNO v centrále měla by být i ona odborným orgánem komise obrany KV KSČ pro řešení otázek obrany a ochrany kraje.

Jako územní velitelský orgán resortu národní obrany budou uplatňovat odborně metodický vliv a pomoc krajským státním, hospodářským a společenským institucím.

Za války by mělo KVV, kromě dosavadních úkolů, plnit dále tyto úkoly:

- soustřeďovat, vyhodnocovat a předkládat informace o vzniklé vojenské situaci na území kraje;

- v součinnosti s orgány ostatních podsystemů předkládat KO KV KSČ návrhy na zabezpečení obrany teritoria kraje a podle potřeby i zabezpečení polních vojsk;

- pro potřeby celého obranného systému v kraji zajišťovat včasné vyrozumění určených orgánů o nebezpečí napadení státu a varovat obyvatelstvo před vzdušným napadením, radioaktivním a chemickým zamořením;

- zajišťovat územní, radiační, chemický a povšechný biologický průzkum, vyhodnocovat a předávat potřebné údaje orgánům ostatních podsystemů;

- odpovídat za provoz jednotného válečného pracoviště krajských řídicích orgánů, organizovat jeho spojení při využití spojovacích sítí a prostředků mezi vojenským a ostatními podsystemy;

- řídit bojovou činnost při obraně kraje, organizovat střežení určených objektů a likvidovat nepřátelské výsadky. Podle rozhodnutí KO KV KSČ a v souladu s úkoly poskytovat pomoc vojenskými silami a prostředky orgánům SNB při plnění bezpečnostních úkolů, pomáhat vojenskými silami a prostředky při všeobecném průzkumu, záchranných a likvidačních pracích v ohniscích zásahů;

- zabezpečovat materiální, technické, zdravotnické a finanční zásobování podřízených a určených vojsk a provádět ve stanoveném rozsahu materiálně technické zásobování nevojenských sil a Lidových milicí.

Úkoly KVV v míru by měly vycházet z jeho činnosti za války a být zaměřeny na potřebné přípravy a zpracování plánů.

Podle požadavků ostatních podsystemů by mělo KVV poskytovat pomoc při přípravě velitelských kádrů ekonomického podsystemu a Lidových milicí a zabezpečovat společné akce v přípravě všech orgánů obranného systému.

KVV by mělo dále pomáhat při rozpracování a konkretizaci úkolů jednotné obsahové koncepce branné přípravy obyvatelstva a mládeže na podmínky kraje, spolupracovat zejména s národními výbory při přípravě obyvatelstva, poskytovat jednotlivým složkám odbornou pomoc zvláště v přípravě kádrů, cvičitelů, výcvikovou bázi a pomůckami.

Místo a úloha OVV, jejich vztah ke komisím obrany a orgánům ostatních podsystemů by měl být obdobný jako u KVV. Rozsah jejich úkolů by měl odpovídat stupni okresu.

VELENÍ NA TERITORIUM

Organizace a zabezpečení pevného a nepřetržitého velení v soudobých operacích je jedním z nejdůležitějších úkolů štábů všech stupňů. Tato zásada plně platí nejen pro polní vojska, ale též pro teritoriální štáby. Tato základní povinnost bude tím obtížnější, čím složitější bude situace a čím větší množství úkolů bude štáb v dané situaci plnit.

Uvedu některé poznatky z teritoriálních cvičení.

Na jednom zaměstnání jsme řešili velmi složitou situaci na území okruhu. V této situaci (druhý den po zahájení války a pátý den po zahájení mobilizace) pronikl „nepřítel“ částí svých sil na pomocném směru (v součinnosti se silami na směru hlavního úderu) i na teritorium okruhu a s cílem urychlit postup svých vojsk zahájil v ranních hodinách vysazování vzdušného operačního výsadku do severozápadní části teritoria okruhu.

Na území okruhu byla v této době složita pozemní, vzdušná a radiální situace. Územím okruhu se přesunovaly k frontě dva zmobilizované svazky a další svazek (s delší dobou mobilizační pohotovosti) ještě mobilizoval a byl zhruba na 40 až 50 % počtu osob. U tohoto svazku byl jaderným úderem nepřítele vyřazen štáb divize. Nepřítel pokračoval v jaderných, chemických a leteckých úderech

na cíle (vojska a objekty) teritoria okruhu.

Současně s informací o celkové situaci na frontě a území státu obdržel velitel okruhu rozkaz, z něhož vyplývaly pro okruh tyto úkoly:

- zničit vysazovaný operační výsadek nepřítele;

- srazit síly pozemního nepřítele, které pronikly na území okruhu a obnovit státní hranici ve stanoveném úseku;

- zabezpečit přesun a vyvedení hlubokých operačních záloh územím okruhu do prostoru zasazení;

- urychlit zmobilizování jedné divize, soustředit ji a zahájit u ní bojové stmelení, které zakončit taktickým cvičením;

- urychleně uhradit u této divize zničený štáb;

- pokračovat v odstraňování násled-

ků po jaderných, chemických a leteckých úderech nepřítele;

- pokračovat v mobilizaci těch svazků, útvarů, týlových útvarů, útstavů a zařízení, které ještě nedosáhly pohotovosti, nebo mobilizace kterých byla činností nepřítele dočasně přerušena;

- plnit další úkoly obnovy na zničených, nebo poškozených objektech a zařízeních teritoria;

- sledovat a usměrňovat likvidaci vysazených diverzních skupin nepřítele v jednotlivých krajích a okresech;

- plnit ostatní úkoly vyplývající z místa a úlohy štábu okruhu.

Na základě zhodnocení celkové situace a ujasnění všech úkolů rozhodl velitel okruhu požádat náčelníka generálního štábu, aby mohl oba přesunující se svazky ponechat na teritoriu okruhu ke splnění uložených úkolů.

Náčelník štábu okruhu navrhl veliteli okruhu dvě hlavní opatření:

- jak, jakými silami a prostředky a v jakém pořadí podle důležitosti musí velení okruhu uložené úkoly splnit;

- jak vzhledem k celkové situaci a množství úkolů organizovat velení a jak je zabezpečit.

Velení bylo řešeno takto:

1. Zničení vzdušného operačního výsadek nepřítele byl pověřen velitel jedné divize, která se právě přesunovala v blízkém prostoru. Veliteli divize byly k tomuto úkolu podřízeny i síly a prostředky teritoria, které již zahájily boj s vysazovaným nepřítelem a blokovaly prostor vysazení. Předběžnými bojovými nařízeními byl veliteli divize včas stanoven úkol a veliteli KVV upřesněny otázky součinnosti

s komisí obrany. **K upřesnění o pochopení úkolu a ke schválení rozhodnutí velitele divize vyjel na určené VS divize náčelník štábu.** Po schválení rozhodnutí velitele divize byl k zabezpečení informovanosti a přímého vlivu na plnění úkolu ponechán u štábu divize **styčný orgán velitelství okruhu.**

2. Pozemního nepřítele, který pronikl na území okruhu ničily síly druhé divize. Veliteli divize byly rovněž podřízeny všechny síly a prostředky, které doposud vedly boj s pronikajícím nepřítelem (jednotky PS, vojenské školy apod.). **K velení a koordinaci opatření při ničení proniknuvšího nepřítele se sousední armádou byl vyslán do prostoru bojové činnosti zástupce velitele okruhu s operační skupinou.**

3. K zabezpečení přesunu hlubokých operačních záloh územím okruhu a jejich vyvedení do prostoru zasazení vyslal štáb **styčnou skupinu.**

4. K úhradě zničeného štábu divize přijal štáb tato opatření:

- velením divize pověřil zástupce náčelníka štábu okruhu;

- hlavní funkce ve štábu divize obsadil z počtu příslušníků štábu okruhu;

- ostatní příslušníci štábu svazku byli řešeni z kádrových rezerv okruhu.

Nový velitel a hlavní funkcionáři divize byli k divizi dopraveni vrtulníky.

5. Ostatní úkoly byly řízeny přímo z VS okruhu. K zabezpečení styku a spojení s ostatními složkami na teritoriu byly ze štábu okruhu **vysílány styčné skupiny (nebo orgány)** podle povahy a důležitosti úkolů (ke štábu svazku PVOS, k ústředním orgánům apod.).

I na tomto příkladu je patrné, že organizace velení na teritoriu je základní podmínkou včasnosti a kvality splnění všech uložených úkolů.

Současné pojetí zásad ozbrojeného střetnutí a smazání podstatných rozdílů mezi frontou a zápolím, vytváří předpoklady pro vznik značně složitých pozemních i vzdušných situací. Komplikovanost, náročnost, rozsáhlost, a vstřícnost takových situací vyžaduje, aby orgány velení řešily celou řadu zásadních a důležitých úkolů. Tyto úkoly jsou často odděleny co do místa, cílů a lhůt splnění, jindy zase vzájemně spjaté, navazují jeden na druhý, nebo jen podmiňují splnění druhého. Zvláštní složitostí vynikají různé součinnostní úkoly a opatření k likvi-

daci následků působení nepřítele na teritorium.

Tyto skutečnosti se zákonitě odrazí i v metodice rozhodujícího procesu při řešení takových situací a kladou též zvýšené nároky na kvalitu, schopnost a připravenost štábu, který je povinen tyto úkoly řešit (včetně organizačně technických opatření) k zabezpečení účinného a pevného velení.

Zásada o pevnosti a nepřetržitosti velení v podmínkách teritoria nabývá stále větší důležitosti. Je to především tím, že stálá technická zařízení (vybudované objekty) k zabezpečení velení budou z velké části zničena a jejich oprava si vyžádá delšího času.

S cílem uchovat si řídicí vliv na všech-

ny řešené úkoly a otázky v duchu jednotného zámyslu a cílů stanovených rozhodnutím příslušného velitele, bude často nutné velet i z několika míst mnohdy od sebe značně vzdálených. V praxi to znamená dělit štáb, vysílat odpovědné zástupce velitele s nutnými počty pracovníků štábu a prostředky zabezpečení (především spojovacími) do těch míst, kde se právě řeší rozhodující úkoly teritoria, vysílat styčné orgány a skupiny s cílem sledovat plnění uložených úkolů, usměrňovat je v duchu rozhodnutí velitele a zabezpečovat tak jednu ze základních potřeb a podmínek úspěšného řízení a velení — informovanost a znalost situace.

Tak jako při každé práci na přípravě rozhodnutí velitele, i zde tato opatření mají svůj odraz v návrhu náčelníka štábu okruhu velteli, ve kterém uvede:

— jaké úlohy a v jakém pořadí důležitosti co do významu a času stojí před štábem okruhu;

— jak je nutné k zabezpečení jejich realizace ve stanovených lhůtách organizovat velení.

Vzhledem k těmto skutečnostem je základní požadavek, aby štáb okruhu byl zběhlý v řešení náročných a složitých situací. Tato „zběhllost“ by měla být spíše vyjádřena všestranností t.j. požadavkem, mít u teritoriálních štábů vysoce a kvalitně připravené funkcionáře rozhodujících profesí, vynikající všestrannou znalostí možných problémů a schopných být naprosto samostatnými a platnými pomocníky při řešení všech možných a předpokládaných úkolů. Tento požadavek vystupuje do popředí především u důstojníků operačního směru a důstojníků pracujících na úseku týlového a technického zabezpečení.

Další podmínkou úspěšného splnění úkolů je materiální zabezpečení a technické vybavení orgánů, kteří ve smyslu rozhodnutí velitele řídí plnění úkolů mimo stálé velitelské stanoviště. I když soudobá technika s využitím stálých zařízení a objektů na teritoriu toto vcelku umožňuje a zabezpečuje, může dojít i k situacím, že práce takové skupiny bude probíhat určitou dobu izolovaně, bez styku a spojení se stálým VS.

To plně podporuje potřebu samostatnosti, rozhodnosti, znalosti řešené problematiky, rozhodnutí a zámyslu velitele.

Náčelník štábu okruhu při přípravě návrhu na organizaci a zabezpečení velení vychází především z návrhů svých podřízených náčelníků (průzk., žen., chem., spoj., oper. odd.). Nebudu se zde zmiňovat o obsahu jednotlivých návrhů. Meto-

dika práce při přijímání rozhodnutí velitele je již běžná a mezi polními a teritoriálními štáby v ní není zásadních rozdílů.

Vzhledem k tomu, že ve velké většině půjde o řešení naléhavá co do času a celý proces rozhodování a přijetí konečného řešení bude probíhat ve značné časové tísní, budou i doby stanovené pro přípravu těchto návrhů a jejich samotný přednes kratší. Proto návrhy náčelníků k řešeným úkolům budou stručné, v závěrech, nebo mnohdy to budou jen odpovědi na dotazy velitele, či náčelníka štábu.

Zkušenosti z našeho zaměstnání ukazují, že podstatou zde není jen vykreslení složitosti možné situace na teritoriu, nebo vyjádření konkrétních opatření při rozhodování velitele okruhu, ale teoretické zobecnění řady oblastí, např. jak řešit a organizovat za těchto podmínek velení apod.

Často docházíme k závěrům, že pokryjeme-li řadu úkolů potřebnými kádry a tyto kádry čerpáme z vlastních tabulkových počtů, projeví se citelný nedostatek osob k plnění úkolů a chodu služby u vlastní složky, oddělení, či štábu. Tím se výkon služby stává namáhavější, kádry jsou daleko více zatíženy úkoly, projeví se dříve únavy a opotřebení kádrů následkem zkrácené doby pro odpočinek a regeneraci pracovních schopností. Vytváření takových funkcí a orgánů (styčné skupiny, nově vytvořené štáby, směroví důstojníci apod.) ze záložních důstojníků je zase krajně nevýhodné vzhledem k tomu, že tyto osoby prakticky nikdy svou úrovní připravenosti nedosáhnou plnou hodnotu požadovaných a potřebných kvalit, budou se s úkoly a situací teprve namáhavě seznamovat. Tuto skutečnost bychom měli brát v úvahu jak při tvorbě tabulkových počtů složek štábu, tak i při procvičování důstojníků v záloze.

Složitost a důležitost velení vyžaduje, zabývat se těmito problémy daleko více a častěji a to nejen po stránce organizační, ale i po stránce materiální a technické.

Dosud se u teritoriálních štábů málo vžila otázka přímého hodnocení dopadu přijatého opatření na pevnost a nepřetržitost velení. Záleží ovšem na tom, k jakému úkolu bylo to, či ono opatření přijato. V našem případě mohla být výtku k tomu, že plněním tak důležitého úkolu, jako je likvidace vzdušného operačního výsadku nepříteli do hodnoty až vzdušné výsadkové divize na teritoriu okruhu.

byl pověřen velitel právě zmobilizovaného svazku. Druhá námitka by mohla být vznesena k tomu, že schválení rozhodnutí velitele divize náčelníkem štábu okruhu a ponechání styčného orgánu u štábu svazku je jen to minimální co mohlo velitelství okruhu v této situaci udělat.

Zde je třeba před přijetím rozhodnutí zvážit celou otázku z několika pohledů. Poměr sil zasazených do boje s výsadkem nepřítele a při jeho ničení byl pečlivě propočítán a byla vzata v úvahu i ta okolnost, že svazek byl teprve zmobilizován, že není dosud plně stmelěn a připraven k boji. Ale celkový výsledek propočtů i se silami krajského systému a silami komise obrany, které blokovaly prostor vysazení výsadku nepřítele, dával záruku splnění úkolu. Řešili jsme otázku, zda by funkcionář okruhu neměl řídit alespoň organizaci součinnosti všech sil a prostředků

podílejících se na ničení výsadku nepřítele, především se silami a prostředky komise obrany. Ale i zde jsme přišli k závěru, že včasným informováním velitele svazku (který měl zkušenosti z velení vojskům) a krátkými bojovými nařízeními přes velitele KVV byl celý systém k plnění úkolu včas připraven a velitel svazku měl dosti času k dokonalé přípravě a řešení celého úkolu, včetně nezbytné součinnosti. I styčný orgán, ponechaný u štábu svazku, byl odpovědný funkcionář operačního oddělení, který byl na plnění úkolu svědomitě připraven.

Naproti tomu je si třeba uvědomit, že vzhledem k množství závažných úkolů v rámci celého teritoria, je každá doba nepřítomnosti velitele a náčelníka štábu na VS velmi citelná a odrazí se jak v práci štábu, tak i celého velitelství.

Závěrem chci podotknout, že bude prospěšné teoreticky zobecnit některé další problémy, jako např. řešení úhrady vyřazeného štábu, urychlené mobilizování a bojové stmelování svazků a útvarů, obnovu spojení po úderech nepřítele atd.

PŘÍPRAVA VELITELŮ A ŠTÁBŮ V TOMTO ROCE

V přípravě generálů, důstojníků a štábů vystupují v současné době do popředí tyto rozhodující úkoly:

1. **výrazná orientace na polní formy přípravy;**
2. **další zvyšování teoretických znalostí a praktických návyků při řízení dynamiky operace a boje.**

Pokládám proto za účelné tyto dva problémy blíže osvětlit a rozebrat.

Zvýšení úrovně polní přípravy velitelů a štábů je pro tento rok rozhodující. Tato orientace je umožněna současným zlepšujícím se stavem individuální teoretické přípravy. Polní příprava musí daleko účinněji zvýraznit základní úlohu a poslání armády i v jejím mírovém režimu, protože specifické rysy vojenského organismu lze vytvářet a upevňovat právě v polních podmínkách. Tyto jsou nejvhodnějším prostředím k formování charakteru a potřebných vlastností pro boj.

Jedním z hlavních úkolů v tomto smyslu bude soustředit pozornost na **rychlou a bezprostřední centralizaci velení** ihned po uvedení do bojové pohotovosti, opírající se o promyšleně organizovaný a ve stálé pohotovosti udržovaný systém spojení, který zabezpečí od samého začátku zahájení činnosti velitelů a štábů, základní propustnost rozkazů, nařízení a zpětných informací. Tento systém musí mít návaznost na jednotlivých stupních velení.

To vyžaduje, aby hlavní velitelské a štábní činnosti byly řešeny ve vzájemné posloupnosti času a stupně v metodicky sladěném cyklu.

Činnost štábů je třeba zvýraznit v **praktickém velení** podřízeným. V práci štábu je proto dnes nutné zvládnout zejména rychlý, centralizovaný **sběr informací**. Jejich kostru musí tvořit operační oddělení za oblast všech vlastních vojsk a zpravodajské oddělení za ucelenou oblast nepřítele. Přitom **cenná** je jen včasná, pravdivá a úplná informace doručená adresátovi. Tok informací a jejich vyhodnocování a další práce s nimi je nutné přizpůsobit této struktuře a vytvořit tak dvě finální složky pro shromažďování a další práci s informacemi.

V **rozhodovacím procesu** je nutné zvýraznit přijímání řešení na podkladě reálných kalkulací, rozpočtů a logických úvah. Je nutné osvojit si výpočty poměru sil na základě kvalitativního převodu, zvažovat v řešeních možnosti soustředěného použití jaderných zbraní k dovršení zvratu v poměru sil. Dále budeme prosazovat takové formy zpracování účelných **dokumentů pro velení**, které zkracují čas, usnadňují v nich orientaci a které lze výhodně používat i k utajenému velení vojskům. V plném rozsahu budeme proto podporovat (až do divize) používání **typizované dokumentace**.

Při přijímání rozhodnutí je nutné osvojit si takové formy práce, aby velitel byl schopen přijmout reálné rozhodnutí v pracovním neformálním postupu metodiky práce, zbavit tuto etapu činnosti strnulé, konvenční štábní metodiky, zvýraznit více individualitu velitele při volbě nejvhodnějšího, nestereotypního řešení.

Na druhé straně je nezbytné, aby štáb byl schopen pracovat v odpovídajících formách tohoto stylu práce — připravovat vtipné návrhy, řešení, všestranně propracovávat vnitřní součinnost a maximální pozornost zaměřit na realizaci rozhodnutí velitele.

U svazku a útvaru je třeba prohloubit **praktické návyky při činnosti v terénu**. Rozhodnutí i součinnost je účelné přenášet do terénu tehdy, kdy čas a charakter rozhodnutí to umožňuje a kdy uplatnění vůle velitele je názorné a bezprostřední.

Proces realizace rozhodnutí je nejzávažnější povinností štábů všech stupňů. V tomto smyslu štáby jako orgány velitele k realizaci jeho rozhodnutí dosud málo efektivně využíváme. Příčinou je nesprávná proporce v jejich činnosti, kdy těžiště úsilí není dosud obráceno k živému, praktickému velení.

I když se zlepšila **souběžnost plánování**, kterou jako základní princip je třeba dále prohlubovat, malá pozornost je věnována otázkám správného pochopení úkolu, schvalování rozhodnutí velitelů podřízených stupňů, živé osobní kontrole realizace klíčových opatření zabezpečujících splnění úkolu ve vojenských.

Štáby se obávají vyjíždět do vojsk k promyšlené **kontrolní činnosti**. Kontrolu je třeba organizovat centralizovaně, řídit ji a vyhodnocovat z jednoho místa. Odstraňování nedostatků na místě musí se stát rozhodující formou kontroly. Proto musíme věnovat pozornost kontrole nejen v oblasti organizační, ale zejména v obsahové.

Velení bude v převážné části, zejména v dynamice, závislé na dobře pracující a dovedně využívané spojovací soustavě. Proto povinností každého příslušníka štábu i velitelů všech stupňů je dokonale a samostatně využívat plných možností spojovací soustavy a všech pojítek ať již na velitelských stanovištích, v bojových vozidlech nebo vrtulnících, při současném zvládnutí rychlého použití

všech prostředků utajeného velení. K tomu plně využijeme všech nácviků i jiných forem zaměstnání, kde lze pracovat se spojovací technikou. Postupně chceme dosáhnout toho, aby i důstojníci byli schopni uskutečnit hovory při rádiovém rušení a zvládli technicky a provozně opatření k zvýšení bezpečnosti a odolnosti rádiového provozu.

Nyní k režimu velitelských stanovišť.

Pokládám za správné, aby zpřísnění režimu života na VS bylo jedním z úkolů, který se musí stát trvalým návykem všech pracovníků štábů na všech stupních. Praxe ukazuje, že vytvoření takového prostředí, které by ulehčovalo práci, zvyšovalo odolnost míst velení a zabezpečovalo pevnost velení, vyžaduje nesmírného úsilí, které je však pro velení velmi neefektivní a které v dalším musí být nahrazeno pevnými návyky všech příslušníků na VS.

O která opatření jde?

Především zdokonalit **rozmísťování velitelských stanovišť**. Zde pokládám za závažné přehodnotit dosavadní praxi, kdy VS zaujímáme zásadně v lesích, často s obtížnými výjezdy a složitou ochranou. Bude správnější vyhýbat se rozsáhlým lesním komplexům a hledat možnosti rozmísťování v osadách přiměřené velikosti (nebo i v několika osadách — zejména na armádním stupni).

Osada zvyšuje odolnost (sklepy jako pracoviště), zlepšuje maskovací podmínky, vytváří lepší předpoklady pro zabezpečení všeho druhu, zvyšuje odolnost proti požárům, umožňuje rychlejší výjezd a manévry.

I když v míru jsou určité potíže v utajení práce, přesto je nutné, aby štáby získaly potřebné návyky o způsobu práce i na VS umístěných v osadách nebo kombinovaným způsobem.

Při rozmísťování je účelné vytvářet **skupinová pracoviště**, která jsou svojí činností a způsobem práce podobná, nebo blízká; zlepšuje se tím vnitřní součinnost, ale i ochrana, utajení a ženíjní budování.

S větší pozorností je třeba řešit též **maskování, ženíjní budování a všestranné zabezpečení míst velení**. Je si třeba uvědomit, že místa velení od divize výše jsou jedním z vážných objektů jaderného napadení. A této skutečnosti dosud neodpovídá jejich režim.

Dorešit je třeba zejména maskování rádiového provozu, zvláště na armádním stupni velení a v dynamice boje i na nižších stupních. Poznatky z rádiového průzkumu v míru i zkušenosti ze cvičení ukazují, že místa velení od stupně divize lze trvale sledovat, a výsledky rádiového průzkumu dávají dobrý podklad pro doplňkový průzkum cíle. Proto je nutné i technicky zabezpečit, aby rádiový průzkum byl dezorientován vhodným rozmísťováním stanic v provozu mimo VS společně s vhodně řešeným rádiovým klamáním nepřítelů.

S větší intenzitou je třeba na VS využít ženíjní práce k zvýšení jejich odolnosti. Suponované budování úkrytů a kopů pro techniku je třeba nahradit plným využitím ženíjní techniky vestavbou typizovaných i jiných úkrytů. Bude také třeba více používat trhavin k urychlení zemních prací.

Dále je třeba docenit organizaci **zabezpečení bojové činnosti** na místech velení.

Předimenzovaný provoz na jednotlivých místech velení vede k trvalému snižování bdělosti, ztrácí se možnost kontroly nad pohybem osob na VS, který v praxi není omezen. Důsledně není oddělen pracovní štáb od prvků a skupin zabezpečení. To umožňuje snadnou činnost zprávačských orgánů nepřítelů a usnadňuje diverzi. Proto je nutné zavést pevný systém nejen u pracovišť

velitele, ale vytvořením několika obvodů obrany, kontrolních prvků skupin a uzlů na místech velení a využitím technických prostředků kontroly zavést do práce VS větší bezpečnost a zvýšit utajení.

Na místech velení je nutné dořešit i **protitankovou obranu**, zlepšit PVO vydělováním aktivních prostředků a volbou umísťování VS a v neposlední řadě, kromě trvalé organizace aktivních a pasívních opatření OPZHN, řešit i protipožární ochranu.

Zlepšení režimu na VS vyžaduje důslednou dělbu práce mezi jednotkami zabezpečení, dosáhnout u většiny z nich dvojí odbornosti a možnosti všestrannějšího použití k zabezpečení místa velení. Je nutné dále snižovat neefektivní počty osob i bojové techniky.

V dynamice boje je nutné se zaměřit na procvičování nepřetržitosti velení **při přemísťování míst velení** a najít správné místo velitele na nich v této etapě.

Praxe ukazuje, že se zahájením dynamiky boje se podstatně mění charakter míst velení. Velitelé s hlavními funkcionáři většinou trvale přecházejí na PVS; VS tím ztrácí na významu, stává se z něj těžkopádný přívěšek, který je opožděně informován, nepodílí se na velení a stává se brzdou operativního řízení vojsk.

To často pramení z nereálného způsobu rozehry situace, která umožňuje tuto praxi. VS je hlavním místem velení a proto tento charakter mít zejména v dynamice boje. To ovšem vyžaduje, aby nebylo těžkopádné, zbavilo se týlového zabezpečovacího sledu, stalo se operativním prvkem nezbytného počtu pracujících funkcionářů, kteří jsou vybaveni spojovacími prostředky pro komplexní velení do celé sestavy k nadřízenému a sousedům. Přitom se nesmí odtrhnout od vojsk, ale udržovat s nimi kontakt.

Velitel může podle potřeby vyjet k řešení závažných otázek do „bojového sledu“, zpravidla na VS podřízených útvarů, kde jeho pomoc divizními prostředky bude reálnější, nebo i na PVS, bude-li nutné centralizovat činnost několika prvků bojové sestavy. Zde se uplatní nejlépe přesun malé skupiny vrtulníky, vybavenými spojovacími prostředky.

Je třeba též zdokonalovat **techniku přemísťování míst velení**, zejména na operačním stupni, s maximálním zkracováním naplně produktivní doby velení. K tomu bude nutné si osvojit techniku přeletu operačních skupin na nově zřízená a technicky zabezpečená pracoviště a naučit se plně využívat velitelských vrtulníků Mi-4 ke kontrole plnění úkolů, k velení, k operativnímu zásahu velitele na rozhodující místo boje.

Na každém stupni je nutné propracovat a osvojit si **systém zabezpečení velení při vyřazení VS** — přenesením povinností na TVS a jeho vhodným doplněním a reorganizací a nacvičit opatření ve prospěch obnovení velení u vyřazeného podřízeného stupně. Zde je vhodné operativně obnovovat velení z kádru i spojovací techniky vlastního PVS a přecházet dočasně na dvě místa velení.

Ve zpravodajské činnosti je nezbytné dále výrazně posilovat funkci **centralizovaného průzkumu**, řízeného a koordinovaného z jednoho centra — zpravodajského oddělení. Této zásadě je třeba podřídit odborné prvky průzkumu druhů vojsk a dosáhnout tak kvalitnějšího vyhodnocení, objektivnějších závěrů a konkrétnějších podkladů, zejména pro plánování použití jaderných zbraní.

To jsou zásadní úkoly zabezpečující zlepšení techniky velení vojskům. Jejich splnění vyžaduje, aby si štáby dokonale ujasnily, rozpracovaly a v praxi si je

ověřily s využitím technických prostředků a pravidelnými, náročnými nácviky si je osvojily natolik, aby veškeré úsilí mohly soustředit na **obsahovou stránku** rozhodovacích procesů.

Obsahové zaměření přípravy generálů, důstojníků a štábů musí důsledněji vycházet z doktrinálních principů rozpracovávaného **obraného systému**. Při osvojování si nových zásad velení na teritoriu musí být v plném rozsahu preferováno velení polním vojskům, tvořícím základ a kostru našich ozbrojených sil.

Zatímco v předcházejících letech byly postupně procvičovány různé varianty přípravy a zahájení operací, v tomto roce bude nutné obsahové těžiště soustředit na dynamiku operace a tak zvládnout nejnáročnější činnost štábů.

Přitom je nutné respektovat plně zvláštnosti, úkoly a místo našich vojsk, jejich síly a prostředky, možnosti pravděpodobného nepřítele i zvláštnosti terénu.

Bude účelnější, abychom většinu činnosti v tomto směru zaměřili na období **vedení operací** a boje na úkor zbytečně rozsáhlých plánovacích období, kde jsme dosáhli již uspokojujících výsledků.

To dá možnost v přípravě velitelů zvýraznit takové prvky, jako je manévrový charakter operací, obnovování úderných uskupení spojených s rozsáhlým přeskupováním z hloubky i podél fronty, nahrazování vyřazených vojsk, vedení operací v rozsáhlých zamořených a zatarasených prostorech po značných ztrátách, po úderech jaderných a chemických zbraní i hromadného použití NAPALMU nepřitelem. Vést operaci a boj v krajních možnostech bojové techniky a po vyčerpání materiálu, což plně odpovídá úpornosti ozbrojeného zápasu.

Výrazněji musíme odrazit zvláštnosti **horského a zalesněného terénu**, které dávají činnosti vojsk odlišnou kvalitu. Takový boj vyžaduje řešit řadu praktických opatření, umožňujících dosažení reálných temp, širší manévrování vojsky, palbou, rozsáhlejší použití taktických výsadek a účelného využití ženijních sil. Mimořádný význam má zde spolehlivá PVO, zejména proti nízkým cílům, jejíž zvládnutí musí být součástí výcviku a přípravy štábů a vojsk všech stupňů. Dovedné využívání prostředků vzdušného radiotechnického průzkumu musí být bezprostředně spojováno s vedením účinných paleb, skrytým rozptýlením, dovedným maskováním i ženijním budováním terénu.

Dynamika boje vyžaduje věnovat zvláštní pozornost **odrážení silných protiúderů nepřítele**, uskutečňovaných z chodu do odkrytých boků křídel operačních a bojových sestav. Zvládnout boj s takovými portiuđernými uskupeními vyžaduje iniciativní a soustředěné využití sil a prostředků k jeho systematickému ničení na přístupech, při jeho rozvinování, v průběhu boje s prvními i druhými sledy i rychlé zakončování jeho zničení v těsné součinnosti se sousedy, bez ztrát operačního tempa útoku na rozhodujících směrech.

Hlavním prostředkem zde musí být dovedné použití **skupinových jaderných úderů**, jejich sladění mezi raketovým vojskem a letectvem, rozdělení a volba vhodných cílů pro letectvo i sladění s činností výsadek, vysazených k přehrazení důležitých prostorů na směrech protiúderu. Při příchodu do prostoru bojové činnosti prvních sledů je třeba mimořádnou pozornost věnovat organizovanému boji s obrněnými cíli nepřítele (tanky, OT, šhd) s plným využitím palebných možností nových prostředků boje s tanky, zařazených do sestav motostřeleckých pluků a svazků. Účinně sladit jejich palbu s údery letectva,

palbami dělostřelectva a přirozenými i umělými zátarasy je náročným úkolem našich štábů.

Formy odrazení protiúderů musí být více **dynamické**, neopírat se jen o pozici obranné prvky, ale především o jejich účinný manévry, odpovídající záměrům použití jaderných zbraní a aktivnímu zasazení záloh. Protiúder nepříteli vždy přinese s sebou daleko pohyblivější frontu, povede často k rozbití její celistvosti, odkryje sestavu a často vyjde a bude ohrožovat vážné objekty sestavy vojsk frontu i armády, včetně raketových vojsk a týlů.

Právě procvičováním takových stressových situací „na bojišti“ můžeme lépe informovat velitelské vlastnosti jako je rozhodnost, smělost, iniciativa, chytrost a vtipnost řešení, odpovědnost i umění nést zdravé riziko. Cvičení a přípravu je třeba zbavit šablony, donutit velitele a štáby k samostatnější tvůrčí činnosti.

Další pozornost je třeba věnovat zvládnutí **přechodu přes velké vodní překážky**. Dovedně využití nové bojové techniky v tomto směru vyžaduje osvojit si potřebné znalosti štábu. Za základní formu je nutné i nadále považovat násilný přechod **vodního toku z chodu** s použitím plovoucích OT, jízdou tanků pod vodou, využitím nových pontonových souprav (PMS), útvarů a jednotek pásových samohybných soulodí. Přitom věnovat pozornost současné organizaci a plánování přechodu dvou vodních toků v těsné časové návaznosti s širokým manévrem přepravních prostředků.

Nebojme se procvičovat i takové varianty, jako je **přechod vodního toku po odrazení** pokusů nepřitelem o jeho ovládnutí z chodu, nebo i v divizním stupni řešit takové varianty, jako je dočasný **vynucený odchod** za dříve ovládnutou vodní překážku. Tím dát velitelům i štábům jasnou představu o značné organizační složitosti a náročnosti takovéhoto varianty boje.

Na všech stupních velení je nutné zlepšit **řízení pohybu na bojišti**, a to od operačního stupně až po taktickou činnost nejmenších jednotek. Řízení pohybu vojsk, druhých sledů, záloh, týlů, nových přicházejících sil je přesně koordinovaný proces, spadající do operační oblasti a vyžadující přísnou centralizaci.

Všechny závěry je nutné opírat o solidní **znalosti pravděpodobného nepřítel**e. Jeho organizace, techniky a způsobů vedení operace.

Je třeba skoncovat s podceňováním jeho možností, zejména v průběhu operace, reálně hodnotit jeho možné ztráty, ale i ztráty, které vlastní vojska mohou jeho činností utrpět. Zde nebereme dvě měřítka. Je třeba počítat s aktivním nepřitelem, který má cílevědomý záměr, postavený na reálných předpokladech. Jen tak se naučíme lépe rozebírat v jeho silných a slabých stránkách a dovedně jich využívat.

Dále je nezbytné prohlubovat těsnou **součinnost pozemních vojsk s frontovým letectvem** na základě reálných možností jeho bojové techniky a úrovně přípravy. Od formálního úkolování letectva musíme přejít na přesné formulace konkrétních úkolů, sladovat je s bojovou činností vojsk a vytvářet uvnitř operačních štábů lepší podmínky pro koordinaci sil a prostředků průzkumu, aktivního úderu, PVO, manévru i dalších. Nazrává již doba, kdy je třeba získávat i poznatky o možnostech a způsobech použití **vojskového letectva**, jako dalšího druhu vojsk pozemních sil. Jeho široké možnosti je třeba ve všech variantách studovat, výhodně využívat a osvojit si potřebné návyky.

Bojovou činnost musíme vést při řešení komplexních otázek **materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení**.

Trvale narůstá počet, různorodost a kvalita **techniky** na bojišti, jejíž plná použitelnost je jedním z důležitých měřítek bojeschopnosti vojsk. Proto je nutné v jednotě operačního a bojového rozhodnutí řešit a trvale sledovat technickou, materiální a zdravotnickou situaci.

Více musíme prosazovat v polní praxi **centralizovaný technický úsek** a jeho bojovou koordinaci.

Stejně tak součástí každého řešení se musí stát i složitost a **napjatost v materiální situaci**, jejíž podcenění se nezbytně odráží ve ztrátě bojeschopnosti i iniciativy. Takové situace jsou pak pro podřízené výrazným poučením. Jen tak dostaneme na potřebnou úroveň úzkou součinnost vševojskových a týlových štábů, vynutíme, aby velitelé řešili neformálně týlové zabezpečení vojsk, aby týl zvýraznil svůj význam ve vytváření podmínek pro úspěšný boj.

Více pozornosti je třeba věnovat též organizaci **zdravotnického zabezpečení**. Při operačních cvičeních se na rozdíl od reálné potřeby tato oblast často podceňuje. Zejména v našich podmínkách omezených kádrových možností je třeba dosáhnout maximálně rychlé návratnosti vojáků do boje, čemuž musí plně odpovídat dokonalá organizace a plynulý chod zdravotnické služby, vycházející z reálné situace. Při řešení úkolů zdravotnického zabezpečení je nutné dále propracovat i otázky psychologické prevence, protišokových opatření u zasažených vojsk a v neposlední řadě řešit i zvláštnosti zdravotnického zabezpečení při hromadném používání NAPALMU nepřitelem.

Nejvýraznější změny v reorganizaci vojsk, která výrazněji zvýšila bojovou hodnotu svazků, se týkají **motostřeleckého pluku**. Tím, že msp dostává nové typy OT, výrazně se zesiluje hodnota organického dělostřelectva v pluku i v praporech, zvyšuje se schopnost vést boj s tanky nepřítele, msp dostává charakter útvaru schopného vést samostatně bojovou činnost.

Dovedně organizovat boj dnešního msp je nanejvýš náročné a snese srovnání dřívějšího brigádního stupně a v některých směrech jej i předčí. Tuto skutečnost si musíme plně uvědomovat a metodikou i obsahovostí výcviku vytvořit reálné podmínky pro zabezpečení jejich plné stmelivosti a sladivosti.

Dalším, specifickým problémem v tomto roce je potřeba podstatného zkvalitnění úrovně **vytváření štábů**. K jejich přípravě je třeba přistoupit s maximální diferencovaností. Přísně v náročnosti i intenzitě odlišit charakter štábů. Volit postupné formy a metody jejich přípravy, od jednoduchých dílčích štábních nácviků, přes komplexní nácviky, válečné hry, jednostupňové VŠC, více-
stupňové VŠC i ověřit velení při některých vojskových cvičeních (po vyřazení kádrových štábů na určité období).

Úkoly roku jsou náročné. Formy splnění rozmanitější. O výsledcích však bude rozhodovat každý z nás.

Domnívám se, že jednou z podmínek úspěchu je i dovést se správně orientovat, co v dané etapě je hlavní a najít správný vztah k svým úkolům.

Odolnost operační sestavy frontového LETECTVA

Po izraelsko-arabském konfliktu hodně se mluví v odborných vojenských kruzích o odolnosti sestavy letectva a letišť. V článku chci vyjádřit svůj názor na některé zásadní otázky a možná vyvolat diskusi k prohloubení a aplikaci poznatků tohoto zajímavého a jistě důležitého problému.

Rozhodující vojenskou příčinou porážky armád arabských států a zejména ozbrojených sil SAR byla nízká bojová pohotovost vojsk vůbec a pohotovost letectva, vojsk PVOS a systémů velení zvláště. V takových podmínkách akční nepřipravenosti ozbrojených sil na válku se nedostatky v odolnosti operační sestavy letectva projeví přirozeně ještě ve větší míře.

Při rozebírání zvoleného tématu chci postupovat podle těchto otázek:

- jaké jsou požadavky na operační sestavu frontového letectva,
- v čem je nutné vidět podstatu odolnosti operační sestavy frontového letectva, jeho letištních uzlů, letišť a týlových zařízení,
- faktory tvořící hodnotu odolnosti operační sestavy, letištních uzlů, letišť a týlových zařízení frontového letectva,
- odolnost systému velení frontového letectva.

Požadavky na operační sestavu frontového letectva

Operační sestava letecké armády frontového letectva je uskupení leteckých svazků, útvarů a zařízení v letištních uzlech, na letištích v týlových prostorech. Je součástí operační sestavy frontu.

Na operační sestavu letecké armády frontového letectva klademe tyto zásadní požadavky:

- musí odpovídat splnění hlavních úkolů letecké armády ve frontové operaci,
- musí umožňovat pružné použití frontového letectva,
- má vytvářet dobré předpoklady k letištnímu manévru letectva za pozemními vojsky v průběhu frontové operace,
- musí být odolná proti průzkumu a úderům nepřátelského letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení.

V případě, že mírová dislokace frontového letectva je odlišná od operační sestavy, přistupuje ještě další požadavek, že sestava frontového letectva v mírové dislokaci musí umožňovat rychlý hromadný vzlet letectva ke splnění úkolů v prvním hromadném úderu (hlavní částí frontového letectva) a k manévru na letiště operační sestavy těch útvarů, které z mírových letišť nedoletí k objektům úderu.

Rozeberu postupně jednotlivé požadavky.

a) **Požadavek, aby operační sestava frontového letectva umožňovala splnění hlavních úkolů letecké armády ve frontové operaci** považujeme za hlavní a rozhodující. Při jeho uplatnění vycházíme ze:

- způsobu zahájení války (a tím i frontové útočné operace),
- hlavních úkolů letecké armády frontového letectva v této operaci,
- z možností letištní sítě pro základní operační sestavu a možností manévru letectva v průběhu operace.

V hraničním pásmu je nutné vycházet z možností zahájení války nenadálým vzdušným kosmickým napadením a hromadným použitím jaderných zbraní, nebo bez použití těchto zbraní s přechodem na jejich omezené použití.

Za hlavní úkoly letecké armády frontového letectva ve frontové útočné operaci počátečního období války považujeme:

- splnění úkolů v prvním hromadném úderu frontu a při odrazení vzdušného napadení nepřítele,
- ničení zbraní hromadného ničení, včetně jejich systémů velení a na vedení,
- boj s operačními zálohami,
- ochrana pozemních vojsk proti průzkumu a úderům ze vzduchu,
- přímá podpora pozemních vojsk,
- vzdušný průzkum,
- zabezpečení úkolů vzdušné přepravy.

Nejdůležitější z těchto úkolů je úkol v prvním hromadném úderu a odrazení vzdušného napadení nepřítele. Splnění tohoto úkolu musí v podstatě umožňovat již mírová dislokace frontového letectva letecké armády v příhraničním pásmu a plně mu odpovídat základní operační sestava. Tato sestava musí

umožňovat především dosáhnout objekty nepřítele, předurčené k úderům stíhacího bombardovacího letectva a průzkum průzkumným letectvem a zasadit stíhací letectvo na přístupech k chráněným vojskům a objektům frontu.

Letištní síť počtem letišť, jejich kapacitou a umístěním vzhledem k sestavě vojsk PVOS (zvláště PLRV) musí umožňovat rozptýlené rozmístění letectva (alespoň jeden letecký pluk na dvě letiště) v každém ročním období a kromě toho mít v sestavě letecké armády část záložních letišť k manévru.

b) Požadavek, aby operační sestava frontového letectva umožňovala jeho pružné použití.

Frontové letectvo má v porovnání s jinými druhy ozbrojených sil tu vlastnost, že je schopno soustředit těžiště svého úsilí v prostoru i času, popřípadě je přenášet podle potřeb diktovaných vývojem situace. Jeho síla je v možnostech palby i manévru. Aby mohlo frontové letectvo tuto přednost plně využít, musí — vedle základního požadavku, tj. centralizovaného velení — jeho operační sestava umožňovat rychlý vzlet, obnovu pohotovosti k dalším vzletům a vzájemné využití letišť, letištních uzlů různými druhy letectva (typy letounů).

c) Požadavek, aby operační sestava vytvářela dobré předpoklady k letištnímu manévru frontového letectva za pozemními vojsky v průběhu frontové operace, vyplývá z vlastního charakteru bojové činnosti frontového letectva ve frontové útočné operaci. Bojová činnost frontového letectva v 1. hromadném úderu má pro průběh operace mimořádný význam právě proto, že úder letectva směřují proti zbraním hromadného ničení a svazkům pozemních vojsk nepřítele, jež jsou v pohybu, dále i proto, že průzkumné letectvo letecké armády svým obletem získává pro raketová vojska frontu první kontrolní údaje o poloze a charakteru objektů nepřítele, předurčených k úderům. Tím však bojová činnost frontového letectva v operaci frontu teprve začíná. V dalším průběhu operace klademe na frontové letectvo úkol nepřetržitě vyhledávat a ničit zbraně hromadného ničení, zálohy atd. Pozemní vojska využívají výsledku 1. hromadného úderu, vyrazí na hlavních směrech útokem do hloubky území a sestavy nepřítele. K účinné podpoře i ochraně pozemních vojsk v průběhu operace je mimořádně důležitý včasný zásah letectva a jeho taktický dolet. Proto v podmínkách vysokých temp operace (80—100 km za den) musí útvary a svazky frontového letectva, zejména však stíhacího letectva a stíhacího bombardovacího letectva uskutečňovat denně manévry $\frac{1}{2}$ až $\frac{2}{3}$ svých sil. Základní operační sestava frontového letectva bude vytvářet dobré předpoklady k manévru, nebude-li nutné z hlediska doletu letounů přemísťovat první den operace za pozemními vojsky více než $\frac{1}{3}$ stíhacího bombardovacího letectva. V dalším průběhu operace bude požadavek přemísťování letectva regulovatelný v závislosti na tempu útoku pozemních vojsk, kapacitě leteckých stavebních útvarů a možnosti získané letištní sítě nepřítele.

d) Požadavek, aby operační sestava frontového letectva byla odolná proti průzkumu a úderům nepřátelského letectva nebo jiných prostředků vzdušného napadení má trvalou platnost, avšak jeho promítnutí do základní operační sestavy a sestavy letectva podle mírové dislokace má svoji specifikou.

Své uplatnění má

— v počtu a kvalitě letišť, vyčleněných pro leteckou armádu frontového letectva,

— v řešení PVO letištních uzlů a letišť a jejich ženijním vybudování,

— v organizaci a obsahu operačního zastírání a taktického maskování sestavy letišť frontového letectva.

Promítnutí tohoto požadavku do sestavy letectva společně s různými činiteli rozeberu v dalších částech článku.

e) Požadavek, aby sestava frontového letectva mírové dislokace umožňovala rychlý hromadný vzlet letectva ke splnění úkolů v prvním hromadném úderu a k manévru na letiště operační sestavy má rozhodující význam a souvisí s prvním požadavkem (aby sestava letectva odpovídala splnění hlavních úkolů). Jeho význam zdůrazňuje především úhroza zahájení války nenadálým vzdušným a kosmickým napadením.

Teoreticky by měla sestava frontového letectva v mírové dislokaci v příhraničním pásmu odpovídat operační sestavě. Rozdíl by měl být jenom v obsazení letišť rozptylem.

Uplatnění tohoto specifického požadavku spočívá

— v uplatnění stíhacího letectva na letištních uzlech (v návaznosti na systém vojsk PVOS), ze kterých může účinně zasáhnout proti vzdušným cílům na přístupech k prvnímu operačnímu sledu vojsk frontu,

— v umístění většiny stíhacího bombardovacího letectva a průzkumného letectva na letištních uzlech a letištích, ze kterých doletí k určeným objektům úderu nebo průzkumu,

— v přípravě předsunutých letišť nebo ve vhodné organizaci materiálně technického zabezpečení na letištích prvního sledu (aby byla schopna přijmout a vybavit k opakovanému vzletu další letecké útvary).

Závěrem k této části připomínám, že požadavky na operační sestavu frontového letectva patří do první kategorie požadavků. Z nich vyvozujeme požadavky na letištní uzly, popřípadě jednotlivá letiště, konkretizované podle druhů letectva (stíhacího, stíhacího bombardovacího, bombardovacího, průzkumného, dopravního výsadkového letectva) pro která jsou předurčena podle určení letišť (základní, záložní) a umístění letišť ve sledech (letiště I., II. a dalšího sledu).

V této souvislosti zmíním se krátce o systému velení. Systém velení frontového letectva považujeme za součást operační sestavy letectva. Má odpovídající návaznost na systém velení frontu, ale současně i relativní samostatnost, jež kromě jiného je dána i specifikou sestavy letectva v sestavě vojsk frontu. Blíže se budu touto otázkou zabývat v další části pojednání.

PODSTATA ODOLNOSTI OPERAČNÍ SESTAVY LETECTVA, JEHO LETIŠTNÍCH UZLŮ, LETIŠŤ A TÝLOVÝCH ZAŘÍZENÍ

Operační sestava frontového letectva v příhraničním pásmu, jeho letištní uzly, letiště a týlová zařízení, jsou v soudobých podmínkách pod úhrozou,

- průzkumu nepřítele (kosmického, agenturního, radiotechnického),
- napadení raketovými jadernými prostředky,
- napadení letectvem (jadernými i klasickými prostředky).

Uvedené druhy průzkumu nepřítele ohrožují operační sestavu frontového letectva nepřetržitě i v době míru. S momentem zahájení války je sestava letectva dále ohrožena vzdušným průzkumem, údery jeho prostředků vzdušného napadení a jeho systém velení ještě radiotechnickým rušením. Postavme si otázku: „Jak čelit těmto úhrožám?“ Odpověď není jednoduchá, postupovat však

musíme tak, abychom paralyzovali nebo alespoň podstatně snížili účinnost akcí nepřítele v pořadí přijímaných vlastních opatření podle stupňování nebezpečnosti jednotlivých činností nepřítele.

Sestavu frontového letectva nejvíce ohrožují údery raketových jaderných prostředků nepřítele. Této úhroze můžeme čelit na operačním stupni velení včasným rozptýlením letectva (s využitím záložních letišť i rozptylových prostorů u letišť) nebo ještě účinněji včasným hromadným vzletem frontového letectva ke splnění úkolů v prvním hromadném úderu.

Tato protioopatření závisí na hodnotě informací o nepříteli a konkrétně o příznacích jeho bezprostřední přípravy k napadení. Získat takové informace přesahuje možnosti operačního stupně velení a stává se záležitostí strategického stupně velení.

Dále je operační sestava frontového letectva ohrožena úderem letectva nepřítele. Možnosti, jak čelit této úhroze, jsou podobné jako při úhroze úderu raketami, rozdíl je jen ve výhodnějších časových možnostech a částečně i v menší závislosti operačního stupně velení na informacích strategického stupně. (Letectvo nepřítele můžeme zjistit na čarách radiolokačního průzkumu.) Úhroze kosmického, agenturního a radiotechnického průzkumu nepřítele je operační sestava frontového letectva vystavena nepřetržitě. Čelit této úhroze nebo alespoň snižovat výslednost jednotlivých druhů průzkumu můžeme komplexními opatřeními operačního zastírání, taktického maskování, přísným režimem života na letištích a kázní v rádiovém provozu.

Odolnost operační sestavy frontového letectva, jeho letištních uzlů, letišť a týlových zařízení je tedy taková vlastnost, která s naplněním komplexu různých opatření zabezpečuje maximální životnost frontového letectva.

Při přípravě a realizaci opatření k řešení odolnosti operační sestavy frontového letectva je nutné respektovat a plně využít zákonitých relací mezi odolností sestavy (letišť) a pohotovostí letectva ke vzletu. Vysoký stupeň bojové pohotovosti je rozhodující podmínkou jeho rychlého hromadného vzletu. **Hromadný vzlet je první mimořádně důležitou fází účasti frontového letectva v 1. hromadném úderu.** Jeho uskutečnění podmiňuje splnit úkoly v 1. hromadném úderu a současně umožňuje přivést letectvo se země, kde je nejvíce zranitelné, do vzduchu, kde jeho část (stíhací letectvo, stírací bombardovací letectvo) může přímo čelit úderům nepřátelského letectva.

FAKTORY TVOŘÍCÍ HODNOTU ODOLNOSTI OPERAČNÍ SESTAVY LETIŠTNÍCH UZLŮ, LETIŠŤ A TÝLOVÝCH ZAŘÍZENÍ FRONTOVÉHO LETECTVA

Hodnota odolnosti operační sestavy frontového letectva proti úderům a průzkumu prostředků vzdušného napadení závisí na více faktorech, z nichž podstatné jsou:

- počet a kvalita letišť v poměru k počtu útvarů letecké armády frontového letectva,
- PVO letištních uzlů, letišť a týlových zařízení,
- ženíjní vybudování letišť,
- operační zastírání sestavy a taktické maskování letišť a důležitých objektů na letištích.

a) Počet a kvalita letišť v poměru k počtu útvarů letecké armády frontového letectva.

Počet letišť ve svém součtu musí být úměrný počtu leteckých útvarů letecké armády tak, že na jeden pluk připadá 1 letiště základní a jedno až dvě letiště záložní. Čím je tento poměr příznivější k souhrnnému počtu letišť, tím jsou vytvořeny lepší podmínky rozptýlenému rozmístění letectva. Kvalita letištní sítě vcelku je dána poměrem zpevněných letišť a kategorií jednotlivých letišť.

V klimatických a půdních podmínkách středoevropského válčiště počítáme se sezónní schopností travnatých letišť. Potřebám rozptýleného rozmístění frontového letectva nejlépe odpovídá takový počet letišť různé kvality, který pro jeden útvar umožňuje vyčlenit dvě letiště s pevnou vzletovou a přistávací drahou a jedno letiště travnaté.

Kvalita jednotlivých letišť je dána jejich kategorií. Hlavními znaky jednotlivých kategorií jsou délka vzletové a přistávací plochy, hodnota radiotechnického zabezpečení a měl by být také stupeň ženijního vybudování k ochraně techniky i živé síly.

b) Protivzdušná obrana letištních uzlů, letišť a týlových zařízení.

Letecká armáda frontového letectva v příhraničním pásmu se zpravidla rozmísťuje v prostoru jednoho nebo několika svazků vojsk PVOS. Hlavní palebnou sílu vojsk PVOS tvoří útvary PLRV, které se rozmísťují k obraně důležitých objektů a tvoří buď plynulé nebo přerušované pásmo. Letiště frontového letectva, která jsou buď v tomto pásmu nebo vzhledem k hlavnímu náletovému směru za ním, jsou poměrně spolehlivě bráněna v rámci systému PVOS. Protivzdušnou obranu letištních uzlů a letišť před pásmem zabezpečuje buď zčásti nebo plně aktivovaný systém PVO frontu, jeho hlavní palebná síla — útvary PLRV, které mohou rovněž vytvořit pásmo podél hranic. Palebný systém PLRV—PVOS i frontu doplňuje stíhací letectvo PVOS a frontové stíhací letectvo, z nichž poslední je předurčeno především k odrážení úderů nepřátelského letectva na přístupech a malých výškách.

Hodnota PVO v příhraničním pásmu, a to jak důležitých objektů státu, tak i pozemních vojsk frontového letectva, rozhodujícím způsobem závisí na organizaci velení. Nejvyšší účinnosti můžeme dosáhnout, budou-li všechny síly a prostředky PVO spojeny v jeden systém — „systém PVO příhraničního pásma“ s přísnou centralizací velení.

Nehledě na systém PVO, specifickou otázkou je PVO letišť.

Frontové stíhací letectvo a stíhací bombardovací letectvo v letištních uzlech i na letištích je schopno bránit se proti úderům nepřátelského letectva svými prostředky. Přesto však je nutné začlenit do PVO letišť malorázové PLD s rozmístěním na krajích vzletové a přistávací dráhy, s předurčením k zásahu proti těm letounům, které ohrožují vlastní přistávající nebo startující letouny.

c) Ženijní vybudování letišť.

Na ženijní vybudování letišť je několik názorů. Jsou názory, že letiště mírové dislokace bychom neměli příliš ženijně budovat, protože je letectvo před zahájením bojové činnosti stejně opustí. Jsou rovněž různé názory na stupeň ženijního vybudování letišť základních i záložních.

Jisté je, že letiště nemůžeme ženijně zabezpečit proti všem úhrožám.

Optimální bude takové ženijní vybudování letišť, které umožní rozptýlené rozmístění letounů, jejich rychlé soustředění ke vzletu a vlastní vzlet a zabezpečí ochranu bojové techniky a živé síly proti klasickým bojovým prostředkům. Nejnáročnější z hlediska ženijního vybudování budou zřejmě přístupové komu-

nikace do rozptylových prostorů a rozptylové prostory pro $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ letounů leteckého pluku.

Kvalita komunikací musí být taková, aby umožňovala pohyb letounu vlastní silou (při tahu motoru) a ne vlečením letounů tahači.

K ochraně letounů budou optimální ochranné valy, bez vrchního přikrytí, k ochraně živé síly typizované úkryty s odolností proti napalmu a klasickým bojovým prostředkům.

V uvedeném objemu by měla být ženijně vybudována všechna základní letiště operační sestavy i záložní letiště se zpevněnou vzletovou a přistávací drahou.

Ženiní vybudování travnatých letišť je problematické. Na jedné straně bylo by potřebné, na druhé straně přispívá k demaskování travnatých letišť.

Optimální zřejmě v tomto bude takový názor, že travnaté letiště s dobrou únosností je nutné částečně ženijně vybudovat, hlavně v tom smyslu, aby toto vybudování umožnilo rozptýlit letouny a jejich samostatný pohyb na vzletové a přistávací dráze.

d) Operační zastírání sestavy a taktické maskování letišť a důležitých objektů na letištích.

Na tuto otázku je rovněž několik protichůdných názorů. Existuje názor, že v podmínkách kosmického průzkumu a hustého turistického ruchu je výslednost zastírání a maskování pochybná. Takový názor je nesprávný, protože narušuje akceschopnost.

Při optimálním řešení této otázky můžeme s obtížemi aplikovat bohaté zkušenosti z druhé světové války.

Existenci a polohu obsazených i neobsazených letišť s betonovou nebo zpevněnou vzletovou a přistávací drahou jistě neутajíme. Tomu napomáhají takové demaskující faktory, jako je provoz na letišti a nápadnost (velikost, pravidelný tvar a světelný jas) vzletové a přistávací dráhy. Jak tedy postupovat?

Nejdříve několik slov k operačnímu zastírání. V operačním zastírání sestavy frontového letectva mají rozhodující úlohu a místo klamná letiště. Účel klamných letišť je totožný s tím, jak jej známe ze zkušeností 2. světové války, to znamená přilákat úder nepřátelského letectva. V soudobých podmínkách se však podstatně mění charakter těchto letišť a tím i jejich vybavení. Na soudobá klamná letiště klademe tyto požadavky:

- jejich umístění v relativní blízkosti skutečného letiště,
- přesvědčující věrohodnost, rozmístění letounů a jejich skutečný provoz,
- taktické maskování jednotlivých objektů,
- PVO klamných letišť.

Plně uplatnit požadavky je jistě obtížné hlavně proto, že je to značně nákladné, avšak tyto náklady nebudou marnou investicí.

Při taktickém maskování letišť a důležitých objektů na nich usilujeme o snížení jasu vzletové a přistávací dráhy a zamaskování jednotlivých objektů (hlavně letounů) tak, aby bylo obtížné najít je a ničit přímou palbou raket a palubních zbraní. Maskovací prostředky skutečných objektů přitom můžeme ve vhodné kombinaci použít s maketami letounů (stejných typů).

ODOLNOST SYSTÉMU VELENÍ FRONTOVÉHO LETECTVA

Systém velení frontovému letectvu je součástí jeho operační sestavy a má charakter relativně samostatného podsystemu v rámci systému velení frontu.

Systém velení letecké armády frontového letectva pozůstává ze soustavy míst velení jednotlivých stupňů. Jde o tato místa velení:

- na stupni letecké armády: VS, ZVS (popřípadě PVS) a TVS letecké armády;
- na stupni svazku: VS (PVS) leteckých bojových divizí a leteckých technických divizí;
- na stupni útvaru: VS leteckých pluků;
- v rámci celého systému je systém velení, doplněný ještě o naváděcí stanoviště stíhacího letectva a stíhacího bombardovacího letectva;
- zvláštní místo v systému velení frontového letectva mají:
 - zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo, který je s operační skupinou na VS náčelníka PVO frontu;
 - letecké operační skupiny, které jsou na VS vševojskových armád;
 - styčné orgány štábu letecké armády na hlavních pracovištích VS frontu a u svazu (svazku) vojsk PVOS.

Umístění posledních 3 orgánů představuje souvislost a spjatost systému velení frontovému letectvu s ostatními systémy (nadřízenými i součinnostními).

Odolnost systému velení frontového letectva je nutné řešit vcelku i diferencovaně podle specifiky míst velení jednotlivých stupňů.

Systém velení frontového letectva je ohrožen obdobně jako sestava průzkumem, údery a radiotechnickým rušením. Nejvíce je ohroženo VS letecké armády především jadernými údery. Jak řešit jeho životnost a tím i základní požadavek nepřetržitosti velení frontovému letectvu? Jistěže komplexními opatřeními, jako vhodným umístěním VS jako celku i jeho jednotlivých prvků, ženi-
ním vybudováním, přikrytím prostředky PVO, opatřeními proti rušení.

Těmito opatřeními můžeme sice zvýšit odolnost VS letecké armády, ale nemůžeme naprosto vyloučit jeho vyřazení jaderným úderem.

Zásadní řešení životnosti VS letecké armády a nepřetržitosti velení frontovému letectvu je proto v organizaci ZVS letecké armády.

Rozeberu krátce, jak řešit otázku převzetí velení v případě vyřazení VS letecké armády.

Obecně platí zásada, že každý stupeň velení má mít VS a ZVS a na tato základní místa velení rozmisťovat své orgány. Dále je přijata zásada, že v případě vyřazení VS může být velení přeneseno na VS nižšího stupně velení. Existence těchto dvou zásad vedle sebe již signalizuje, že druhá zásada byla vyslovena a v praxi uplatňována proto, že ZVS (PVS), zvláště operačních stupňů velení, nejsou schopna přijmout velení nad konkrétním uskupením vojsk dlouhodobě, ale jenom na kratší dobu, po jejíž uplynutí musíme velení organizovat podle druhé zásady. Jak to vypadá tedy konkrétně? Budu srovnávat situaci u frontového letectva se situací u pozemních vojsk.

Např. v případě vyřazení VS frontu převeze velení krátkodobě ZVS (PVS, nebo TVS) frontu a v dalším může být velení uskupení frontu dlouhodobě přeneseno na některou vševojskovou armádu.

Vševojsková armáda, jako nižší operační stupeň velení pozemních vojsk, má k tomu jistě všechny základní předpoklady.

U frontového letectva je tomu však jinak. V případě vyřazení VS letecké armády převezme krátkodobě (vzhledem k současnému vybavení a možnosti) velení ZVS (PVS), nebo TVS letecké armády. Tato však nemohou z hlediska obsazení, vybavení i zabezpečení velet trvale frontovému letectvu v dalším průběhu frontové operace. Uplatnit druhou zásadu, tj. přenést velení na nižší stupeň (některou leteckou divizi) je nereálné, protože divizní stupeň není schopen ani krátkodobě v takovém rozsahu velet.

Východisko je ve vhodné organizaci a vybavení ZVS (PVS) letecké armády. Při vědomí si reálné možnosti plného vyřazení VS letecké armády a omezených možností TVS letecké armády, je nutné vybudovat, vybavit a obsadit TVS (PVS) letecké armády kompletním kvalifikovaným orgánem, který by byl schopen velení převzít a velet.

Štáb a ostatní orgány velení letecké armády ve své organizační struktuře i z hlediska počtu a kvalifikace musí být schopny s přechodem do plné bojové pohotovosti hlavní místa velení [VS, ZVS (PVS) a TVS] obsadit a zabezpečit z nich nepřetržitě velení.

Zabezpečit nepřetržitost velení tímto způsobem je náročné na počty orgánů velení. Rozdíl mezi mírovými a válečnými počty můžeme uhradit z těch orgánů, jejichž vyloženě mírová činnost s přechodem do plné bojové pohotovosti buď zaniká nebo se podstatně redukuje.

Dále několik slov ke zvýšení odolnosti dalších částí systému velení frontového letectva. V podstatě jde o vhodné umístění VS divizí a pluků, jejich maskování a ženíjní vybavení (tak, aby nesnižovalo mobilitu) a dále o odolnost systému spojení a RTZ proti úderům i proti rušení.

Nejvíce je systém velení frontového letectva zranitelný v základní operační sestavě, ze které letecká armáda frontového letectva vede bojovou činnost v 1. hromadném úderu a odráží 1. hromadný úder nepřítele. Proto také platí požadavek, aby místa velení byla připravena podle operační sestavy a ženíjně zabezpečena. Totéž platí o spojení, které musí být aktivováno nepřetržitě, a ne až s přechodem do plné bojové pohotovosti.

Zranitelnost spojení a prostředků RTZ můžeme snížit kombinovaným využitím anténních systémů a dostatečnou zálohou těchto prostředků (z nichž část může být zasazena, aktivována však až po vyřazení základních systémů).

Protiradiotechnická činnost by si zasloužila zvláštní pojednání. Cesta ke zvýšení odolnosti proti rušení je v zavedení nové techniky a ve zdokonalování odborné přípravy.

Z á v ě r

V závěru nebudu opakovat jednotlivé myšlenky uvedené již v obsahu článku. Chtěl bych však několik myšlenek zdůraznit a z nich vyvodit případně i zásady.

Odolnost operační sestavy frontového letectva nemůžeme chápat samostatně, ale vždy jako jeden z prvků její charakteristiky. V této charakteristice je dominující požadavek, aby sestava odpovídala splnění úkolů letecké armády a aby umožňovala pružné soustředěné použití frontového letectva a jeho manévr v operaci frontu. Dále nesmí odolnost sestavy ztěžovat nebo omezovat vysokou bojovou pohotovost k hromadnému vzletu.

Jednotlivé prvky odolnosti sestavy je pak nutné řešit v pořadí jejich důležitosti. Mimořádnou důležitost v tomto má dostatek kvalitních letišť (zejména k potřebě základní operační sestavy), dovedné využití operačního zastírání

(nový pohled na klamná letiště) a úměrné ženijní vybudování a taktické maskování letišť a bojové techniky na nich. Odolnost systému velení frontového letectva má zvláštní význam a svoji specifiku. Těžiště opatření musí být soustředěno na zabezpečení nepřetržitosti velení, zejména ze stupně letecké armády.

Považuji za účelné dodat, že zkušenosti z lokálních válek k vlastní aplikaci je nutné důsledně třídit podle odlišnosti podmínek a s úvahou na specifický politicko-vojenský rámec.

Pod tímto zorným úhlem posuzujeme i použití vojenského letectva Izraele v izraelsko-arabském konfliktu a neúspěch letectva SAR.

Pokud jde o úspěšné použití frontového letectva v podmínkách středoevropského válčiště platí, myslím, i nadále zásada, že jeho efektivnost při účasti v prvním hromadném úderu, jakož i v dalším průběhu frontové operace počátečního období války, je podmíněna v jaderné válce uskutečněním 1. hromadného úderu strategickými prostředky.

Při zahájení války bez použití jaderných zbraní je ovšem situace jiná, v tom případě je rozhodující palebnou silou frontové letectvo. A aby mohlo takovou úlohu sehrát, musí odpovídat i jeho bojové složení.

PLÁNOVANIE

TECHNICKÉHO ZABEZPEČENIA

Plánovanie technického zabezpečenia

Charakteristickým rysom novej súdobej vojny sú ničivé úderové jadernými zbraňami. Dnes si už nie je možné predstaviť súdobý boj bez hromadne použitých tankov, obrnených transporterov, špeciálnych aut s príslušnou nadstavbou prostriedkov druhov vojsk, ktoré činia pechotu a iné druhy vojsk vysoko pohyblivými.

Ak počítame s hromadným použitím tankov a s maximálnym vybavením vojsk pásovou a kolovou technikou s príslušnou nadstavbou, musíme počítať s tým, že tiež ich straty budú značné. Ku stratám techniky bude dochádzať nielen činnosťou nepriateľa, ale i technickými príčinami. Aby bol čo najväčší počet poškodených techník navrátený v čo najkratšom čase svojmu účelu, je nutné organizovať včasné a premyslené technické zabezpečenie (TZ).

Za úspešné splnenie cieľov operácie odpovedá príslušný veliteľ. Metóda práce veliteľa a jeho štábu je závislá na charaktere úlohy a na čase, ktorý je k dispozícii. Inú metódu bude treba voliť v situácii, keď na prípravu boja bude niekoľko dní, inú metódu, keď bude k dispozícii len niekoľko hodín.

Správna príprava rozhodnutia vyžaduje, aby veliteľ, náčelník štábu, technické orgány ako i všetci ostatní príslušníci štábu dokonale ovládli zložitú problematiku plánovania bojovej činnosti vojsk.

PLÁNOVANIE A KOORDINÁCIA TECHNICKÉHO ZABEZPEČENIA

Plánovanie, organizácia a riadenie vojsk je súčasťou velenia. V dobe plánovania od technických orgánov sa vyžaduje zamerať činnosť na prípravu a spracovanie podkladov pre veliteľa, na organizáciu technického zabezpečenia a na základe toho na spracovanie a vydávanie dokumentov, ktoré slúžia k riadeniu organických jednotiek technického zabezpečenia a technickej služby u vojsk, cestou využitia poriadenej ZVT.

Doterajšie poznatky z praxe ukázali, že prevládajú väčšina technických orgánov vidí svoju hlavnú činnosť len v spracovaní dokumentu pre veliteľa a štáb. Nevidí však i druhú hlavnú úlohu a snáď ešte dôležitejšiu než bola prvá, t.j. **spracovať a včas vydať dokumenty k riadeniu technického zabezpečenia u vojsk.** Plnenie prvej a druhej úlohy musí prebiehať súbežne. Keď majú byť uvedené úlohy včas a dobre splnené, je treba, aby každý príslušník technického oddelenia alebo skupiny vedel, čo má robiť. Technickí orgánovia mali by plniť úlohy podľa spracovaného plánu činnosti, na ktorý sa veľmi často zabúda.

Hlavným dokumentom ZVT je plán technického zabezpečenia, odsúhlasený nadriadeným odborným náčelníkom a schválený veliteľom. Podľa plánu a s prihliadnutím ku konkrétnej situácii, musia

sa vydať príslušné nariadenia, pokyny a rozkazy.

Podklady pre plánovanie a organizáciu technického zabezpečenia sú: úloha zväzku (útvary), technická situácia a nariadenie nadriadeného ZVT.

O úlohe sa dozvieme v potrebnom rozsahu v operačnej (bojovej) orientácii, alebo z predbežného nariadenia veliteľa, niekedy tiež z pokynov pre činnosť štábu.

Činnosť ZVT pri plánovaní operácie a boja naväzuje na činnosť veliteľa a štábu.

Na základe obeznamenania sa s úlohou a pokynmi od nadriadeného technického orgánu a dostatočnej znalosti vlastnej situácie pristúpi ZVT so svojimi spolupracovníkmi k vlastnej činnosti v poli takto:

- ujasní si úlohu,
- vykoná rozpočet času,
- spracuje (doplní) plán činnosti,
- pripraví návrh na predpokladanú organizáciu technického zabezpečenia,
- vydá opatrenie k plneniu náhradných dielov a techniky,
- uskutoční technickú súčinnosť a koordináciu využitia technickej opravárne divízie, pluku,
- pripraví zahájenie práce na pláne technického zabezpečenia a na pracovnej mape.

Pri ujasnení úlohy a z nej vyplývajúceho spôsobu technického zabezpečenia vojsk musí ZVT pochopiť miesto a úlohu v nastávajúcej bojovej činnosti, ujasniť si, čo bude vyžadovať technická služba vojsk k splneniu úlohy veliteľa. Po obdržaní nariadenia od nadriadeného náčelníka si ujasňuje, ako toto ovplyvňuje organizáciu zabezpečenia vojsk v dobe prípravy a v priebehu plnenia úlohy. O obsahu nariadenia musí ZVT informovať veliteľa a príslušníkov svojho oddelenia alebo skupiny.

Po hodnotení technickej situácie a času, ktorý je k dispozícii do pohotovosti, s prihliadnutím na pravdepodobný strátam po jadrovom údere na techniku, je nutné vydať pokyny k opatreniu technického rázu. Ich cieľom je dosiahnuť maximálnej technickej pohotovosti techniky do pohotovosti k presunu, alebo k boju.

Rozpočet času je dôležitým predpokladom úspešnej činnosti obzvlášť v súdobých podmienkach, keď obdobie plánovania sa môže zúžiť i na niekoľko hodín.

Návrh na organizáciu technického zabezpečenia a predbežné nariadenia sú potom výslednicou ujasnenia úlohy, vyhodnotenia situácie a rozpočtu času. Všetkú túto činnosť bude ZVT vykonávať

len s časťou osôb svojho oddelenia (skupiny), a to v určitej časovej tiesni. Ekonomické využitie času je preto závislé na rozmiestnení technických orgánov na miestach velenia a na vzájomnej informovanosti.

Krátka doba prípravného obdobia vyžaduje novú metódu práce, ktorú je treba vidieť v súbežnom plánovaní.

V metodike práce ZVT sa žiada, aby odborné nariadenie (smernica) ako jeden z podkladov pre prácu technických orgánov bolo doručované podriadeným súčasne so vševojskovou operačnou smernicou. Nebude zriedkavým zjevom, že predbežné pokyny (nariadenia), týkajúce sa novej úlohy, môžu operačnú smernicu predchádzať. Bude to preto, aby sme získali čas k príprave návrhu na organizáciu technického zabezpečenia a tým i podklady k súbežnému plánovaniu na niekoľkých stupňoch. Tieto pokyny, doručené skôr než operačná smernica veliteľa nesmú však v žiadnom prípade obsahovať konkrétne údaje o nastávajúcej úlohe zväzku alebo útvaru. Doručovanie odborných smerníc a pokynov s oneskorením plánovanie priamo narušuje. Obsah vydanej smernice nemôže už potom účinne vplyvať na usmerňovanie prípravy techniky na nastávajúcu bojovú činnosť.

Zásadu — dať čo najskôr kvalitné podklady k práci, je treba uplatňovať i vo vnútri príslušného veliteľstva. Prvým prejavom tejto zásady je účasť na operačnej orientácii a pokynoch, ktoré zpravidla vypočuje len ZVT sám, výnimočne poverený dôstojník.

Po príslušnej orientácii alebo pokynoch veliteľa, po preštudovaní odborného nariadenia predstaveného, ujasnení si úlohy a po hrubom rozpočtu času je potrebné **vydať predbežné nariadenie aspoň tým útvarom, ktoré veliteľ použije v prvom slede, PO, prieskumu, OZP a tým, čo mobilizujú a ich činnosť končí P+24, P+48, M-3 apod.** V podstate to bude závisieť od času doby pohotovosti. Vydaním predbežného nariadenia ZVT vytvorí prvé podmienky pre súbežné plánovanie, i keď súbežnosť na nižších stupňoch sa zatiaľ prejavuje len v plánovaní technických opatrení.

K doručeniu predbežného nariadenia je výhodné využiť smerových dôstojníkov, ktorí sú vyčlenení k doručovaniu predbežnej smernice veliteľa.

V tejto dobe prebieha i príprava rozhodnutia veliteľa. ZVT musí sa pripraviť predniesť veliteľovi (NŠ) návrh na organizáciu technického zabezpečenia. Tento návrh (inofračná zpráva) môže obsahovať:

— priebeh mobilizácie a doplňovania (hlavne u zväzkov, útvarov VVO),

— početný a percentný stav techniky, z toho počet bojeschopných; kompletácia techniky,

— zásoby km u tankov a OT do najbližšej opravy s príslušným záverom, či zásoba bude alebo nebude postačovať a nutné opatrenia k predĺženiu medziopravných noriem,

— organizáciu prípravy a spôsob ošetrovania v období prípravy, presunu a boja; požiadavky na celkovú dobu pre ošetrovanie,

— koordináciu využitia prostriedkov k ošetrovaniu techniky podľa poradia druhov vojsk (spoj., žen., chem. del. apod.)

— počty a kapacitu opravárenských prostriedkov, ich stav a schopnosti využitia,

— počty a kapacitu vyprošťovania a odsunu poškodenej techniky do hniezd, zhromaždišťa poškodenej techniky,

— predpokladané straty techniky, možnosti opráv a stav bojeschopnosti v dobe pohotovosti,

— požiadavky na stanovenie osí odsunu poškodenej techniky, poprípade priestory hniezd, zhromaždišťa poškodenej techniky,

— stav zásobovania náhradnými dielmi a ostatným materiálom, početnú možnosť (kritie) k zabezpečeniu BO, alebo dní operácie, boja,

— návrh na využitie jednotiek technického zabezpečenia v prospech bojových útvarov, prípadne na zabezpečenie presunov spojeneckých vojsk.

Aj keď veliteľ bude žiadať zpravidla len dielcie závery k hlavným otázkam, spracovanie uvedených otázok môže poslúžiť k obsahovému doplneniu iných dokumentov. Obsahove správny návrh na organizáciu technického zabezpečenia je podkladom k rozpracovaniu plánu, predbežných nariadení vojskám a k vydaniu nariadenia pre útvary technického zabezpečenia.

V dobe, keď ZVT predkladá návrh veliteľovi, ostatní príslušníci oddelenia (skupiny) musia sa snažiť získať taktickú (operačnú) situáciu nepriateľa a vlastných vojsk. Zákreš taktickej situácie bude grafickým podkladom pre plán. Bez tohto zákreš nie je možné spracovať manéver jednotiek technického zabezpečenia v grafickom vyjadrení na pláne (mape). Tento úkol bude možné časove uskutočniť už v období predbežného rozhodnutia veliteľa (niekedy pred, inokedy po).

Rozhodnutie veliteľa spravidla neobsahuje úlohu technického zabezpečenia. Pre technické orgány je dôležité, aby bolo

včas oznámené, kedy a akým spôsobom bude rozhodnutie veliteľa doručené podriadeným, pretože doručenie rozhodnutia na nižší stupeň vytvára podmienky pre súbežné plánovanie. Doba vydania a doručenia rozhodnutia nižším stupňom bude zároveň pre orgány technického oddelenia (skupín) signálom k vydaniu a doručenia **odborného nariadenia**, smernice podriadeným ZVT a veliteľom technických opravární. Nariadenie sa vydáva buď písomne (výpisy), alebo ústne pri technickej súčinnosti; ZVT útvaru vydáva ho spravidla ústne. Nariadenie ZVT zväzku musí byť v súlade s obsahom plánu technického zabezpečenia (viď predpis Zákl. 4-3, čl. 144).

Po vydaní rozhodnutia a pokynov veliteľa k všestrannému zabezpečeniu operácie alebo boja, majú všetky zložky štábu podklady k dokončeniu plánovania operácie (boja) a k spracovaniu, prípadne dokončeniu už rozpracovaných dokumentov. Zároveň sú dané podmienky k dokončeniu súčinnosti medzi zložkami štábu a k organizácii a plánovaniu operácie a boja na všetkých stupňoch velenia s uplatňovaním súbežnej práce veliteľov a štábu.

K dopĺňovaniu boja a k vyriešeniu problému spoločnej spolupráce druhov vojsk a služieb na základe nového modelu v technickej službe, je nutné uplatňovať organizáciu súčinnosti.

Činnosť v poli vyžaduje, aby sme organizovali súčinnosť alebo spoluprácu na dvoch smeroch. V prvom rade musí sa organizovať s vlastným štábom. S náčelníkom štábu alebo s jeho operačnou skupinou je nutné projednávať:

— priestory intenzívnej činnosti vojsk a využitia techniky,

— predpokladanú spotrebu km a časové možnosti ošetrovania techniky,

— početný stav techniky a jej bojeschopnosť,

— organizáciu návratu a začleňovanie opravenej techniky bojujúcim jednotkám alebo útvarom,

— problematiku zabezpečenia bojovej činnosti (všeobecne platné signály),

— dobu a spôsob predkladania technických hlásení, možnosť využitia zavedeného systému doručovania,

— organizáciu spojenia.

Druhý významný funkcionár, s ktorým musí ZVT úzko spolupracovať, je náčelník týlu. S ním prejednáva:

— termíny doručenia príspevku ZVT do rozkazu náčelníka týlu,

— miesto a doby rozvíjovania jednotiek tech. zabezpečenia,

— miesta a priestory hniezd, zhromaždišť poškodenej techniky,

— odsunové cesty pre poškodenú techniku a možnosti využitia dopravných prostriedkov k odsunu,

— priestory rozvinovania skladov, požiadavky na prísuny materiálu a na dopravu,

— potrebu munície, PHM, dobu a priestory doplňovania,

— materiálové a zdravotnícke zabezpečenie jednotiek technického zabezpečenia,

— organizáciu ochrany a obrany, rozmiestnenie týchto jednotiek,

— využitie opravární civilného sektoru a ťaženie materiálu z miestnych zdrojov.

S ostatnými príslušníkmi štábu (chem., žen. apod.) treba prejednať tie otázky, ktoré sú spoločné k zabezpečeniu činnosti hlavných druhov vojsk podľa konkrétnej situácie.

V činnosti ZVT nemalý význam zaujíma **technická súčinnosť**, ktorá má zaistiť jednotné chápanie plánovaného spôsobu zabezpečenia a všetkých dôležitých opatrení na jednotlivých stupňoch a v jednotlivých obdobiach činnosti. Súčinnosť umožňuje vydať nariadenie pre technické zabezpečenie. Organizuje a riadi ju ZVT podľa mapy a len výnimočne v teréne (v obrannom boji a totedy, keď obranný boj časovo je dlhší a v jednom priestore). Na technickej súčinnosti sa podieľajú:

— príslušníci technického oddelenia zväzku alebo útvaru,

— ZVT podriadených organických a posilových útvarov, jednotiek,

— veliteľ jednotky technického zabezpečenia (technickej opravárne pluku alebo divízie),

— náčelníci, ktorí majú odborné dielenie v jednotke technického zabezpečenia alebo vyžadujú od jednotky pomoc,

— funkcionári pridelených jednotiek.

Účelom technickej súčinnosti je upresniť jednotné chápanie zabezpečenia v jednotlivých obdobiach bojovej činnosti. V priebehu súčinnosti je nutné rozobrať koordináciu ZVT v oblasti účinného a ekonomického využívania jednotlivých technických opravovní zväzku alebo útvaru.

Pri realizovaní nového modelu technickej služby mal by ZVT okrem otázok uvádzaných v predpise Zákl-4.3 prejednať a zladíť využitie technickej opravárne divízie (pluku) hlavne pre opravy a to podľa potreby jednotlivých druhov vojsk (del., žen., spoj., chem. apod.). Časové a správne využitie opravárenských pro-

striedkov ako i koordinovanie využitia zásob materiálu predovšetkým ku zaisťovaniu oprav techniky bude jedna z hlavných úloh ZVT pri koordinačnej činnosti v poli.

Dalšou dôležitou koordinačnou otázkou ZVT, ktorú musí prejednať pri technickej súčinnosti je dôsledné vyriešenie jednotlivých pracovísk na zhromaždišti poškodenej techniky. Keď ZVT alebo náčelník zhromaždišťa majú splniť požiadavky nového modelu technickej služby, potom musia okrem oprav poškodenej pásovej a kolovej techniky súbežne plánovať i opravy špeciálnej nadstavby automobilov, ako ostatnej techniky jednotlivých druhov vojsk, umiestnenej a vezenej na autách, OT alebo tankoch. Splnenie uvedenej úlohy vyžaduje prehodnotiť doterajšie rozloženie pracovísk na zhromaždišti a to v prospech nových požiadaviek, vyplývajúcich z nového modelu riadenia technickej služby.

Povinnosťou ZVT okrem ekonomického využitia jednotlivých opravární je zladíť využívanie jednotných skladov materiálu, začlenených do technických opravární divízie (plukov). Z hľadiska tejto požiadavky je účelné, aby ZVT mal vo svojej podriadenosti len ten druh materiálu, ktorý zabezpečuje všetky opravy na poškodenej technike. Ostatné materiály (hlavne municijný materiál apod.) nie je výhodné dávať do podriadenosti ZVT.

Nakoľko v organizácii útvarov a jednotiek druhov vojsk sa postrádajú odsunové a vyprošťovacie prostriedky (vyprošťovacie tanky, auta, podvalníky, ťahače apod.), je nutné, aby aj táto otázka bola dokonale premyslená a prejednaná pri technickej súčinnosti.

V praxi je viac foriem, alebo spôsobov uskutočňovania technickej súčinnosti. Volená forma bude však závisieť od konkrétnej bojovej činnosti, situácie a času. Podľa doterajšej praxe nie je súčinnosť technických orgánov vžitá — tento dôležitý úkol sa zanedbáva.

Vážnou stránkou v organizácii technického zabezpečenia je uskutočnenie **technickej rekognoskácie**. Technická rekognoskácia má prebiehať pred zahájením, niekedy v priebehu bojovej činnosti. Môže sa organizovať samostatne, alebo v rámci tylovej a veliteľskej rekognoskácie. V niektorých prípadoch sa môžu okrem technických orgánov pribierať špecialisti pre žienijný a chemický prieskum. Pri rekognoskácii priestorov rozmiestnenia jednotky technického zabezpečenia alebo priestoru zhromaždišťa poškodenej techniky sa spracuje náčrtok, ktorý slúži k zaujatiu priestoru a k organizácii obrany a o-

chrany. Zároveň sa označujú priestory a vytýčujú stanovišťa. Táto problematika sa viacej dotýka príslušníkov vyčlenených od útvarov technického zabezpečenia.

Skrátením doby prípravy k boju vzrástol aj význam kontrolnej činnosti veliteľa a jeho štábu. Kontrolná činnosť musí byť nedeliteľnou súčasťou riadiacej činnosti. Pod pojmom kontrolnej činnosti nutno rozumieť súhrn práce zameranej k zisťovaniu skutočného stavu, pochopenie a plnenie uložených úloh, odstraňovanie nedostatkov priamo na mieste a poskytovanie konkrétnej pomoci.

S plánovaním a zaisťovaním boja tesne súvisí i organizácia spojenia, ktoré musí zabezpečiť prípravu boja, odpovedať rozhodnutiu veliteľa a plánu boja. V organizácii technického zabezpečenia hlavný prostriedok spojenia je rádio. V praxi budeme organizovať rádiovú sieť technickej pomoci a technického zabezpečenia. Tento systém spojenia budeme ešte zdvojsť prostriedkami, ktoré máme k dispozícii. Dobré organizované spojenie, ku ktorému patrí i velenie styčnými a smerovými orgánmi, je tiež jednou z podmienok metódy súbežného plánovania.

Služobný predpis Zákl-4-3 stanovuje, že hlavným a základným dokumentom pre riadenia technického zabezpečenia je **plán technického zabezpečenia**. Podľa tohto dokumentu, alebo v jeho súlade sa uskutočňuje technická činnosť, vydávajú sa príslušné odborné smernice alebo pokyny. Plán ako bojový a technický dokument musí byť spracovaný včas, stručne, jasne a výstižne. Spracováva sa podľa skutočnej technickej situácie, rozhodnutia veliteľa, nariadenia nadriadeného odborného náčelníka a v súčinnosti s náčelníkmi druhov vojsk. V pláne sa rieši opatrenie, smerujúce k zabezpečeniu plnenia bojovej úlohy vojsk po obdobiach. Prípravné obdobie a obdobie plnenia DÚ sa rozpracováva podrobne, ďalšie činnosť len výhľadovo. Najvýhodnejšia forma je grafické spracovanie na mape (oleáte), doplnené tabuľkami a slovnými závermi.

Metodika spracovania plánu technickým oddelením zväzku (skupiny útvaru) bude závisieť od materiálnych podmienok, znalosti skutočnej technickej situácie, rozsahu podkladov od veliteľa a nadriadeného, časového plánu činnosti, počtu osob oddelenia (skupiny) a ich rozloženia na miestach velenia. V súčasných podmienkach bude pri spracovaní plánu hrať podstatnú úlohu čas. VZT bude musieť od začiatku prípravy vytvárať podmienky pre najrýchlejšie jeho spracovanie.

Je nutné doceniť i materiálové pod-

mienky a určiť formu jeho spracovania. Technické oddelenie (skupina) potrebuje mapy pre pracovnú mapu ZVT, plán zabezpečenia a výkazovú mapu. Keď má k dispozícii len 2 sady máp, môže byť plán pri vedení boja použitý ako výkazová mapa a to priamo alebo s využívaním oleátu. V časovej tiesni môže pracovná mapa ZVT byť použitá ako grafická časť plánu. Potom by mohol byť plán spracovaný textuálne vo forme tabuľky.

Je dôležité, aby oddelenie malo potrebné mapy pripravené už v dobe, keď veliteľ zoznamuje s úlohou a sú vydávané pokyny pre činnosť a aby už vopred boli pripravené a premyslené i ostatné tabuľky používané v legende plánu (podľa predpisu Zákl-4-3, čl. 358). V podstate ide o tie zásadné otázky, uvádzané v tabuľkách, vyjadrené už v obsahu informačnej zprávy ZVT veliteľovi.

Plán technického zabezpečenia bude vytváraný postupne a to tak, ako sa budú získavať podklady k jeho spracovaniu. Krátkosť prípravných období si žiada rozpracovať plán priamo na VS. Je výhodné, aby si ZVT určil dôstojníka, ktorý od začiatku bude hlavným spracovateľom.

Pri spracovaní plánu je treba si predem ujasniť jeho obsah a náplň. Plán ako hlavný riadiaci dokument organizácie technického zabezpečenia musí obsahovať

- situáciu a opatrenie vševojskového rázu,
- opatrenie technického rázu,
- riadenie jednotiek technického zabezpečenia,
- riadenie podriadených odborných funkcionárov, včítane materiálových zložiek druhov vojsk.

Všetky závery zabezpečujú vždy určitú bojovú úlohu a preto sú obsahovo a časovo vymedzené miestom v bojovej seštave a bojovou úlohou.

Graficky sa budú vyjadrovať:

- miesta velenia a zastupenie technického oddelenia (skupiny) na nich,
- použitie jednotiek technického zabezpečenia, ich členenie, miesto v bojovej a pochodovej zostave, osy presunu,
- organizácia sústreďovania poškodených techniky (odsuny),
- organizácia zásobovania,
- stanovište nadriadených a podriadených o jeden stupeň,
- miesta činnosti nadriadených, podriadených jednotiek,
- miesta a využitie opravární.

Grafická časť plánu naväzuje na taktickú situáciu vojsk a preto táto časť musí obsahovať i potrebné taktické údaje (uvádza predpis Zákl-4-3).

Ostatné údaje sa spracovávajú vo forme tabuliek. Tabuľky slúžia predovšetkým k technickým opatreniam a uzatvárajú sa stručnými slovnými závermi, ktoré spravidla odpovedajú formulácii návrhu organizácie technického zabezpečenia.

Komplexný plán sa zdá byť pracovným dokumentom. Technické oddelenie (skupina) musí sa vycvičiť tak, aby plán sa postupne stal výslednicou činnosti ZVT, oddelenia (skupiny) pri príprave a plánovaní boja. Kultúra plánu musí byť odrazom schopnosti dôstojníkov. Metodika spracovania plánu vyplýva z metódy práce oddelenia (skupiny). Ich metodika naväzuje na metódu práce veliteľa a štábu, ktorá je jej základom.

Neustála pripravenosť technických funkcionárov k spracovaniu plánu spočíva v pravidelnej informovanosti a súčasnej technickej situácii a jej neustálej evidencii. Tento stav potom umožňuje kedykoľvek vyvodit potrebné závery. Tým, že prehľady o technickom stave vedú dôstojníci podľa odbornosti, je nutné, aby ZVT si poslednú technickú situáciu pri svojom odchode z oddelenia (skupiny) poznamenal. Rovnako je nutné, aby jednotliví funkcionári oddelenia, pokiaľ nie sú so ZVT v bezprostrednom styku, využili každú príležitosť k informácii. Ak už hovoríme o dôležitosti vzájomnej informovanosti, tú treba potom uskutočňovať obojstranne.

Druhá dôležitá okolnosť pre včasné plánovanie technického zabezpečenia je súbežné plánovanie na viacerých stupňoch velenia. Z uvádzaného variantu spracovania plánu vyplýva dôležitosť včasného vydania predbežných nariadení (smerníc) pre organizáciu technického zabezpečenia.

Včasné a konkrétne spracovanie plánu umožňuje tiež neustála súčinnosť so zložkami štábu, s podriadenými jednotkami a funkcionármi technickej služby.

Organizácia technického zabezpečenia činnosti vojsk je natoľko vážnym druhom zabezpečenia, že ju nie je možné opomenúť a dokumentačne nevyjadriť. Plán je vlastne súčasť štábnych dokumentov, ktorý je nutné z dôvodov právnych a vojensko-študijných zachovať. Plán v akejkoľvek forme sa spracováva počínajúc plukom.

MIESTO VELENIA A DOVEDENIA ZÁMSLU ORGANIZÁCIE TECHNICKÉHO ZABEZPEČENIA DO VOJSK

V súčasných podmienkach plánovanie a riadenie bojovej činnosti je uskutočňované z veliteľských stanovišť (VS), pred-
sunutých veliteľských stanovišť (PVS —

v útoku), záložných veliteľských stanovišť (ZVS — v obrane) a týlových veliteľských stanovišť (TVS).

K zabezpečeniu neustálej a rýchlej informovanosti súbežného plánovania a zistenia stavu o technickej situácii má byť na VS celé technické oddelenie (skupina) alebo aspoň jeden dôstojník z tohto oddelenia. Keď je na VS celé oddelenie (skupina), je nutné vyčleniť 1—2 osoby na TVS k riadeniu zásobovania. Pri druhej variante je jadro oddelenia (skupiny) na TVS. Potom tento jednotlivec udržuje styk s jadrom na VS a má za povinnosť rýchlo, včas a sústavne podávať získané zprávy a informácie potrebné pre činnosť ZVT a oddelenia (skupiny).

Z hľadiska vážnosti a zvýšenej potreby a kladených požiadaviek na technické zabezpečenie je výhodné realizovať prvý spôsob. Delenie oddelenia (skupiny) má okrem iného i tu výhodu, že jedným jadrovým úderom nemôže byť vyradené celé oddelenie (skupina).

Riadenie technického zabezpečenia vyžaduje dôsledne doviesť spracované nariadenia ZVT podriadeným vojskám. Pri činnosti technických orgánov v poli je výhodné realizovať tieto spôsoby doručenia: **osobné** (priamo, styčné orgány, cestou veliteľa), **po technických spojovacích prostriedkoch** a **písomné** (PS, kuriérom, spojkou).

Naspoľehlivejším spôsobom dovedenia odborného nariadenia ZVT do vojsk je **priame osobné vydanie**. Tento spôsob vyžaduje zhromaždenie technických funkcionárov na stanovišti ZVT. Najvýhodnejšou dobou osobného styku je doba po organizácii súčinnosti veliteľom a to o stupeň nižšej. V tejto dobe už by mal byť ujasnený vlastný zámysel technického zabezpečenia a už musla aj vedieť, ako ich veliteľia a im podriadené jednotky budú zabezpečovať rozhodnutie veliteľa. Osobné vydávanie odborných smerníc ZVT umožňuje súčasne kontrolu ich pochopenia. **Doručenia odborných nariadení** (smerníc) **do vojsk technickými spojovacími prostriedkami** bude možné len vtedy, ak pôjde o predanie krátkych zpráw, keď ich predanie hovorovými tabuľkami nebude robiť ťažkosť a ak touto formou nevzniknú väčšie časové straty než inými formami. Tento spôsob žiada organizovať rádiové siete technického zabezpečenia alebo technickej pomoci.

Písomné doručenie nariadení (smerníc) ZVT je spôsob obvyklý, v súčasných podmienkach však nie vždy dobre uskutočniteľný. Písomné nariadenia sú komplexné dokumenty, tieto potvrdzujú predbežné nariadenia vydané už ústne, po

spojovacích prostriedkoch a sú tedy ob-
siahlejšie. Súčasné podmienky bojovej
činnosti žiadajú hľadať iný spôsob doru-
čovania nariadení do vojsk.

V súdobých podmienkach nemôžeme
úplne stanoviť, či je možné používať toho
či iného spôsobu. Podľa konkrétnej situ-
ácie musíme kombinovať a využívať také
metódy a formy, ktoré budú dostatočne
zabezpečovať, že vydané nariadenia budú
doručené adresátom včas a v celom roz-
sahu.

Doručenie rozhodnutia je tiež otázkou
súbežného plánovania. Adresáti odborného
nariadenia asi nebudú v stejnú dobu na
pracoviskách tak, aby ich nariadenie
zastihlo; bude se to týkať predovšetkým
predstaviteľov posilových prostriedkov,
druhých sledov, delostrelectva a ostat-
ných druhov vojsk.

Správna metodika práce v poli s dô-
razom na súbežné plánovanie technického
zabezpečenia na viacerých stupňoch vy-
žaduje:

- účelne rozmiestniť funkcionárov na
jednotlivé miesta velenia a vzájomne ich
spojiť,

- umiestniť niektorých príslušníkov
technického oddelenia (skupiny) na VS
za účelom naviazania styku s veliteľmi
a odbornými náčelníkmi druhov vojsk a
služieb; lepšie využiť smerových a styč-
ných dôstojníkov,

- podľa pokynov veliteľa pripravovať
návrhy na využitie jednotiek technického
zabezpečenia,

- k z kvalitneniu požadovanej infor-
movanosti (zvlášť v období plánovania,
keď vojska nie sú v pohybe) uplatňovať

osobný styk technických orgánov svojho
nadriadeného ZVT, za účelom doloženia
príslušného stavu o technickej situácii,

- postupne vydávať predbežné naria-
denie ZVT, ktoré už nadobudli platnosť,
aby sa takto vykonavateľom poskytol
maximálny čas na prípravu a vlastnú
prácu,

- priamo spolupracovať pri plánovaní
na vyššom stupni velenia, popripade oso-
be sa účastniť na práci na nižšom stupni
velenia v dobe, keď plánovacie dokumen-
ty na vyššom stupni nie sú vyhotovené,

- neustály styk s útvarmi a jednot-
kami technického zabezpečenia za účelom
maximálneho využitia ich kapacity a to
podľa vzniklej situácie a potreby.

Skúsenosti z rôznych cvičení ukázali,
že činnosť mnohých technických orgánov
neodpovedala požadovanej práci v oblasti
technického zabezpečenia a používané
normy nie sú ani jednotne chápané.
Zvlášť malá pozornosť je venovaná v prie-
behu plánovania dosiahnutie určitého
predstihu pri plnení úloh. ZVT sa musí
zamerať nie len na riešenie situácie vznik-
lej v dôsledku bojovej činnosti, ale aj na
príslušné opatrenie, zabezpečujúce tech-
nickú spoľahlivosť vozidiel a ich špeciálnej
nadvstavby. Je žiaduce s predstihom riešiť
technické ošetrovanie a tým predchádzať
i narastaniu poruchovosti vozidiel. S pred-
stihom je nutné riešiť i vyprošťovanie, od-
suny a sústreďovanie poškodených techni-
ky na hniezde, v zhromaždišti poškode-
nej techniky ako jednu podmienku rých-
leho a účinného využitia opravárenských
prostriedkov v prospech rýchlejšieho ná-
vratu opravenej techniky vojskám.

Z á v e r

Úspešné splánovanie, riadenie a zabezpečenie boja závisí predovšetkým na schop-
nosti veliteľov a štábu včítane technických orgánov a na pružnosti ich práce.

Prijatie rozhodnutia a jeho dovedenie do vojsk je zložitý a veľmi zodpovedný proces.
Každé rozhodnutie a zámysel, smerujúci k účinnému riadeniu technického zabezpeč-
nia musí byť prijaté na základe hlbokého rozboru situácie, presných a reálnych pre-
počtov a predvídaní možných zmien v danej situácii. Len tak je možné zabezpečiť,
že rozhodnutie vyjadrené v spracovaných dokumentoch nebude mať závažné nedostatky
a práca na nižších stupňoch velenia nebude musieť byť menená.

Činnosť technických orgánov nemôže prebiehať len v jednom úseku, tj. v príprave
návrhov pre veliteľa, ale súbežne musí sa splniť rad opatrení, ktoré úzko súvisia
s priamym riadením, organizovaním a uskutočňovaním technického zabezpečenia
u podriadených vojsk všetkých stupňoch aj jednotiek technického zabezpečenia.

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

K POČÁTEČNÍMU OBDOBÍ VÁLKY

Upraveno ze sovětského tisku

Ozbrojené síly velkých států mají ve výzbroji celou řadu prostředků napadení — strategických a operačně taktických, raketových jaderných zbraní a ostatních zbraní hromadného ničení i konvenčních zbraní. Jejich použití, v různém pořadí a v různých spojitostech v závislosti na vojenskopolitické situaci, ovlivní i zahájení války. Obě strany mohou tedy zahájit válku použitím

— všech prostředků napadení, zejména strategických jaderných zbraní,

— konvenčních zbraní a taktických jaderných zbraní,

— konvenčních zbraní.

Každé variantě odpovídá i **charakter počátečního období války**. Lze o něm hovořit do jisté míry v **lokální válce a ve světové válce jen v tom případě, bude-li zahájena a vedena konvenčními zbraněmi nebo konvenčními a částečně i taktickými jadernými zbraněmi**. Přitom podstata, doba trvání a obsah počátečního období války v těchto podmínkách se budou zásadně lišit od teorie, rozpracované v padesátých letech.

Počáteční období války může trvat jen velmi krátce a jen do té doby, než obě strany použijí jaderné zbraně. V jeho průběhu může jedna ze stran na některém válčišti dosáhnout v nejlepším případě jen operačně strategických cílů. **Nelze tedy toto období posuzovat za rozhodující období války.**

V jeho průběhu nebudou ani vedeny rozhodné boje na zemi, ve vzduchu a na moři s využitím hlavních sil. Obě strany se budou snažit zničit protistojící uskupení vojsk prvního strategického sledu, zejména jaderné prostředky na válčišti. Vlastní ozbrojené síly na válčišti musí proto využít výhody, která vyplývá z převahy v pozemních silách, k rychlému překonání jaderných minových zátarasů a připravených obranných čar i k obsazení důležitých prostorů na hlavních směrech.

Úspěch či neúspěch v tomto období může ovlivnit značně operačně strategickou situaci, zvláště pozdější účinné použití jaderných zbraní i celý další průběh války. Čím větší bude tedy dosažený

úspěch, tím příhodnější situací budou mít vlastní ozbrojené síly a celá země při přechodu k jaderné válce, tím účinnější může být úder vlastních strategických sil na válčisti. Vyplyvá z toho i požadavek mít početné ozbrojené síly, schopné úspěšně bojovat v prvních dnech války jen konvenčními a v nutných případech i tak-tickými jadernými zbraněmi.

Veškerá činnost bude probíhat ve zvláštní situaci a v boji za strategickou iniciativu, ve snaze

— včas zasadit jaderné zbraně do boje,

— uskutečnit rozsáhlá státní a vojenská opatření k přechodu země na válečné podmínky.

Úsilí bude směřovat k tomu, aby zejména první etapa mobilizace a přípravy záloh skončila v krátké době. Přechod k použití jaderných zbraní může těmto opatřením zabránit.

Ve světové jaderné válce, zahájené ihned s neomezeným použitím všech jaderných zbraní, zejména strategických, počáteční období ztrácí svůj samostatný význam, mění se jeho obsah a hranice v čase a prostoru.

Ozbrojené síly obou stran mohou již dnes použít ohromné zásoby strategické a operačně taktické jaderné munice ke zničení nepřítelů doslova v prvních hodinách a dnech války. V souladu s dalším rozvojem strategických prostředků napadení roste jejich úloha, rostou i možné výsledky jejich použití a zkracuje se doba ke splnění strategických i operačních úkolů. V takové situaci bude obtížné vymezit zvláštní počáteční období, neboť **zahájení války může být společné s jejím vyvrcholením** — a v tom je kvalitativně nová stránka jaderné války. Na základě objektivních předpokladů lze tedy soudit, že světová jaderná válka bude mít rychlý průběh.

V jaderné světové válce mohou být zasazeny do boje všechny prostředky, které jsou v plné bojové pohotovosti, ve velmi krátkém čase. Zejména použití mohutných raketových jaderných úderů zabezpečí splnění hlavních strategických cílů a určí světovou vojenskopolitickou situaci. Z toho tedy vyplývá, že **v jaderné světové válce za oboustranného použití jaderných zbraní může počáteční období splýnout s celým průběhem války**.

Proto veškeré pokusy aplikovat teorii počátečního období na světovou jadernou válku vedou k závažným protikladům.

Např.

— podle přijaté teorie počáteční období války trvá po dosažení blízkých stra-

tegických cílů války; avšak již v důsledku prvního jaderného úderu může být dosaženo i hlavních cílů války;

— v rámci počátečního období války budou probíhat první strategické operace na válčisti ke splnění blízkých cílů války; v jaderné světové válce se vedou takové operace na celou hloubku válčisti s cílem dokončit porážku nepřítelů na válčisti a obsadit všechny životně důležité prostory jeho teritoria, tzn. řeší základní úkoly války. První strategické operace přerůstají tedy rámec počátečního období války v jeho dosavadním chápání.

Vyskytují se i některé jiné názory, např.:

— počáteční období války končí zasažením dalších strategických sledů do sražení,

— počáteční období války končí v okamžiku zásadního zlomu ve strategické situaci,

— je možné se obejít bez vymezení časového trvání počátečního období války, — počáteční období trvá 2—3 dny, někdy i několik hodin.

Vyřešit tyto protiklady na základě dosavadní teorie není možné. Vždyť např. faktor času je jen jeden a přitom ne rozhodující ukazatel. **Hlavní podstata je v tom, že ve válce s neomezeným použitím jaderných zbraní budou řešeny hlavní strategické úkoly současně již při zahájení války a ne postupně jako dříve.** Přitom jejich splnění mohou dosáhnout jen vojska prvního strategického sledu (raketová vojska strategického určení, přihraniční vojenské okruhy, vojsko PVOS a námořnictvo), připravené po všech stránkách již v míru.

V jaderné válce tudíž odpadají všechny prvky, které charakterizovaly dosavadní složitou teorii počátečního období války. I zachování termínu „počáteční období války“ nesprávně orientuje velitelský sbor na minulé, snižuje jeho pozornost k opatřením bojové pohotovosti vojsk a vede v řadě případů k nesprávnému hodnocení úlohy různých druhů ozbrojených sil ve válce.

—☆—

Z analýzy reálných podmínek vedení jaderné války vyplývá i **zásadně jiná její periodizace**. Bývalý ministr obrany SSSR maršál R. J. Malinovskij charakterizoval obsah strategické operace na válčisti třemi obdobími:

- bezjaderné bojové činnosti,
- rozhodující jaderné činnosti,
- konečné činnosti.

Bezjaderné období může být za určitých podmínek zahájením války, zejména v tom případě, bude-li předcházet ozbrojený konflikt na jednom z druhořadých válčišť. Není však vyloučeno, že tomu tak bude i na hlavním — západním válčišti v Evropě, kde může trvat krátkou dobu — několik hodin až několik dní. Obdobně tomu bude i jinde, neboť přechod k neomezenému použití jaderných zbraní na hlavním válčišti vyvolá jejich současné použití i na ostatních válčích.

Bojová činnost bude probíhat různě. Začne současně na všech válčích, nebo postupně s určitým časovým odstupem.

V průběhu bojů mohou vojska nepříteli přejít k omezenému použití taktických jaderných zbraní, což zvýší dynamiku a rozhodnost ozbrojeného zápasu. Kritická situace nastane, rozhodne-li se nepřítel použít všechny jaderné zbraně, tj. i strategického určení. Vlastní strategické a operačně taktické jaderné zbraně musí být proto ve stále bojové pohotovosti k okamžitému nasazení. Neustálé upřesňování plánu jejich použití v souladu s měnící se situací je nejdůležitějším úkolem velitelů a štábů.

Bezjaderné období války lze tedy v určitém smyslu hodnotit jako počáteční období války. **Jen v určitém smyslu proto, neboť vzhledem k jeho krátkému trvání není možné plnit strategické úkoly.** Podaří se je splnit jen částečně.

Začne-li válka s použitím všech prostředků jaderného napadení, bezjaderné období nemusí být.

Jaderné období je rozhodující období strategických operací i celé války, kterým válka začíná, popřípadě začíná za bezjaderným obdobím.

Jeho obsahem je intenzivní použití jaderných úderů na obou stranách. Současně se rozvinou těžké boje protivzdušné, protiraketové a protikosmické obrany ke zmaření jaderných úderů nepříteli. Ve strategických operacích na válčích budou vedeny vysoce manévrové útočné i obranné boje, jejichž průběh podstatně ovlivní raketová vojska, tanková a mechanizovaná vojska.

Určení správné periodizace války není formální. Jde především o zásadní upřesnění možného charakteru vedení ozbrojeného zápasu v dané etapě rozvoje technických prostředků. Z podstaty nové periodizace vyplývá, že v soudobých podmínkách bude nutné zaměřit hlavní pozornost na zabezpečení připravenosti země a ozbrojených sil k vedení časově krátké jaderné války.

Toto období bude pravděpodobně **velmi krátké a nelze vyloučit, že bude i jediným obdobím války.** V jeho průběhu se budou obě strany snažit dosáhnout hlavních strategických cílů, přičemž rozhodující význam bude mít první úder strategických pohotovostních jaderných sil s využitím nejmohutnějších jaderných náplní. V příznivých podmínkách mohou být použity i první jaderné údery vyšších svazů. Jaderné zbraně strategického a operačně taktického určení budou použity převážně v prvních dnech války; v dalších dnech se množství úderů podstatně sníží.

Ozbrojené síly budou mít velké ztráty. Zamoření rozsáhlých prostorů velmi ztíží, popřípadě i znemožní na mnoha směrech bojovou činnost vojsk, která nebyla vyřazena z boje.

Zničení hlavních center země, mnohamiliónové ztráty, dezorganizace státního i vojenského řízení, systému dopravy a spojení ovlivní mobilizaci; bude pravděpodobně probíhat jen v jednotlivých nezasažených prostorech. V důsledku dezorganizovaného národního hospodářství nebude dlouho možné obnovit výrobu, zejména složité bojové techniky.

Včasný a cílevědomý použití všech prostředků jaderného napadení, zejména strategických jaderných zbraní, může válka v tomto období skončit.

Konečné období bude následovat za jaderným obdobím v tom případě, že válka neskončila.

Základním prostředkem boje budou konvenční zbraně, zejména ty druhy, které může výroba zajistit v průběhu války; kromě toho může být použita i část zbylých jaderných zbraní.

V tomto období mohou končit strategické operace na válčích a budou probíhat další dílčí operace zbylými silami v některých prostorech a na samostatných směrech. Velký vliv na celkový výsledek budou mít tanková uskupení a letectvo, které bude používat konvenční prostředky a jednotlivé jaderné údery. V každém případě **strana, která bude mít větší množství jaderné munice a nosičů, bude mít strategickou převahu nad nepřítelem.**

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Na západní hranici republiky stojí půlmilionová armáda NSR, početně nejsilnější evropská úderná síla NATO. Jak myslí a cítí její důstojnický sbor a jak by ve válečné situaci pravděpodobně jednal? Jaký je jeho politický ideologický a sociální profil?

Starší a střední generace našeho velitelského sboru má s německými ozbrojenými silami osobní zkušenosti z doby války a okupace. Odtud pramení určité vzpomínky a z nich představy o dnešku. Představy o současné západoněmecké armádě se opírají převážně o analogii.

Publicistika tyto představy posiluje zdůrazňováním pozůstatků minulosti. Pobuřujících recidiv hitlerismu není v NSR málo. Mnohé stránky zločinného nacistického válečného tažení se oslavují, nacističtí zločinci zastávají význačné veřejné a státní funkce včetně armády, proklamují se územní návrhy vůči sousedům.

Je to pravda? Není to nepravda. Ale pouhá analogie s minulostí nedovoluje pochopit západoněmecký dnešek v jeho dobové aktuálnosti, v jeho dialektice obsahu a formy, podstaty a jevových stránek, ve struktuře a proporcích jeho politiky a ideologie.

Jsou recidivy nacismu opravdu tím hlavním, nebo dokonce snad jediným nebezpečím?

NA TROSKÁCH WEHRMACHTU POKUSNÁ POLE BURŽOAZNÍHO VOJENSTVÍ

Jedenáctileté historii bundeswehru, který byl oficiálně založen v r. 1956, předcházela jedenáctiletá mezera v dějinách armády německého imperialismu. Po válečné porážce tato instituce přestala existovat. Zachovaly se určité kasárnované pracovní a později policejní oddíly, generalita v zajateckých táborech západních mocností sepisovala válečné zkušenosti, tajná služba pokračovala v činnosti. To vše byly důležité předpoklady příští remilitarizace, ale nepředstavovalo to ještě armádu jako mocenský nástroj státu.

Přerušení kontinuity branné moci na celé desetiletí bylo v dějinách pruskoněmeckého vojenství nevidané. Nesneslo srovnání ani se situací po první světové válce, kdy versailleská smlouva uložila snížení počtů německých ozbrojených sil na sto tisíc mužů. Navíc ještě německá imperialistická armáda přestala po druhé světové válce existovat právě v letech, kdy vojenství prodělávalo nebývalý kvalitativní obrát v důsledku přesunu politických sil ve světě a pod vlivem vědeckotechnické revoluce.

Stará moudrost praví, že na všem špat-

ELITA

bundes wehru

Podplukovník PhDr. Milan Matouš, CSc.

ném může být něco dobrého. NSR dokázala získat z nedobrovolné pacifikace maximální výhody i pro ozbrojené síly. Rozpuštění staleté tradiční instituce oslabilo její setrvačné tendence, rozrušilo její relativně separátní postavení ve společnosti a otevřelo cestu modernizaci.

Vypracování koncepce nových ozbrojených sil bylo počátkem padesátých let svěřeno tzv. Blankově úřadovně. Několik desítek bývalých nacistických generálů a důstojníků studovalo zkušenosti tradičních německých armád, americké armády a řady dalších armád světa. Závěry byly konzultovány s orgány NATO a postupně předkládány Spolkovému sněmu a jeho brannému výboru ke schválení.

Podle nové koncepce vycházející z politické a ideologické orientace NSR, měl by být příští bundeswehr budován jako integrovaná součást ozbrojených sil NATO a jeho existence měla být odůvodňována výlučně nutností obrany před komunistickou agresí. Nová armáda měla působit dojem lidovosti a demokratičnosti. Veřejnost měla být přesvědčena, že ozbrojené síly jsou pod kontrolou parlamentu a že čelné funkce ministerstva obrany drží v rukou demokratickou cestou dosazení civilisté. Voják bundeswehru měl být chápán jako „občan v uniformě“, vybavený občanskými právy a zbavený šikanování. Místo výchovy drilem měl být uplatněn systém „vnitřního vedení“, který sestává z celé škály prostředků od ideologického školení až po psychologické působení veškerým stykem nadřízených s podřízenými, způsobem výcviku a celým režimem života jednotek.

Proces remilitarizace měl postupovat opatrně, aby nepobouřil veřejné mínění doma ani v zahraničí.

Podmínky nově se tvořící armády umožnily, aby se v bundeswehru v příštích letech zkoušela nová organizace svazků a útvarů, nový systém výcviku, denní řád a režim u jednotek, nové formy kázeňských odměn a trestů, nové formy a metody ideologické a psychologické výchovy atd. Řadu principů, které se osvědčily, přebíraly a zaváděly později ostatní armády NATO. V tomto smyslu představuje dodnes bundeswehr jakési pokusné pole soudobého buržoazního vojenství a jeho studium má mimořádný význam.

NACISTIČTÍ VETERÁNI A DŮSTOJNICKÝ DOROST

Důležitou stránkou koncepce bundeswehru bylo složení důstojnického sboru. K dispozici byl početný kádr nacistických, válečných zkušených a politicky osvědčených

veteránů, z nichž mnozí čekali na příležitost, aby mohli znovu sloužit. Ale tyto lidé nebyli pro rodící se bundeswehr po všech stránkách ideální. Někteří byli příliš politicky kompromitováni, jejich odborné vojenské a technické znalosti neodpovídaly požadavkům raketové jaderné války a ani zdravotní stav, ovlivněný válkou a fyzickým stářím, nebyl uspokojivý.

Proto se přijalo řešení — vytvořit důstojnický sbor bundeswehru z bývalých frontových a štábních velitelů, ale výběrem. Starý nacistický důstojnický sbor nebyl přijat v jeho úplnosti, ale ani v jeho bývalé hierarchické struktuře. Jeho příslušníci s bývalými hodnotami byli použiti podle individuálních předpokladů a zasazeni do nové struktury podřízenosti.

NSR postavila zpočátku svůj důstojnický sbor téměř výlučně z tzv. „Kriegsgediente“ (vojáků sloužících za války u wehrmachtu nebo vojsk SS). Tvořili 95 % důstojníků a 100 % generálů bundeswehru.

To vyvolalo oprávněně pobouření světové demokratické veřejnosti. Ale kritika se zvedla i „zprava“, ze strany nacistických vojenských veteránů. Část bývalého nacistického velitelského sboru se cítila nedoceněna, uražena a zklamána ve svých očekáváních. Mnozí zůstali „nevyužití“, bývalé „špičky“ nebyly přijaty a do čela byla postavena „druhá garnitura“ wehrmachtu. Nové zařazení některých neodpovídalo tomu, na čem si činili nárok. Byly porušeny někdejší vztahy podřízenosti. Zpočátku byla preferována proamerická část generality a důstojnického sboru, lidé od technicky modernějších zbraní a relativně mladší ročníky. Opozice si našla svoji tribunu v tradičních veteránských spolcích.

Pocit mouřenína, který sehrál svoji úlohu a může odejít, ještě zesílil, když v červnu 1961 vešel v platnost tzv. zákon o věkové hranici vojáků z povolání. V porovnání s civilními úřednickými funkcemi snížil stáří pro penzionování důstojníků. Věková hranice byla odstupňována podle charakteru služby a podle hodnot. Nejcitelněji byli postiženi důstojníci nižších hodnot v řadové službě. Bundeswehr si již vychoval určité počty důstojnického dorostu a nyní se zbavoval přestárých velitelů a štábních pracovníků od jednotek a útvarů.

Postavení a vliv bývalých nacistů v bundeswehru se tím však nesnížil. Zůstali nadále v klíčových velitelských a štábních funkcích sboru dolů až po praporek v to. Byli ponecháni na rozhodujících politických a ideologických funkcích.

Mladší generace je nahradila hlavně u výcviku a u technicky náročných zbraní.

Zub času se však nezastavuje ani před válečnými zásluhami nacistických veteránů a jejich početní podíl ve velitelském sboru bundeswehru se rok od roku snižuje. I když si zatím jakýmsi „vzájemným ručením“ udržují klíčové pozice, nemůže to přetrvávat 10–15 let. Stává se úměrně s jejich odchodem bundeswehr méně nebezpečný? Je podíl důstojnického dorostu poválečné doby menší hrozbou míru, demokracie a socialismu?

Západoněmecké a americké prameny přinášejí některé údaje, podle kterých je možné porovnat sociální a politický profil důstojnického dorostu a starších důstojníků.¹⁾

Sociální složení podle povolání otce je u důstojnického dorostu na počátku šedesátých let horší, než u starších důstojníků. Např. americký sociolog Eric Waldman uvádí na základě studia 137 důstojníků a 329 důstojnických čekatelů bundeswehru v r. 1960 tyto údaje (viz tabulku 1).

tickému a ideologickému tlaku jsou po léta vystaveny rodiny přesídlenců z východních zemí, utečenci z NDR a obyvatelé západního Berlína. Podílejí-li se přesídlenci a utečenci z NDR podle západoněmeckých statistik na celkovém počtu obyvatelstva 25 %, pak spolu se Západoberlíňany představují v důstojnickém dorostu 52 %. 31 % důstojnického dorostu tvoří mládež z rodin odsunutých z československého pohraničí, z polského Slezska, z území SSSR atd. Mezi důstojníky představuje tato složka 25 % a mezi obyvatelstvem NSR celkem — se započtením i všech dětí, narozených přesídlencům za 22 poválečných let — 18,4 %.²⁾

Doufat, že sám generační přerod bundeswehru spolu s odchodem nacistů sníží politickou reakčnost důstojnického sboru, je velmi problematické. Noví adepti jsou vybíráni ještě pečlivěji, než staří veteráni, kteří se již „osvědčili v ohni“. Navíc je dorost důkladně ideologicky zpracováván a staří předávají funkci mladším podle svých kritérií. Mládež je tedy do značné míry do velitelských pozic bundeswehru

Tabulka 1

	Důst. čekatelé	Důstojníci
samostatní podnikatelé		
svobodná akademická povolání	17 %	10 %
vedoucí zaměstnanci	27 %	20 %
úředníci	12 %	16 %
vojáci z povolání	11 %	12 %
zřizenci	8 %	9 %
řemeslníci, kvalifikovaní dělníci	16 %	23 %
dělníci zaučení a nevyučení	—	—
rolníci	7 %	7 %
ostatní	2 %	3 %

I když tato kritéria sledují profesio-nální dělení, ukazují ve svém celku přesvědčivě, že třídní výběr je u důstojnického dorostu bundeswehru přísnější, než byl pod tlakem války v nacistických ozbrojených silách, odkud se většina starších důstojníků rekrutuje.

V západoněmeckých podmínkách nabývá sverázný politický význam teritoriální původ obyvatel. Nejintenzivnějšímu poli-

transformována přes výběr a výchovu staré gardy.

Při veškerém významu sociologické analýzy politická úloha bundeswehru neplyne v rostoucí míře ze sociálního složení důstojnického sboru, ale spíše opačně: sociální složení a politické a ideologické zpracování důstojnického sboru je v konečné instanci určováno sociálním charakterem a politikou státu. Hlavní nebezpečí nepředstavuje tedy nacistická minulost části velitelského sboru bundeswehru, ale především politika bonnské vlády, které tento velitelský sbor slouží.

¹⁾ Eric Waldman, Soldat im Staat, Boppard am Rhein, 1963, str. 230; K. v. Beuningen, Wo steht der Offizier in der modernen Gesellschaft, Wehrkunde, 1982, čís. 9, str. 487; Reinhart Stalman, Ohne Pauken, ohne Trompeten, Stern, 1983, čís. 43, str. 68.

²⁾ E. Waldman, Soldat im Staat, str. 232.

S VYSOKÝMI PLATY POCIT NEDOCENĚNÍ

Po první světové válce byl v Německu hlad a bída. Po berlínských ulicích se ploužili nezaměstnaní. Tehdy plakáty vyzývaly: vstup do říšské obrany, vlast Tě vyzývá, vlast čeká Tvoji obět, vlast Tě potřebuje, závisí na Tobě osud Německa.

V době, kdy se staví bundeswehr, panuje v NSR ekonomická konjunktura. Je téměř plná zaměstnanost, poptávka po pracovní síle převyšuje nabídku, příjmy obyvatelstva jsou vyšší, než v minulosti. Tentokrát náborové letáky do bundeswehru neoperojí vlastní a Německem, ale nabízejí dobrou kariéru, vypočítávají platy, pense, stipendia na školách, služební byty, možnost zvýšení kvalifikace, cestování do ciziny a jiné materiální výhody. Nekalkuluje se s velikým vlastenectvím a altruismem mládeže, ale s jejím individualistickým „pragmatismem“.

Platový systém vojáků z povolání je podobný, jako ostatních státních zaměstnanců. Odpovídá starým zvyklostem wehrmachtu. Služební příjem tvoří základní služné, příplatek podle místa posádky, příplatek na děti, příplatek za zvláštní druh služby a vyrovnávací příplatky.

Rozhodující pro celkovou výši platu je hodnost, která spolu s počtem služebních let určuje základní služné. Podplukovník má téměř dvojnásobek základního služného poručíka, generál má čtyřnásobek služného podplukovníka. Protože s vyšší hodností zpravidla přibývá i služebních let, je faktická diference základního služného mezi důstojníky nižších a vyšších hodností ještě výraznější.

Hodnost ovlivňuje řadu dalších stránek materiálního postavení vojáka a dobrovolníka bundeswehru. Působí na výši příplatku podle místa posádky, na finanční náhradu při služebních cestách, na odlučné, ale diferencuje i nárok na kvalitu služebního bytu a na délku dovolené. Povýšení v hodnosti znamená v prusko-německé tradici přechod do vyšší společenské kasty. Tato tradice se částečně zachovala.

Funkční plat v bundeswehru zásadně neexistuje. Dva důstojníci stejných hodností, z nichž jeden zastává odpovědnou samostatnou funkci a druhý vykonává administrativní práci na štábu, mají v zásadě stejný příjem. Teoreticky je odměna za svěřenou funkci započítána do základního služného podle hodnosti. Na každou funkci je plánována určitá hodnost a je snaha reorganizovat kádry podle tohoto klíče. Povýšení zpravidla předpokládá přeložení na funkci s vyšší plánovanou hodností.

Existuje mnoho příplatků za zvláštní druh služby, které jsou většinou převzaty z wehrmachtu: pro výkonné letce, výsadkáře, potápěče, posádky ponorek a námořních lodí, příslušníky ministerstva. Bundeswehr zavedl i další: pro piloty nadzvukových letounů, horské průvodce, osoby se znalostí cizích jazyků atd.

Některé příplatky jsou pevné, jiné se mění ročně podle finančních možností ministerstva obrany. Tak je celý důstojnický sbor každoročně osobně zainteresován na výši částky státního rozpočtu na obranu.

Výši příjmu ovlivňují i finanční pokuty, které jsou nejběžnější formou kázeňského trestu.

Důstojníci a generálové bundeswehru mají poměrně slušné platy, které odpovídají příjmům vyšší inteligence. Za dobu trvání armády NSR došlo několikrát k platovému zvýšení. Přesto se v řadách vojáků z povolání projevuje v tomto ohledu nespokojenost. Nachází svůj výraz zejména na prostřednictvím stavovské profesionální organizace vojáků z povolání „Německého spolkového branného svazu“ a jeho měsíčníku „Die Bundeswehr“.

Důstojníci porovnávají své příjmy zejména s platy v konjunkturálních odvětvích civilního podnikání a s platy amerických vojáků, sloužících v NSR. Američtí důstojníci dostávají téměř dvojnásobné platy.

Za těchto podmínek vojenská kariéra mládež prakticky kalkuluje příliš neláká a v řadách vojáků z povolání panuje pocit nedoceníení a provizoria. I mnozí z těch, které přilákaly do uniformy ryze sobecké motivy, cítí se být altruisty, kteří přinášejí obět vlastní. Mezi důstojníky panuje představa, že současný stav je jen ústupkem světové a domácí politické opozici, ale že se za čas dostane vojákům vyšší materiální ocenění a vrátí se někdejší společenský prestiž.

EVROPANSTVÍ A NACIONALISMUS

Po válečné porážce nastala v Německu krize nacionalismu. V západních okupačních zónách nastoupila ideologie „evropanství“. Národní svrchovanost, národní dějiny a tradice se prohlašovaly za přežitek, národní stát za atribut minulosti a na místo toho byl propagován „křesťanský duch Abendlandu“, atlantické spolenectví a evropská integrace. Jako politický program bylo vytyčeno heslo „Spojené státy evropské“.

Propaganda těchto idejí se setkala v západním Německu s příznivým ohlasem. Nacionalismus se zprofanoval svým

totálním neúspěchem a válka a hitlerovský izolacionismus nahromadily touhu po světovosti. Západoevropská ekonomická integrace otevřela širší možnosti a oživila západoněmecký hospodářský život.

V bundeswehru byla od počátku pěstována idea atlantické jednoty v rámci NATO. V polooficiálním časopise „Wehrkunde“ v roce 1957 G. Schmückle, příští tiskový mluvčí ministerstva obrany, dokazuje, že vlastenectví a národní citění vojáků je přežitek, který ztratil svůj význam s ukončením druhé světové války. Vypočítává metody, jak posilovat „atlantický duch“ a těsné přátelství mezi vojáky různých národností NATO a příslušníky jejich rodin.³⁾

Znalost angličtiny je jedním ze základních kvalifikačních požadavků důstojníků bundeswehru. Organizují se vzájemné stáže mezi armádami NATO, společenské akce, mezinárodní tábory dětí vojáků z povolání atd.

Průměrný občan NSR nedomýšlí, že idea „evropské jednoty“ tak, jak ji razí bonnská vláda, neslouží přátelství a spolupráci národů, ale jejich vzájemnému podřízení a rozdělení Evropy na dva antagonistické tábory — Západ a Východ. Jen politicky nejvyspělejší chápou, že vojenská integrace Západu nepřispívá k míru, ale ohrožuje jejich vlastní zemi jadernou záhubou. Většina pohlíží na ideu evropské integrace jako na mírovou a demokratickou alternativu hitlerovského militantního nacionalismu.

S postupem let se však v NSR a s tím i v bundeswehru propagace evropanství a atlantické jednoty zmírňuje. Mnozí se kritické hlasy na neochotu Anglie a Francie angažovat se v německé otázce a hluboké zklamání způsobil zdrženlivý postoj USA v době tzv. berlínské krize 1961. Růst ekonomické a vojenské síly NSR vytváří nové podněty pro oživení nacionalismu.

Od počátku šedesátých let se začíná znovu volat po německých vojenských tradicích. Nejprve se pěstují zejména sporné prusko-německé tradice předhitlerovské doby. Později se řeší problém protikladu odbojového hnutí 20. července 1944 a vojáků „věrných až do hořkého konce“. Podle přijaté teorie se nacistický důstojnický sbor dělí na tři skupiny: úzkou vrstvu nacistických bonzů, nepočetnou skupinu všestranně informovaných lidí s širokým přehledem, kteří se odváží řešit konflikt se svým svědomím, zradit přísahu a zdvihnout ruku proti hlavě státu a konečně převážnou většinu vlasteneckých vojáků,

kteří nasazovali životy za Německo a byli tragicky zneužití hrstkou politických dobrodruhů. Podle tohoto schématu se váleční zločinci mění v podvedené hrdiny a jejich činy zaslouží místo odsouzení obdiv, úctu a sentimentální soucit. V r. 1965 byl vydán předpis o výchově v duchu tradic.⁴⁾

V poslední době se znovu zdůrazňuje význam nacionálního citění a vlastenecké výchovy vojáků. Polooficiální orgán bonnského ministerstva obrany „Wehrwissenschaftliche Rundschau“ otiskl v březnu 1967 na toto téma článek, zpracovaný ve formě proklamativních tezí.⁵⁾ Autor vyslovuje některá tvrzení, která se ještě před několika lety v neméně oficiálních materiálech popírala. Krédem článku je teze, že „voják, který nemá opravdový vztah k vlasti, v případě obrany selže“.⁶⁾

Tendence k nacionalismu se projevuje od počátku šedesátých let. Již v Haselových projevech zaznívá řada kritických výhrad k NATO a naznačuje se nutnost samostatnější vojenské politiky NSR. Po nástupu Kiesingerovy vlády tyto proudy sílí. Nový bonnský ministr obrany Schröder se zmiňuje o možnosti vytvoření samostatného západoněmeckého generálního štábu a podporuje realizaci plánu na zřízení vlastní vysoké válečné školy. Tím by se vytvořily další podmínky pro relativní vyvážení části bundeswehru z přímého začlenění do integrovaných sil NATO a pro samostatnější manipulaci ozbrojenými silami při eventuálním „lokálním konfliktu“.

Kalkulace na případnou možnost řešení nejbližších mocenských ambicí NSR lokální válkou s jedním nebo jen několika východními státy bez totální účasti Varšavské smlouvy a hlavně ozbrojených sil SSSR zaměstnává bonnské strategické řadu let. Jejich úvahám, které se jevíly z počátku dětinské, dodává zdánlivě vážnosti americká koncepce vojenské eskalace, analogie vyvozené z vietnamské a izraelsko-arabské války a spekulace oslabováním jednoty socialistických států.

I když západoněmecké vojenskopolitické úvahy tohoto druhu jsou motivovány více zbožným přáním, než reálným oceněním sil a možností, nelze je obdýt mávnutím ruky. Všechny jejich možné důsledky pro vývoj vojenskopolitické situace v Evropě a konkrétně pro bezpečnost

3) G. Schmückle: Brauchen die Militärs Europa? Wehrkunde, 1/1957, str. 13–17.

4) Bundeswehr a tradice. Výnos Spolkového ministra obrany NSR z 1. 7. 1965, Wehrkunde, 10/1965.

5) B. Schirmer, Der Soldat und das Vaterland. Wehrwissenschaftliche Rundschau, 3/1967, str. 132–149.

6) tamtéž, str. 148.

	CDU/CSU	SPD	FDP	jiné	bez údajů
důstojníci čekatelé	73,5 %	7,3 %	11,4 %	2,7 %	4,7 %
nižší důstojníci	74,6 %	4,8 %	11,5 %	3,9 %	4,8 %

ČSSR je třeba brát v úvahu a počítat s různými alternativami protipatření. Jeden univerzální lék na všechny druhy a stupně onemocnění je absurdní anekdotou v medicíně. Tím méně jej lze aplikovat v plánech a přípravách obrany státu.

Růst nacionalismu v NSR a v bundeswehru časově i logicky souvisí s tendencemi k vehementnějšímu a samostatnějšímu prosazování západoněmeckých zahraničně politických požadavků. Nelze předpokládat, že by NSR v budoucnu dospěla až k izolacionistické „nacionální“ vojenské politice. Poměr sil ve světě se v porovnání s třicátými lety příliš změnil. Ale signalizuje se tu rostoucí nebezpečí v dvoj-
jediném smyslu:

— možný růst „pružných“ západoněmeckých vojenskopolitických provokací a nátlaku vůči jednotlivým sousedním státům a tím

— možné postupné zatažení širších vojenských uskupení do válečného konfliktu.

POLITIČNOST DŮSTOJNICKÉHO SBORU

V r. 1960 položil americký sociolog E. Waldman 108 nižším důstojníkům bundeswehru a 612 důstojnickým čekatelům otázku: „Který program některé z politických stran NSR je vám nejbližší? Dostal tyto odpovědi“ (viz tabulku 2):

Vycházíme-li z předpokladu, že CDU/CSU představuje politicky reakčnější sílu, než v tehdejší době opoziční sociální demokracie (SPD), jeví se důstojnický sbor jako výrazně pravicově orientovaná spole-

čenská složka, která tvoří spolehlivou mocenskou oporu vnitřní reakce v zemi.

Tuto hypotézu potvrdily od loňského roku i zprávy o popularitě radikální nacionalistické „Národně demokratické strany“ (NPD) v řadách bundeswehru.

Důstojnický sbor je podroben systematickému politickému školení. Jádrem jsou kursy s různou tematikou a s rozličnou dobou trvání ve „Škole vnitřního vedení“ v Koblenz. Těmito kursy, organizovanými podle služebních funkcí, prochází v určitém periodickém cyklu celý důstojnický sbor. Je to jediná vojenská politická škola podobného druhu na světě.

Velitelé jednotek a útvarů mají rozsáhlé povinnosti v politickém školení vojáků a v politické činnosti mezi obyvatelstvem. Jen pravidelné školení u jednotek je v rozsahu 3 až 5 hodin týdně. Pokud se neprobírají speciální témata, na něž přicházejí vyšší funkcionáři nebo externisté, je školení běžnou povinností velitele jednotky. Schopnost ideově vést podřízené je jedním z hlavních kritérií, podle nichž jsou důstojníci bundeswehru pravidelně každé dva roky písemně hodnoceni.

Rozhodující náplní ideové výchovy v bundeswehru a hlavním měřítkem politických kvalit důstojníků je antikomunismus. Nepřátelství vůči socialistickým zemím je cílem veškerých výchovných snah. Nejspolehlivější politickou oporou jsou lidé, kteří se svým životem dostali do osobního konfliktu s komunismem: vojáci a někteří váleční zajatci z východní fronty, přesídlenci z východních zemí, utečenci z NDR a dobrovolníci z „frontového města“ — západního Berlína. Tyto kádry zastávají klíčové politické pozice v bundeswehru.

7) E. Waldman, Soldat im Staat, str. 236.

Důstojnický sbor bundeswehru představuje politicky a ideologicky mimořádně homogenní a pevnou instituci.

Naděje že nebezpečí ze strany důstojnického sboru západoněmecké armády se vyřeší automaticky jako generační problém odchodem starých nacistických kádřů, jsou neoprávněné. Důstojnický sbor představuje neméně spolehlivý nástroj bonnské antikomunistické a revanšistické politiky.

Další vývoj sociálního politického a ideového profilu důstojnického sboru závisí především na postupu a řešení vleklé krize bonnské vojenské politiky. Její podstatou je rozpor mezi expanzivními ambicemi a omezenými vojenskými možnostmi NSR.

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

AERO- MOBILNÍ DIVIZE

Podplukovník Milan Matulík

1. aeromobilní divize je nejmladší divizí americké armády, která se kvalitativně liší od dosavadních svazků pozemních vojsk. Je do určité míry prototypem budoucích svazků pozemních vojsk-svazků, které budou bojovat a manévrovat v trojrozměrném prostoru.

Hlavními prvky aeromobilní divize jsou: velitelství, štáb a štábní rota, štáby tří brigád (jeden je připraven k vysazení padáky), 8 manévrových praporů (pět pěších a tři výsadkové), divizní dělostřelecko, letecká skupina, prapor vzdušného průzkumu, spojovací prapor, ženijní prapor, rota vojenské policie a týlové velitelství se svými jednotkami.

Složení brigád není stálé a vytváří se podle potřeby a možností velitele divize. Možné složení brigády: tři manévrové prapory, baterie až oddíl 105mm houfnic, baterie aeromobilního dělostřeleckého oddílu, prapor lehkých vrtulníků, rota středních vrtulníků, rota vzdušného průzkumu a ženijní rota.

Divize má celkem:

- 15 787 mužů,
- 1 600 vozidel,
- 434 vzdušných dopravních prostředků, z toho:
- 93 vrtulníků OH-13 SIOUX,
- 111 vrtulníků HU-1B IROQUOIS,
- 176 vrtulníků HU-1D IROQUOIS,
- 48 vrtulníků CH-47 CHINOOK,
- 3 letouny OV-1B MOHAWK,
- 3 letouny OV-1D MOHAWK.

Z výsledků zkušebních cvičení vyplývá, že aeromobilní divize může být k vedení boje zesílena oddílem protiletadlových raket HAWK a oddílem MAULER (nebo ekvivalentních prostředků).

Kromě toho je nyní 1. divizi ve Vietnamu trvale přidělena 10. letecká skupina v sestavě čtyř rot lehkých dopravních letounů AC-1 CARIBOU, dvou rot středních vrtulníků a jedné vzdušné dopravní rot. Toto zesílení značně zvětšuje mobilitu divize, která je schopna svými organickými prostředky přemístit najednou vzduchem jen 1/3 svých jednotek.

Základním charakteristickým rysem aeromobilní divize je její strategická i taktická pohyblivost. Podle údajů amerického odborného tisku je možné přepravit celou divizi i s její bojovou technikou dopravními letouny C-130 HERCULES kromě praporu středních vrtulníků, který je přepravován letouny C-133 CARGOMASTER. Tyto dopravní letouny mohou během několika hodin dopravit svůj náklad z území USA na kteréhokoliv válčiště. Přesun aeromobilní divize z území USA na evrop-

ské válčiště by byl značně kratší, než při známém cvičení BIG LIFT. Lépe řečeno, přesun by trval asi stejnou dobu, ale k zasazení divize by mohlo dojít dříve, neboť aeromobilní jednotky nemusí přebírat svoji techniku v evropských skladech a mohou být zasazeny do boje přímo z vykládacích letišť.

Taktická pohyblivost divize je dána jejími organickými a přidělenými vzdušnými dopravními prostředky. S využitím svých organických prostředků může divize na jedinou přemístit vzduchem tři manévrové prapory a dvě baterie 105mm houfnic s tahači. Přidělená 10. letecká skupina zabezpečuje dále přesun a vysazení padáky dalších tří manévrových praporů, štábu brigády a přepravu dalších dvou baterií 105mm houfnic s tahači. Ostatní jednotky jsou do určeného prostoru přesunovány dalšími koloběhy. Podle zpráv ze zkušebních cvičení je možné soudit, že dopravní a podpůrné prostředky bývají obvykle přidělovány jednotlivým brigádám tak, že každá brigáda může $\frac{1}{3}$ – $\frac{2}{3}$ svých jednotek přepravit vzduchem najednou.

Bojovou činnost vysazených jednotek podporují ze vzduchu vrtulníky, které jsou vyzbrojeny raketami, kanóny a kulomety.

Kromě toho jednotky aeromobilní divize úzce spolupracují s taktickým letectvem, které zabezpečuje jejich ochranu a bezprostřední bojovou podporu konvenčními i jadernými zbraněmi, provádí v jejich zájmu průzkum ve větší hloubce a zabezpečuje zásobování až do divizních skladů.

Pěší jednotky manévrových praporů ničí po vysazení určený objekt za podpory vrtulníků. Po zničení určeného objektu, podle povahy dalšího úkolu, útočí pěšky v určeném směru, organizují obranu ovládnutého objektu, provádějí průzkum, organizují léčky, budují zátarasy nebo nasedají na vrtulníky a přesunují se vzduchem k plnění dalšího úkolu podle potřeby. Jakmile pěší jednotky zničí určený objekt a připravují se k dalšímu úkolu, při jehož plnění nepotřebují podporu ze vzduchu, vrtulníky odlétají na základny, kde se rozmísťují po rotách. Na cvičení SWIFT STRIKE II byly tyto základny rot lehkých vrtulníků ve vzdálenosti 45–75 km od předního okraje. Na základnách se vrtulníky doplňují municí a PHM, provádí se technická kontrola a ošetřování. Na cvičení SWIFT STRIKE II a SKY SOLDIER trvala tato doba obvykle hodinu; po jejím uplynutí byly vrtulníky připraveny k dalšímu bojovému zasazení.

Podle názorů amerických odborníků je cílem bojové činnosti aeromobilní divize

především zjištění a zničení hlavních sil nepřítele a nikoliv udržení terénu. Boj aeromobilních jednotek bude velmi rychlý a bude jej tvořit obvykle celá série postupných úderů na nejdůležitější místa bojové sestavy nepřítele. Vojska se budou co nejrychleji přesunovat a maximálně budou využívat schopnosti divize útočit co nejrychleji. Útvary a jednotky aeromobilní divize mohou zahájit útok ze samostatných, široce rozptýlených prostorů. Soustřeďují se ve vzduchu během přeletu k určeným objektům nebo nad určeným objektem a provedou rychlý neočekávaný úder. Šířku pásma útoku dostupné prameny neuvádějí; na zkušebních cvičeních činila až 70 km. Po splnění úkolu se rychle rozptýlí dříve než se mohou stát cílem jaderného úderu nepřítele.

Úkol k ovládnutí a udržení terénu může obdržet aeromobilní divize jen v těchto případech:

- znemožnit odchod nepřítele,
- zabránit nepříтели v manévru zálohami,
- znemožnit nepříтели zásobování jeho vojsk.

Po splnění těchto úkolů se musí aeromobilní divize rozptýlit k přeskupení a doplnění.

Rychlý případ a zničení určených objektů, jakož i včasný přesun jednotek k napadení dalších objektů dává aeromobilní divizi možnost útočit ve vysokém tempu, udržet na své straně iniciativu a znemožnit nepříтели organizovat boj. Takový charakter bojové činnosti současně umožňuje, aby se aeromobilní divize vyhnula obklíčení a zničení silným nepřítelem po částech.

Aeromobilní divize je schopna bojovat v takových podmínkách jako ostatní divize pozemních vojsk. Největší efekt se však očekává, bude-li zasazena v terénu s omezeným množstvím komunikací. Takové prostory mohou vzniknout i na evropském válčišti. Bude to v prostorech hromadných jaderných úderů, kde široká pásma závalů, rozsáhlé plošné požáry spolu s rozsáhlými zamořeními prostory znemožní plně využití původní husté komunikační sítě. Bojová činnost se bude rozvíjet převážně podél schůdných komunikací a na směrech s menší úrovní radiace.

Podle prozatímní směrnice, zpracované na základě závěrů ze zkušebních cvičení, může aeromobilní divize plnit tyto úkoly:

- útočit v součinnosti s pozemními svazky; může jim zabezpečit podporu ze vzduchu, vést vzdušný průzkum v jejich

pásmu činnosti a vysazovat vrtulníkové výsadky k ovládnutí důležitých terénních objektů v týlu nepřítelů;

— obklíčit nepřátelské uskupení; hlavními silami ovládnout objekty v týlu nepřítelů a menšími silami útočit čelně s cílem poutat hlavní síly nepřítelů;

— útočit metodou infiltrace (prosakování);

— rozvíjet úspěch a pronásledovat; jednotky divize provádějí nenadálé úderů na ustupující jednotky, rozdělují je a ničí po částech;

— přepadat objekty v týlu nepřítelů s cílem jeho dezorientace; vysazuje se do hloubky 200—300 km;

— není přizpůsobena k průlomu připravené obrany nepřítelů; může však takovou obranu přeletět a působit proti týlovým objektům nepřítelů;

— v obraně může být použita k protizáči, k napadení útočného uskupení ne-

přítelů před zahájením útoku, nebo jako záloha vyššího svazku či svazu.

Ve srovnání s ostatními pozemními svazky má aeromobilní divize řadu výhod. Má však i své slabiny:

— omezenou pohyblivost jednotek po sesednutí z vrtulníků (pozemní dopravní prostředky mají jen oddíly 105mm houfnic a týlové jednotky),

— menší odolnost proti úderům jadernou i konvenční municí,

— závislost na meteorologických podmínkách,

— velkou spotřebu pohonných hmot a mazadel,

— složitost plánování bojové činnosti.

Tyto slabiny aeromobilní divize lze odstranit tím, že aeromobilní divize bude použita vždy v těsné součinnosti s ostatními pozemními svazky na rozhodující směr a v rozhodujícím čase.

Divize je prvním svazkem tohoto typu a aeromobilní jednotky u ostatních pozemních svazků tvoří dosud jen malou část sil vojsk pravděpodobného nepřítelů. Tento stav je však teprve počátkem vývoje tohoto druhu vojsk. Zdokonalují se a vyvíjejí nové létající bojové dopravní prostředky. Hlavní úsilí je zaměřeno na zlepšení jejich letových vlastností, na zvýšení jejich palubní síly a na zavedení pancéřování. Velení americké armády připravuje výstavbu dalších aeromobilních divizí.

1. aeromobilní divize bojuje nyní ve Vietnamu. Z toho ovšem nemůžeme dělat závěr, že divize tohoto typu budou vždy použity jen na málo připravených a ne-

připravených válčících v bojích proti národně osvobozenému hnutí. Divize má mnohostranné určení a může být použita kdekoli.

Při zkušebních cvičeních na území USA byl rozehrán střetný boj mezi dvěma divizemi tohoto typu na jedné straně a armádním sborem ve složení dvou mechanizovaných a jedné obrněné divize na druhé straně. Charakter bojové činnosti „červených“ přitom odpovídal charakteru bojové činnosti pozemních svazků na středoevropském válčícím.

Nelze proto vyloučit možnost zasazení divize tohoto typu na středoevropském válčícím, i když ne v prvních hodinách války. Směr dalšího vývoje ukazuje, že tato možnost bude stále vzrůstat.

Závěry.

Aeromobilní divize je velmi silný, kvalitativně nový prostředek a nemůže být v žádném případě podceňována. Je silná nejen svým počtem zbraní, ale i schopností manévru v jakémkoli terénu; více než dvakrát převyšuje manévrovost našich tankových a motostřeleckých svazků ve sjízdném terénu.

Aeromobilní divize má řadu slabín.

Především její použití je závislé na meteorologických podmínkách. Mlha, sníh, déšť, silný přízemní vítr omezují, nebo docela znemožňují její manévry. Kromě toho znemožňují použití všech zbraní umístěných na vrtulnících a tím značně zeslabují její bojové možnosti.

Z menší odolnosti vzdušných dopravních prostředků vůči jaderným úderům i masovým úderům konvenční municí vyplývá celková menší odolnost aeromobilní divize ve srovnání s pozemními svazky.

Divize není schopna dlouhodobě bojovat; po několikadenních bojích musí být stažena na základny k technické údržbě vrtulníků.

Střetnutí našich tankových a motostřeleckých svazků s divizí tohoto typu na středoevropském válčícím nelze vyloučit. Je proto třeba, aby náš velitelský sbor znal nejen její vlastnosti a zásady použití, ale i způsoby boje vlastních jednotek s ní.

ZKUŠENOSTI

PRAXE

Časová analýza

pronikání bojového úkolu

Zkušenosti ze cvičení posledních let ukazují na vznik rozporu mezi podmínkami soudobého boje a možnostmi bojové techniky na jedné straně a dosavadními způsoby a formami velení vojskům při přípravě, organizaci a v průběhu bojové činnosti na straně druhé. Praktickým projevem je nízká efektivnost práce štábů při shromažďování, zpracování a předávání informací, kdy potřebný čas k těmto úkolům převyšuje kritický čas hodnoty informace, na jejímž podkladě jednotky uskutečňují určitou bojovou činnost.

Velitel pluku při organizaci a řízení útočného boje za druhé světové války potřeboval méně informací o nepříteli a terénu v útočném pásmu do 2 km, než nyní v pásmu do 5 km. Hloubka BÚ dříve zahrnovala ovládnutí postavení praporů prvního sledu pluku nepřítel (do 1,5 km) a nyní je určována ovládnutím a zničením prvního sledu nepřátelské divize (12 až 14 km). Porovnání útočných pásem do BÚ v km²: 3 km² (1,5. 2) a 60 km² (12. 5). Průměrné tempo postupu činilo až 2 km za hodinu, nyní 5 až 6 km. Dříve shromažďoval velitel pluku informace všeho druhu ze 3 km² během hodiny, nyní za tutéž dobu ze 30 km², tj. z **prostoru 10× většího**.

Při průměrném tempu 60—80 km za den může pluk plnit tyto úkoly:

- dvakrát násilně překračovat vodní tok,
- odrážet jednu až dvě protizteče,
- zasazovat svůj druhý sled,
- po použití ZHN nepřítel přecházet např.) do dočasné obrany a likvidovat následky těchto ZHN,
- využívat ZHN k rychlejšímu plnění uloženého úkolu,
- přecházet z denní na noční bojovou činnost a opačně.

Tyto časté a zásadní změny bojové situace vyžadují na veliteli pluku a podřízených náčelnících přijímat a podřízeným jednotkám předávat upřesňující anebo úplně nová bojová nařízení a jsou objektivní příčinou krátké doby využitelnosti každé jednotlivé informace.

Tyto údaje působí na zvýšení množství informací a na zkracování časového intervalu mezi jednotlivými informacemi, jež na stupni pluku a níže činí skoro 4—5 minut, přičemž je tendence dále zkracovat tento interval se současným zvyšováním počtu informací a počtu slov v jednotlivých informacích.

Zvýšení frekvence a objemu informač-

ního toku se projevuje zvětšujícími se požadavky na práci velitele pluku z hlediska rozsahu, složitosti a obsahové náročnosti ve zkrácených časových údobích a při zhoršených pracovních podmínkách.

V konečném součtu všechny tyto požadavky vytvářejí takový časový předpoklad, že téměř vylučují možnost přijetí rozhodnutí veliteli pluku v požadovaném

čase na základě úplných, spolehlivých a hodnověrných informací a proniknutí tohoto rozhodnutí (bojového nařízení) v potřebném rozsahu až k tanku a OT. Opoždění informací směrem k podřízeným jednotkám má za následek neefektivní použití jejich bojových sil a prostředků.

Z tohoto hlediska se podívejme na výsledky cvičení v posledních letech.

ČASOVÁ ANALÝZA PRONIKÁNÍ BOJOVÉHO ÚKOLU OD SVAZKU AŽ PO TANK (OT) PŘI ORGANIZACI ÚTOČNÉHO BOJE

Rozhodnutí (rozkaz, nařízení) má své opodstatnění a tím i účinnost pouze tehdy, pronikne-li včas k bezprostřednímu vykonavateli, tj. k tanku a OT. **Tato skutečnost se stává jedním z hlavních kritérií efektivnosti velení.**

Údaje ve sloupci 2 až 5 družstvo — prapor jsem získal studiem a rozбором příručky „Metodika vševojskové taktiky“ č. 3424 VÚOJ Vyškov.¹⁾

Sloupec 6 — družstvo až četa — jsem zahrnul průměrný čas pro přesun (zpra-

Tabulka 1

Časový přehled pronikání bojového úkolu od svazku až po tank a OT při obdržení úkolu od nadřízeného na jeho VS

Jednotka-velitel	Úsek informačního toku v min. ¹⁾					Celková doba v min.
	I.	II.	III.	IV.	V.	
1	2	3	4	5	6	7
pluk	74—75	38—45	120—121	60—65	27	319—333
prapor	6—8	—	26	21	5	58—60
rota	—	—	12	17	do 3	32
četa	—	—	7	7	do 2	16
osádka, družstvo	—	—	6	do 4	—	10
Celkem						435—451 (tj. 7. hod. 15. min. — 7 hod. 31 min.)

Údaje o prvním a druhém úseku informačního toku od roty až po družstvo jsou zahrnuty ve čtvrtém a pátém úseku informačního toku předcházejícího stupně velení.

Výchozími podklady pro časovou analýzu (sloupec 2—6 stupně pluk) jsou:

— obsah a forma informačního toku, tak jak je stanovena **platnými řády, předpisy** a ustanoveními v rámci platné organizace velitelství pluku,

— časové studie ze cvičení s vojsky od roku 1964.

Tyto podklady nechci uvádět, protože jsou obšírné. Jsou zachyceny v mé disertační práci „Analýza informačního toku velitelství pluku z hlediska potřeby velení při organizaci a řízení útočného boje“.¹⁰⁾

1) Úseky informačního toku viz článek autora „Rozbor současného stavu prvních dvou úseků informačního toku velitelství pluku v útoku“, Vojenská mysl č. 4/1967.

vidla pěšky) mezi VPS rot a VPS čet a mezi VPS čet a OT velitelů družstev.

Rota — průměrná vzdálenost mezi VPS praporů a VPS rot je 1—1,5 km. Na motocyklu jízdu v terénu rychlostí 15 až 20 km/h překoná tuto vzdálenost za 4 až 4 a půl minuty.

Ke splnění opatření platných řádů a předpisů vytvořená časová analýza pronikání bojového úkolu v přípravném období ze stupně pluku až k tanku a OT vykazuje hodnotu 7 až 7 a půl hodiny. Avšak při cvičeních časové možnosti mezi obdržením úkolu od velitele svazku do doby pohotovosti jsou pro velitele pluku a jeho velitelství vyjádřeny 3 až 4 hodinami.

Tato potřeba převyšuje možnosti až 2×, což způsobuje:

— na stupni pluku neúplné obsahové proběhnutí zejména třetího a čtvrtého úseku informačního toku,

— na stupni praporu značné omezení informačního toku spočívající v tom, že
— za „příznivých časových podmínek“ vydá velitel praporu na VPS bojový rozkaz a do doby pohotovosti jsou schopni velitelé rot se **pouze** vrátit ke svým jednotkám,

— za „zhoršených časových podmínek“ není schopen velitel praporu po návratu na VPS ani vydat bojový rozkaz.

Rozbory cvičení tento stav plně potvrzují.

čeni však ukazuje, že provozní nekázní v rádiové síti velitele praporu doba předávání bojových nařízení (povelů) na každém stupni se prodlužuje o dvě až tři minuty. V rámci praporu je aktivována pouze síť velitele praporu, kde jsou všechny tanky nebo OT. Povelů a rozkazů musí být proto předávány postupně, ať již v rámci čety, roty nebo v praporu.

Odtud:

— rota: 9 čet v praporu $\times$ 36 vteřin [tj. doba trvání rozkazu nebo povelu vel.

Tabulka 2

Časová analýza pronikání bojového úkolu ze svazku až k tanku (OT) v průběhu útočného boje při využívání rádiové přenosové cesty na všech uvažovaných stupních velení.

Jednotka-velitel	Úsek informačního toku (v min)					Celkem v min.
	II.	I.	III.	IV.	V.	
1	2	3	4	5	6	7
pluk	14	5-7	42	do 15	18	94-96
prapor	—	3-4	do 5	do 2	12-15 (3 r x 4-5)	22-26
rota	—	—	2	—	do 6	8
četa	—	—	—	—	4-11	4-11
osádka, družstvo	—	—	—	—	20" - 45"	do 1
Celkem						129-142

Výchozí podklady pro tuto časovou analýzu jsou obdobné jako u tab. 1 — viz 10) a 11).

První dva úseky informačního toku jsou vzájemně přehozeny, neboť informace je nejdříve přenesena rádiem a pak ji dostávají zainteresovaní příslušníci velitelství.

Na stupni četa až osádka (družstvo) dochází k omezení jejich informačních toků vlivem požadavku bezprostředního a okamžitého řešení bojových situací, na získání úkolu od nadřízeného velitele a vydání vlastního povelu k jeho splnění.

Informační tok na stupni roty je rozšířen (vzhledem k četě a družstvu) o vlastní přípravu velitele roty (ujasnění úkolu a zhodnocení situace) před vydáním rozkazu nebo povelu podřízeným jednotkám.

Sloupec 6 — stupeň pluk: Časové údaje zahrnují předání bojových nařízení v rádiové síti velitele pluku dvěma prvořadovým praporům, tj. $2 \times 9 = 18$ minut.

Stupeň prapor — tank (OT): Při přesném dodržování zásad rádiového provozu časové údaje by byly reálné. Praxe ze cvičení

čety) = 5 min. 24 vteřin = do 6 minut;

— četa: tpr bez tanků velitelů čet a rot, bez tanku vel. pr. má 18 tanků $\times$ 35" = 10 min. 30" = do 11 minut.

Obdobně propočítáme pro motostřelecký prapor = do 4 minut.

Tato časová analýza je zaměřena k vyřešení klíčových (rozhodujících) bojových situací, jejichž výsledek kladně nebo záporně může ovlivnit celkové plnění bojového úkolu, např. — odrážení nepřátelské protizteče, přechod do dočasné obrany, násilný přechod vodního toku atd.

Celková doba zpracování a proniknutí bojového nařízení od svazku až k tanku (OT) je **vyjádřena hodnotou dvou až dvou a půl hodiny.**

Při řízení bojové činnosti může v podstatě dojít ke dvěma variantám, které ovlivní činnost velitele pluku a příslušníků jeho velitelství v rozhodovacím procesu a tím i trvání informačního toku na tomto stupni:

a) Pluk na základě rozhodnutí velitele svazku připravuje rozhodnutí v době, kdy podřízené jednotky plní předcházející úkoly. V tomto případě část funkcionářů řídí

bojovou činnost a ostatní připravují podklady k rozhodnutí velitele. I když mezi těmito skupinami musí být úzká součinnost, neboť podklady k rozhodnutí musí vycházet ze současné bojové situace podřízených jednotek, přece se tento stav negativně projevuje v **dalším prodloužení** informačního toku na tomto stupni.

b) Rozhodnutí je vynuceno náhlou změnou situace — činností nepřítelů, bez podkladů od velitele svazku. Pak druhý i třetí úsek informačního toku je značně omezen a výsledkem je **zkrácení celkové doby** informačního toku na tomto stupni.

Charakter boje s rychlými změnami situace klade náročnější požadavky na rychlost řešení a řízení rozhodujících bojových situací. Tyto požadavky se pohybují v **rozmězech 20–40 minut²⁾** a tím převyšují možnosti až 4–6×.

Zkušenosti ze cvičení plně potvrzují pozdní pronikání nařízení, rozkazů a velitelů na jednotlivých stupních velení.

—☆—

Na základě analýzy a podle zkušeností ze cvičení jsem sestavil, k porovnání jednotlivých úseků informačního toku velitelství pluku, tyto tabulky:

Pro přípravu útočného boje — tabulku 3.

ních toků se nabízí skutečnost, že hodnověrně, úplně a včasné zpracování informací uvnitř velitelství pluku při cvičení s vojsky útvary značně podceňují. Při organizaci útočného boje totiž potřebuje přibližně tolik času jako první, druhý a čtvrtý úsek informačního toku. V průběhu boje je tento čas roven potřebnému času k vydání rozhodnutí velitele pluku.

Z hlediska pracnosti je vnitřní informační tok nejnáročnější, neboť na jeho kvalitě závisí i kvalita budoucí bojové činnosti a proto musí mu být věnována podstatná část doby informačního toku daného stupně velení. Tomuto hledisku více odpovídá hodnota ve sloupci 3 tabulek 3 a 4, avšak obsah a rychlost jeho zpracování, podle analýzy, neodpovídají požadavkům dynamičnosti soudobého boje.

Zvyšování účinnosti a kvality velení pluku v útočném boji vyžaduje realizaci těchto hlavních opatření:

— upřesnění počtů a míst příjemců informací uvnitř velitelství pluku, kam budou přicházet získané informace,

— podstatné snížení časového podílu doby přenosu informací v rámci celého informačního toku pluku, ať již ve směru k nadřízeným, nebo k podřízeným velitelům, což předpokládá vytvořit jednotný a ucelený systém spojení, vybavený mo-

Tabulka 3

Předpoklad: Velitel pluku obdržel úkol na VS svazku a velitel praporu na VS pluku.

Úsek informačního toku	Na základě analýzy		Dle zkušenosti ze cvičení	
	doba trvání v min.	porovnání v % s ostatními úseky	porovnání v % s ostatními úseky	doba trvání v min.
I	2	3	4	5
I.	74–75	23	28	75–74
II.	38–45	12	15	38–45
III.	120–121	38	21	do 55
IV.	60–65	19	23	60–65
V.	27	8	13	33–35
Celkem	319–333	100	100	260–275

V průběhu útočného boje — tabulku 4.

Hodnoty v tabulkách plně potvrzují poznatky o neefektivnosti přenosových cest [viz 1]. V porovnání vnitřních informač-

dní spojovací technikou, schopnou rychle přenášet informace,

— vyřešení objemu a struktury vnitřního toku uvnitř velitelství pluku,

— přehodnocení současného množství a obsahu informací v rozhodnutí (v bojovém rozkaze, nařízení k zabezpečení bojové činnosti, organizace součinnosti)

²⁾ Časový údaj je průměrný, získán při cvičení s vojsky a je zdůvodněn v článku „Metodika štábu pluku“ — viz VM 5/1966.

Předpokladem je využívání rádiových přenosových cest

Úsek informačního toku	Na základě analýzy		Dle zkušeností ze cvičení	
	doba trvání v min.	porovnání v % s ostatními úseky	porovnání v % s ostatními úseky	doba trvání v min.
1	2	3	4	5
I.	5–7	5	8	5–7
II.	14	15	21	14
III.	42	45	22	15–30
IV.	do 15	16	22	do 15
V.	18	19	27	18
Celkem	94–96	100	100	67–84

velitele pluku z hlediska potřeb podřízených (posilových, podpůrných) jednotek.

Ve svém souhrnu to znamená vyřešit jednotný informační tok velitelství pluku v přímé návaznosti na informační toky nadřízeného a podřízených velitelů s cílem organizovat a řídit útočný boj v potřebném čase.

Závěr

V posledních letech se projevuje snaha s kladnými dílčími výsledky řešit rozpor mezi fyzickými silami příslušníků velitelství pluku a jejich časovými možnostmi po liniích,

- úpravy organizace velitelství a účelném rozdělení funkcí,
- zlepšení vybavení pracovními a dopravními prostředky včetně účelnějších a výkonnějších spojovacích prostředků,
- přizpůsobení pracovních metod.

Všechny tyto linie se řeší ve vzájemné souvislosti s jediným cílem — urychlit reakci velitele pluku na bojové situace, jakožto jednu z nejzákladnějších podmínek úspěšného velení.

V pozadí však stojí **společný základ**, jehož vyřešení ovlivní v plném rozsahu směr vývoje a obsah uskutečňovaných opatření z hlediska řešení uvedeného roz-

poru, a to je **informace a informační tok na stupni pluku**.

Z tohoto hlediska je nutné stanovit optimální množství a obsah informací nezbytně nutných pro velitelství pluku k řízení bojové činnosti v základních druzích bojové činnosti. Základem pro toto stanovení musí být rozbor jednotlivých prvků bojové činnosti jednotek pluku (palba, pohyb, odborné a jiné činnosti). Touto činností vzniknou základní soubory informací, které by měly sloužit jako podklad pro další zkoumání a rozpracování problematiky velení zejména v těchto směrech:

- rozpracování získaných informací do formální i obsahové stránky typizovaných základních bojových dokumentů pluku,
- upravení metodik práce velitelství pluku při organizaci a pro základní činnosti v jednotlivých druzích bojové činnosti,
- získané informace, upravené do uvedených dvou forem, znovu prověřit při cvičeních a podle získaných výsledků zavádět do praxe,
- prověření správnosti obsahu hovorových a signálních tabulek nezbytných pro daný stupeň velení,
- návaznosti na stanovení potřebných informací pro velitelství svazku.

Za vyšší úroveň

metodiky práce štábu

(VM č. 2/1967)

Podplukovník Juha chtěl přispět alespoň částečně k novodobějším způsobům vytváření algoritmů práce, a to rámcovou aplikací na podmínky štábu divize. V článku je však mnoho nepřesností, nejasností a přílišných zjednodušení. Poukážeme jen na ty nejdůležitější.

Autor nedodrží důsledně terminologii metod sítové analýzy, která je zavedena základními českými pracemi v této oblasti.*) Tak např. metoda CPM je překládána běžně jako metoda kritické cesty a nikoliv „metoda analýzy sítí kritické cesty“, místo „...metody umožňují ... analyzovat plánovanou činnost“ má být „analyzovat projekt“, protože „plánovaná činnost“ je termín s jiným významem.

Autor uvádí několik formulací neúplných, nebo přímo logicky nesprávných. Tak např. na str. 85 „Východiskem (metody CPM) je síťový graf, který vyjadřuje celou plánovanou činnost a který se skládá z uzlů ... a z činností“. Zde by mělo být alespoň dodáno, z jakého hlediska „vyjadřuje“. Nebo dále autor píše, že „Metody (CPM a PERT) umožňují nejen konkrétně a podrobně analyzovat plánovanou činnost, ale dávají podmínky i ke

zkoumání a řešení kritických cest...“, což není správné, protože teprve právě pomocí analýzy kritické cesty si můžeme udělat dokonalou analýzu projektu. Na str. 86 autor píše: „Kritickým cestám se snažíme vyhýbat, ovšem ne vždy s plným úspěchem.“ Tato věta je nesprávně formulována. Neexistuje projekt bez kritické cesty. Každý projekt má vždy nejméně jednu kritickou cestu, jejíž vyhledání a dále pak řešení celého projektu z hlediska této cesty je základním cílem metod CPM a PERT. Bezprostředně za touto větou je další nesprávné tvrzení: „Abychom síťový graf mohli považovat za logicky správně sestavený, má obsahovat 1,6 až 1,7krát více činností než uzlů.“ Zmíněný poměr se sice v literatuře uvádí a nazývá se koeficientem složitosti, ale jeho velikost nikterak necharakterizuje logickou správnost, ale jen složitost. Nepřilíš srozumitelně zní věta: „Základní práci k určení analýzy kritických cest v činnosti náčelníka ... je prozkoumat všechny potřebné činnosti...“ (str. 87).

Autor si není přesně vědom rozdílu mezi uzlovým a hranovým ohodnocením grafu. Činnost jednotlivých příslušníků štábu by byla při použití hranového ohodnocení zřejmější, kdyby po vrstvách byly kresleny hrany a tím také oba uzly a kdyby činnost jednotlivých funkcionářů byla v důsledku toho spojitá ve vrstvách.

*) [např. Zelený M.: Analýza složitých procesů metodou kritické cesty, Výzkumná publikace č. 4, EL při EÚ ČSAV, Praha, 1964].

Nesprávné je i tvrzení autora, že „Při sestavení grafu (činnosti náčelníka a štábu RVD divize) musíme plně respektovat kritickou cestu síťového grafu hlavních činností a složek štábu divize...“ Při takovém přístupu k problematice nemůžeme hovořit v pravém slova smyslu o použití metody CPM (síťové grafy v přílohách nemají s touto metodou mnoho společného). Metoda CPM (i ostatní metody síťové analýzy) nám právě umožňuje analyzovat v projektu činnost po činnosti bez ohledu na časovou tíseň, čímž můžeme buď odhalit časové rezervy nebo naopak dokázat nesplnitelnost úkolu vzhledem ke stanovenému termínu. Apriorní respektování stanovených úkolů je nesprávné, protože znemožňuje využít hlavních předností metod síťové analýzy. Ve skutečnosti by neměla kritická cesta při plánování bojové činnosti svazku jít po činnostech hlavních funkcionářů, mohla by jít (a bylo by to pro velitele a NS divize výhodné, protože by tím získali časovou rezervu k vyhodnocování průběhu přípravného období a k případným změnám) i přes činnost náčelníka druhých voisk (konkrétně např. náčelníka RVD divize) nebo služeb. Pak by nemusel psát, že „Trvalým nedostatkem obou síťových grafů je, že nemají především v zásadních prvcích činnosti žádných časových rezerv“.

Podívejme se dále na jednotlivé přílohy. V příloze 1 je velmi nezvyklé a pro nepřehlednost a složitost nevhodné znázornění většiny činností dvěma hranami. Autor si zřejmě nedovedl jednodušeji poradit s vyjadřováním souběžné účasti některých funkcionářů při některých činnostech. Poslední činnost v příloze 1 — „studium odborných směrnic“ — je nesprávně označena jako fiktivní činnost, protože při studiu je čas spotřebováván.

Návaznost některých činností v síťovém grafu v příloze 2 je chybná. Tak např. „Příprava a přednesení informačních zpráv“ není ve skutečnosti závislá na „Vydání předběžného nařízení útvarům“ tak, jak je to v grafu. Obě činnosti mohou jít souběžně, předběžné nařízení může útvarům vyhlásit nebo doručit zajistit jeden z příslušníků štábu, který nebude připravovat veliteli divize žádnou informaci. Správným napojením uvedených činností by bylo v grafu ušetřeno 10 minut času.

Doba trvání některých činností je jinak uvedena v příloze 1 a jinak v příloze 2, ačkoliv příloha 1 je podkladem pro přílohu 2. Např. činnost mezi uzly 15—18 (a 16—18) je v příloze 1 ohodnocena 70 mi-

nutami, kdežto v příloze 2 jen 55 minutami, nebo činnost mezi uzly 17—18 je ohodnocena 50 a 35 minutami.

Také odhady některých časů nezdají se být příliš reálné, nebo chybí příprava na některé činnosti. Tak velitel divize např. vyhláší své rozhodnutí ihned po skončení odborných návrhů hlavních funkcionářů štábu, když mezitím náčelník štábu připravoval podklady pro bojový rozkaz pouhých 8 minut. Také velitelé útvarů by byli podle grafu ve značné časové tísní.

Pokud jde o přílohu 2, můžeme vytknout tyto nedostatky:

1) výpočet v grafu není dokončen (první polovina uzlů není vyplněna),

2) kritická cesta je určena nesprávně. Kdyby autor měl výpočet v grafu, zjistil by, že prakticky celý graf je kritický, protože jedině v uzlu 13 je časová rezerva,

3) několikrát není v grafu dodržena z hlediska přednosti velmi užitečná zásada, že koncové uzly jednotlivých činností mají být vpravo od uzlů počátečních (např. uzly 1—3, 9—8, 13—10),

4) v grafu použita čára (mezi uzly 3—7, 9—12, 12—16) není v textu ani v přílohách vysvětlena.

Komentář k příloze 3 a 4 podává autor na str. 87. Uvádí zde např. mimo jiné, že „k vymezení činností NRVD bude používat uzlu 010 a dalších...“, tuto zásadu však nedodrží. V celém grafu totiž není jiný uzel, jehož označení by začínalo čísly 01... Ostatně bez doplnění příloh 1 a 3 o údaje, kdo danou činnost vykonává, není orientace v obou grafech (přílohy 2 a 4) stejně možná. Tak např. mezi uzly 023—12 probíhá činnost „Vyhlášení rozhodnutí velitele divize“ (podle přílohy 3 trvá tato činnost 25 minut, v příloze 4 není hrana ohodnocena) a mezi uzly 10—12, souhlasně s grafem v příloze 2, probíhá podobná činnost „Dokončení návrhů a vyhlášení rozhodnutí velitelem divize“, avšak s celkovou dobou trvání o 10 minut delší. Co tedy skutečně platí, o jaké dokončování návrhů jde a kdo je předkládá?

Organizaci součinnosti divize — pluk provádí podle grafu v příloze 4 náčelník RVD, kdežto velitel divize přitom provádí jen fiktivní činnost, jak lze vyčíst z hrany mezi uzly 13—16, která ostatně není v příloze 3 vůbec uvedena. Uzel 13 tak navíc vytváří nový nezdůvodnitelný začátek, podobně jako jiný uzel 040. Autor dokonce počítá i se záporným časem. Činnost „Informace spojovacího náčelníka o zabezpečení spojení“ (uzly 052—024) začíná v 83. minutě a končí v 80. minutě, při délce trvání činnosti 3 minuty.

Z tohoto dílčího rozboru článku je zřejmé, že se autorovi jeho záměr — přispět k některým novodobějším způsobům vytváření algoritmů práce — **nezdařil**.

Domníváme se, že nové metody je třeba propagovat srozumitelnou formou pomocí logicky správně sestavených příkladů a že tuto propagaci mohou dělat jen odborníci, kteří dané problematice dokonale rozumějí. Jinak budou tyto metody, k nimž jsme dosud většinou nenašli správný vztah, diskreditovány a to potřebám našich štábů jistě neprospěje.

Metoda CPM není podle našeho názoru k řešení obdobných problémů nejvhodnější. Je to obtížné odhadovat jednoznačně doby trvání jednotlivých činností. Autor na tuto skutečnost sám v závěru pouka-

zuje. Domníváme se, že práci štábu lze lépe analyzovat metodou PERT. V našem ústavu máme již s použitím této metody k řešení problémů ve vojenském zdravotnictví určité zkušenosti. Své poznatky a teoretické základy metody PERT přednášíme v postgraduálních kursech nebo speciálních kursech pro organizátory vojenského zdravotnictví. Při přednáškách klademe důraz na logickou stavbu sítě, protože z praxe víme, že je to nejdůležitější část správného pochopení metod síťové analýzy. Projekt „Činnosti hlavního lékaře a ostatních příslušníků zdravotnické služby pluku v přípravném období“, který jsme zpracovali pomocí metody PERT a který je podle nás vhodným školním příkladem, uveřejníme v časopise Vojenské zdravotnické listy.

K použití PTRS

Velká nasycenost armád nejnovější bojovou technikou, zvláště tanky a bojovými vozidly, přímo vyžaduje podstatně zkvalitňovat zbraně k vedení boje s nimi. Jedním z moderních prostředků boje s tanky a bojovou technikou nepřítele jsou protitankové střely (dále PTRS), zavedené v posledních letech do naší armády.

Jednotky PTRS mají krátkou historii a jsou dosud ve výstavbě. Proto jejich použití, začlenění i vybavení je nutné věnovat pozornost.

Možnosti použití PTRS

Na stupni pluku budou PTRS převážně tvořit PTZ v součinnosti s ostatními zbraněmi (Shd, tanky, Bzk). Mohou plnit úkol i samostatně. Často mohou být použity k posílení TVV, tvořeného z jednotek pluku, a to v hodnotě čtyř až baterie. Bude-li pluk vysílat speciální odřad nebo skupinu, bude opět účelné posilovat je jednotkami PTRS. To závisí na síle, složení a úkolech, které budou určené jednotky plnit. Jednotky PTRS mohou v jejich sestavě ničit jak pohyblivé, tak i pevné cíle, jaderné prostředky a další významné cíle i v týlu nepřítele, aniž by se přiblížily do jejich bezprostřední blízkosti a byly jimi ohroženy.

Pokud jde o použití k přímé střelbě na pevné cíle, pak to bude hlavně za palebné přípravy, v boji o bráněnou řeku nebo osadu, o hraniční přechody apod. Pozornost zasluhuje především výběr cílů k využití dostřelu a účinku PTRS. Při volbě cílů bude vodítkem nebezpečí cíle pro vlastní jednotky a především tanky, dále i pro ostatní dělostřelectvo přímé střelby a požadavek zničení cíle v krátké době přímým zásahem na větší vzdálenosti (nad 1,5 km) bez velké spotřeby střeliva. Po-

slední dvě hlediska platí téměř vždy — rychle s minimální spotřebou zničit cíl. To sice může současné dělostřelectvo splnit, ale jen na omezené vzdálenosti — asi do 1,5 km, kdežto PTRS dosáhnou dvojnásobku (viz příloha 1).

Potřeba dělostřelectva ze zakrytých postavení je značná a navíc, téměř vždy bude v boji více potřeb a cílů než bude vlastního dělostřelectva i přes jeho modernizaci. Tyto důvody zvyšují význam přímé střelby, která byla v poslední době dosti opomíjena a neprávem podceňována. Přímá střelba je náročná na organizaci palby a řízení činnosti, vyžaduje často přímou činnost např. i náčelníka dělostřelectva pluku v terénu, dobrý průzkum a správné vyhodnocení sil a prostředků nepřítele.

Na stupni divize bylo by možné účelně použít jednotku PTRS v sestavě PTZ především k prohloubení palebného systému a zvýšení efektivity palby. Mohla by též být dočasně vyjmuta ze sestavy této PTZ a použita samostatně vysazením z vrtulníků na ohrožený směr k posílení sil divize, k zasazení na vodní překážku, zamoření a rozrušení terén atd. Velmi často bude divize používat taktické výsady, tvořené převážně z jednotek moto-

střeleckých pluků a zpravidla i s posilovacími prostředky. Bude-li však konkrétní situace vyžadovat další posílení, bude v zájmu divize použít dalších, vlastních posilovacích prostředků. A jednotka PTRS (např. baterie) představuje dosti významnou palebnou jednotku, která může měnit poměr sil na určitém konkrétním stupni velení, směru činnosti a v součinnosti s ostatními zbraněmi i samostatně.

Na stupni armády vystupuje zvláště do popředí použití alespoň dvou PTZ na různých směrech vzhledem k šířce pásma armády, nasycení komunikací vojsky a ve svých důsledcích tedy obtížnosti manévru pozemními prostředky. Vzhledem k zavedeným rážím jsou tu některé nevýhody a obtíže, plynoucí i ze samotného charakteru materiálu. Úkoly, které řeší armáda, vyžadují mít v ruce prostředek použitelný v krátkém čase na nejdůležitějších směrech s překonáním větší vzdálenosti bez ohledu na překážky. Daleko častěji se vyskytnou potřeby, uvedené u stupně divize jako např. vodní překážka, rozrušené prostory atd.

Navíc bude nutné řešit i takové úkoly jako je posílení obklíčených jednotek, bojujícího výsadku apod. K plnění těchto požadavků by bylo účelné mít na stupni armády jednotku PTRS s použitím dosavadních vrtulníků. To by nevylučovalo možnost plnit i samostatné úkoly obvyklým způsobem činnosti PTZ.

NĚKTERÉ DOSAVADNÍ POZNATKY A ZKUŠENOSTI

V předešlé části jsem se zmiňoval o použití jednotek PTRS vzdušnou cestou, proto uvedu některé praktické zkušenosti ze cvičení v roce 1967.

Způsoby a činnost při tomto způsobu použití vyžadují částečně doupnit běžný výcvik např. o rychlé nasedání a vysedání z vrtulníků s přechodem do bojové sestavy v neznámém terénu, naučit se velet krátce, ale jasně a plnit úkol na základě stručných podkladů. U velitelů to vyžaduje seznámit se se zásadami použití jednotek v různých situacích, s orientací ve vzduchu a některými dalšími otázkami.

Způsob plnění úkolu vzdušnou cestou má své zvláštnosti, které mohou charakterizovat takto:

- krátký čas ke splnění úkolu s překonáním větší vzdálenosti od prostoru rozmístění,

- jednotka bude dočasně rozdělena na bojový a pozemní sled,

- odtržení bojové jednotky od pozemního sledu omezuje možnosti manévru,

- se zásobováním v průběhu boje nelze v podstatě počítat, je nutné brát tolik munice, kolik vyžaduje splnění úkolu.

- přesnost střelby operátorů je závislá na jejich fyzickém a duševním stavu, dlouhé pěší přesuny ovlivňují výsledky střelby,

- úkol bude jednotka plnit převážně v neznámém terénu bez předchozích průzkumů; jde vesměs o neplánovanou činnost, která klade zvýšené požadavky na všechny účastníky — letce i palebné jednotky,

- převážnou část podkladů budou velitelé čerpat z mapy, což vyžaduje zkušenosti v orientaci i přistávání a vysedání,

- za letu je nutná součinnost velitelů s letci,

- je žádoucí přesně vyhodnocovat síly nepřítelů před zasazením a správně stanovit spotřebu,

- není možné opakovat úkol ze stejného prostoru, protože je prozrazen,

- určité zvláštnosti vyžaduje součinnost, bude-li v prostoru zasazení bojovat vševojsková jednotka, což bude častý případ,

- vzdušná přeprava omezuje možnost vzít sebou větší množství munice,

- do doby spojení s pozemním sledem musí jednotky vyčkat, manévry pěšky je možný nejvýše v rozsahu 0,5 km.

ČINNOST ŠTÁBU PŘI ROZHODOVÁNÍ A POUŽITÍ JEDNOTKY

Od rozhodnutí velitele o použití jednotky PTRS musí ve štábu proběhnout tato činnost:

- upřesnit místo zasazení (zpravidla štáb RVD),

- stanovit úkol cestou představitele letectva letecké jednotce,

- stanovit úkoly v bojovém nařízení (zprávy),

- vyslat styčného orgána s představitelem letectva k jednotkám nebo předat zprávu pořítky,

- upřesnit otázky spojení buď na VS nebo VPS,

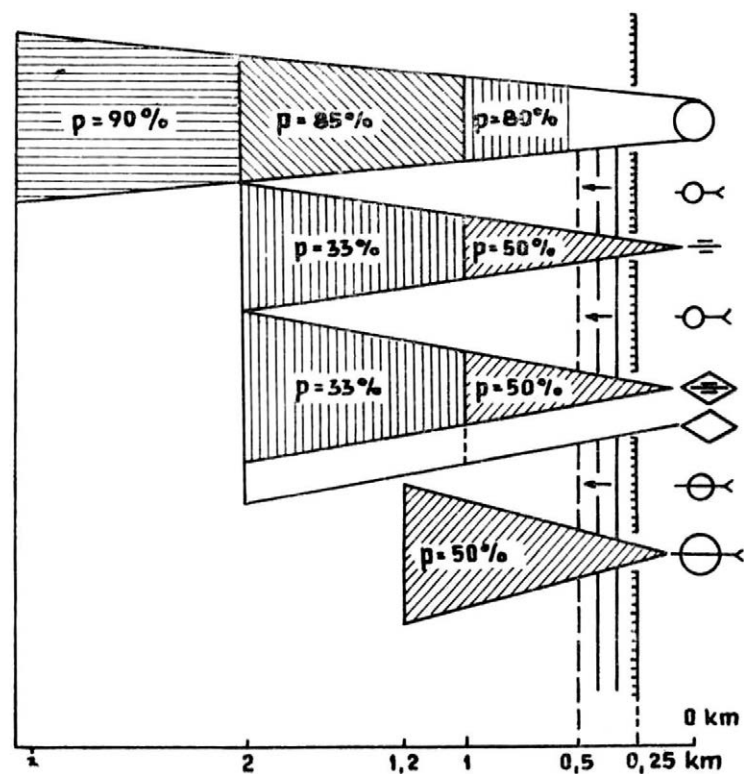
- upřesnit časové údaje o plnění úkolu podle situace,

- uvědomit velitele jednotky o úkolu např. předběžným rozkazem, stejně i leteckou jednotku,

- podle možností přesunout vrtulníky poblíž použité jednotky.

CHARAKTERISTIKA PALEBNÝCH MOŽNOSTÍ PT DÉLOSTŘELCTVA

PŘÍLOHA 4

Všechny tyto otázky směřují ke zkrácení času a jednoduchému úkolování. Nevýčerpávají dopodrobna vše a záleží na vycvičenosti velitelů, zkušenostech a návycích mezi štáby a jednotkami.

POTŘEBA VRTULNÍKŮ, PŘÍSTÁVACÍ PLOCHY, SOUČINNOST

Některé údaje jsem již uvedl. Přistávací (odletová) plocha pro baterii je 150×150 m, pro celý oddíl pohromadě asi 1000×300 m, což bude v boji řídký případ, výhodnější je sestavu ploch rozptylovat. Je možné použít i způsob, kdy přepravované jednotky se přesunou poblíže polního letiště a zde ve stanovený čas nasednou. Obě varianty jsou použitelné podle konkrétní situace. Dohovor velitele jednotky s představitelům letové skupiny se omezí na seznámení s úkolem, časem a prostorem jeho plnění, na bezpečnostní opatření, případně trasu letu, přistávací plochy a součinnost za letu. Může trvat nejvýše 10 minut.

Zvláštní pozornost zasluhuje výcvik v přistávání i vylodění v neznámém terénu z nízkého bodu visu, převážně bez průzkumu, v prostorech určených na mapě. Před letovou skupinou je možné vyslat jeden vrtulník s předstihem asi 5 minut s průzkumnou skupinou, která alespoň ze vzduchu ověří možnost přistání a případně může být vysazena na jednotlivé plochy k vytýčení přistání. Je výhodné přistávat rozptýleně podle potřeb bojové jednotky a také v zájmu ochrany vrtulníků a zamezení větších ztrát.

Přiletí i přistání volíme kolmo k frontě, zásadně se snažíme vyvarovat se manévru podél fronty v blízkosti nepřítelů (možnost prozrazení a zničení). Přelet uskutečňujeme v malých výškách, abychom utajili zásah do poslední chvíle. Dobu vysazení volíme tak, aby jednotky dosáhly pohotovosti a v rozmezí do 10 minut zahájily palbu a nemusely příliš dlouho nečinně pobývat v terénu. To je smysl této

formy použití a v tom je také obtížnost správné volby vysazení. Samo vysazení nese určité riziko, např. zamořený terén, zaminovaný prostor apod.

OBSAH ÚKOLU PTZ A ZPŮSOB JEHO PLNĚNÍ

Určená jednotka bude v boji používána, žije situací na frontě a tedy v nutném rozsahu zná situaci. Úkol je krátkodobý — omezený a nevyžaduje znát podrobnosti. V rozkaze postačí uvést:

- upřesnění situace v zájmovém prostoru,
- stručně formulovaný úkol včetně případného manévru,
- počet vrtulníků k přepravě,
- bojovou sestavu a přistávací plochy podle mapy,
- spotřebu munice ke splnění úkolu,
- činnost po splnění úkolu,
- čas a osu přesunu pozemního sledu,
- hlášení o plnění úkolu a udržování spojení.

Pojátkem budou údaje ještě stručnější, o ostatních otázkách musí velitel rozhodovat sám. Vzdušného přesunu se zúčastňuje jen bojová jednotka, ostatní tvoří pozemní sled.

Při předávání úkolu styčným důstojníkem je vhodné přibrat všechny velitele a náčelníky trenažérů, kteří budou zpravidla vodit pozemní sled. Jakmile je o úkolu rozhodnuto, odesílá se pozemní sled, který při přiblížení naváže spojení s velitelem a řídí se jeho pokyny. Může převzít pozemňovací pokyny o ose a místě shromáždění. Pozemní sled bude téměř vždy zaostávat za bojovou jednotkou.

Je vhodné přehodnotit si správnost vysazení jednotky vzdušnou cestou. Orientace jednotek po vysazení působí často obtíže a není vzácností, že se jednotky doslova otočí zády k nepříteli. Proto musí velitelé ihned povelom ovlivňovat směr palby.

Vysazování jednotek chráníme obvykle palbou dělostřelectva nebo zadýmením.

Z á v ě r

Použití PTRS je mnohostranné a pestré. Rozhodneme-li se k přepravě jednotky PTRS vzdušnou cestou, musí být pro to důvody vynucené situací.

V článku jsem chtěl poukázat na možnosti dalšího rozvoje zbraně i jejího využití. Nevýčerpávám všechny otázky ani podrobnosti. Aktuálnost potřeb a vhodnost PTRS vyžadují do budoucna nadále věnovat pozornost tvorbě jednotek a jejich použití i začlenění na různé stupně velení.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-лейтенант Вацлав Витановский	
В новый 1968 год	3
Подполковник Мирослав Странский	
Создание системы статистических информации в армии	6
Майор Мирослав Найман	
Классификация военных информации	10
Ян Фияла	
Армия в феврале 1948 года	17

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Ладислав Грбек, полковник Яромир Житек	
Военная область в оборонительной системе ЧССР	21
Подполковник Властимил Лидицкий	
Управление на территории	27
Полковник Карел Пезл	
Подготовка командиров и штабов в текущем году	31
Генерал-майор Православ Калицкий	
Прочность оперативного построения фронтовой авиации	38
Подполковник Карел Воледович	
Планирование технического обеспечения	48

ИНФОРМАЦИИ

К вопросу начального периода войны	55
Кандидат исторических наук – подполковник Милан Матуш	
Отборные силы Бундесвера	58
Подполковник Милан Матулик	
Автомобильная дивизия	64

ОПЫТ – ПРАКТИКА

Майор Владимир Брадач	
Анализ времени доведения боевой задачи	68
Кандидат военных наук – подполковник Йосиф Блага, инженер Йосиф Менцл, подполковник медицинской службы Зденек Собоуш	
За повышение уровня методики работы штаба	73
Подполковник Йосиф Фалоут	
К вопросу применения ПТУРС	76